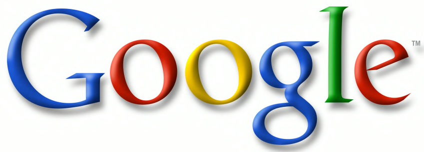

Google

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07584926 9

HANS E. KINCK:

DOKTOR GABRIEL JAHR

KRISTIANIA
FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
HOVEDKOMMISSIONÆR FOR DANMARK: H. HAGERUP
1902

1. Fiction Norwegian.

DOKTOR GABRIEL JAHR

HANS E. KINCK

DOKTOR GABRIEL JAHR

KRISTIANIA
FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1902

AKTIE-BOGTRYKKERIET
(DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI)

De to gik forbi hverandre paa gaden, paa hver sit fortaug; det skedde allerede samme dag han kom hjem igen til Kristiania fra Paris og flytted ind i sin søsters leilighed i den gamle brune trægaard ude paa Drammensveien. Hans søster holdt vævskole og hadde ogsaa et par damer i pension for selskabets skyld.

De snudde sig om og saa efter hverandre, og de byttedes om at gøre det; det var saa langt ude, saa det var faa folk som spaserte. Hun saa flest gange. De saa aldrig paa samme tid. Men engang saa mødtes øinene uventet; hun greb i forvirret skamfølelse op i haaret og skøv det fornuftig tilbage, som der laa en haartufse ned i øinene. Og blev utrolig rapt borte om stakithjørnet.

Han saa efter hende og smilte velkendt: — der laa nok ingen haartufse ned i øiet dit! En er ikke saa dum som du tror, naar en har bodd i Paris et par aar.

Hun svinged ind gennem den brune grind og opover deres have: Det var altsaa datteren i leiligheden nedenunder, hvor der ogsaa var pension.

Og hun vidste hvem han var, at det var han som nu skulde bli digter og som en bladnotis igaar fortalte til jul vilde udgi et bind; for hun hadde staat bag gardinen og set ham imorges da han kom kørende op foran gadedøren med sin koffert. —

Han maatte tænke paa hende flere gange paa veien indover til byen. Hun var saa gryende ung. Hun var vel en atten aar; det var hendes gang som især var saa ung. Hun var bleg i ansigtet, med blaa øine — noget udflydende, noget letsindigt var der i det; men der var noget sørgmodigt som hegned og stængte alt det inde, men inde i en underlig bristefærdig hinde — noget ligesom en længsel eller en bøn. Det bristefærdige laa i hendes jævnt tykke læber som var sprængrøde; det saa næsten ud som det var av de læber som altid er lidt vaade og blinkende av sig. Men dette sørgmodige laa ikke bare i hendes ansigt; om han ikke hadde set hodet, skulde han sagt at det var der, paa bare midjen og paa brystet, slik som det holdt sig under gangen. — Men han maatte

smile ved sig selv ved denne tanke; for det var vel i grunden han selv som brandt inde med længselen og bønnen . . . Hun var vist flødebløød i huden — det saa saan ud tvers over gaden. Hun hadde en skindbesætning av ræv paa skuldren; der lyste blank bronse av hendes haar. Rigtig en nysselig ræve-unge! Det var moro, at det var hun som bodde nedenunder. For det var vist ikke noget videre ved de to damer som bodde i pension hos søsteren, Elise Krækling og Henriette Bjerck, endda de var saa «knakende dygtige mennesker», som hun sa . . . .

Dette var første gang de to saaes, Inga Peel, datter av enkefru Eva Peel, og doktor Gabriel Jahr.

Og Gabriel Jahr hadde et fint, spædt ansigt; men ikke med det skinnende lyrikerblik som digtere skal ha. Blikket, begge blik og næseryggen med, laa i en tusmørkegraa sky, hvor der nok klipped og glimted, og glimed ogsaa, men saa rapt, at ikke nogen, naar de skulde tænke sig om, engang kunde si hvad farve det hadde; — men det maatte nok ha været blaat.

Anden gang de to saaes, var bare én dag efter. Han kom springende ned trappen fra

søsterens etage. Han flygted tillige for en av de dygtige veninder til søsteren som under middagsbordet hadde siddet med en fransk notisbog og nok var istand til at opsøge ham paa hans værelse for yderligere at interviewe ham om finesser ved den allersidste Pariser-udtale. Det var i skumringen. Døren til entréen nede hos fru Peel var aaben, og der stod fuldt av folk omkring den. Der laa to mand paa knæ og ledte med haanden langs entré-gulvet. Der stod en dør oppe til et værelse indenfor; den fyldte stortingsmanden som bodde i pension, og han gav raad hvorhen de to ryggerne skulde lete. Inga Peel stod udenfor entréen, moren stod derinde.

Gabriel Jahr hilste, og gik lidt langsomt forbi i det samme.

— Men er det ikje nokken som har saamykje som en stikke-daase! sa stortingsmanden.

Da fór Gabriel Jahr ned i lommen og tændte en voksstikke; — og stortingsmanden blev et snev mistænksom og taus, da den spraked saa uvorrent europæisk luksus.

— Hvad det var de ledte efter? spurgte Jahr.

— Det er jeg som har mystet en 10-øring, svarte det vestlandsk under en av ryggerne. — Gabriel Jahr kendte ham fra Paris — det var

maleren Sjur Spanskteigen fra fjordbotnen der vestpaa, han som kunstnerne i Paris altid flygted for. — Visst en 10-øring! stønned det videre nede fra gulvet. Og Gabriel lyste.

— Veit du ikje om det var en 10-øring eller en 1-øring! sa det refsende fra døren derinde. — Disse kunstnere nu til dags! — Det var beregnet paa at naa forbi Sjur Spanskteigen og ud til ham med voksstikkerne.

— Den som saar penge, høster armod, smilte fru Peel for at si noget neutralt og ta hver brodd av udfaldet.

Gabriel fandt en 1-øring indunder listen.

Den anden ryg reiste sig halvt mod ham — det var ogsaa en vestlænding i stemmen: — Den som er slaat til en to-skilling, blir aldrig en daler, sa ryggen langsomt, og lod til at nyde sætningen. Men Gabriel Jahr var usikker med hensyn til den dybere anvendelse og pusted en forlegen kort pust av den grund, og kræmted endog som om sentensen trængte liden smule til en begravelse.

— Jeg siger: den som er slaat til en toskilling, blir aldrig en daler, gentog det uforfærdet. — Og denne gang maatte Gabriel Jahr paaskønne det med et forstaaende smil, for der var ingen dybere anvendelse; han saa at han

slet ikke tænkte saa langt som til hans lægeeksamen og de poetiske tilbøieligheder.

Men fru Peel skyndte sig at takke for hjælpen. Hun stilled sig tæt indtil ham, da hun snakked, skubbed sig næsten opad ham og var saa moderlig og tindrende. Hun hadde lorgnet med rummelig fjær, saa den laa fremstupes paa næsen og sad skakt ogsaa. Tykke posete øienlaag som laa i folder, smaa listige øine; og de gik blanke og blinkende derinde, naar hun snakked, som glatte niser i en fjord:

— Det er frøken Jahr's bror, kan jeg tænke? Jeg ved hun vented Dem fra Paris. — Vi blir altsaa naboer og har fælles have og lysthus. Faar jeg lov at forestille: Det er maleren Sjur Spanskteigen. Det er cand. theol. Askeland — pastor, faar vi vel si nu. Det er min datter —

— Frøkken Inga Peel, kom Sjur til. — Frøkken Inga, gentog han og kneb det ene øie godlidende til, og plirte husvant paa hende med det andet.

Gabriel og hun bare saa paa hverandre; men de slog øinene ned efter det, og hun greb ærgerlig efter haartufsen igen. For de var begge kommet til at si hverandre med det blikket, at de jo kendte hverandre fra før.

— Og det er stortingsmand Askeland, De ved nok, — pastorens bror —. Men da var stortingsmanden derinde borte og hadde lukket sin dør. For de voksstikkerne — ja en skulde aldrig tro de kunstnere længer end til tænderne; — han hadde nemlig floshat ogsaa . . .

Og fru Peel skyndte sig igen at si noget: — Saa skal De ned paa Karl Johan og sprade, da? sa hun lystig.

— Ja nu skal jeg ned og syne folket hvordan de flosser er efter sidste Pariser-mode! svarte han, og hilste til Inga.

Nede i have-grinden snudde han sig. Da saa han en obskøn kridttegning i stolpen. Han skotted sig om, fór hurtig med haanden bortover det hvide kridt, strøg det næsten ud. — —

Det var lummer Kristiania-høst herude i gaden, uden lufttræk; byen laa og gisped som en døende kæmpe-fisk med syge gæller. Men Gabriel Jahr plystred muntre smaastumper, mens han gik indover med tætte skridt.

Han var reist ud av landet i tvil, og hadde brugt sin lille klat arv i Paris under tvil. Han var vistnok reist ud med en varm anbefaling fra professor i chirurgi Droysen til Charcot, som professoren kaldte sin intime ven, eftersom han engang var kommet i hans hus; og under

Charcot hadde han ogsaa studeret moderne bevidsthedsspaltning. Hele tiden derude var han i tvil, om han var digter; han hadde gjort lange ensomme turer om nætterne, men blev ved at studere videre paa Charcot's institut. Og av og til gik han og trodde at han tænkte paa selvmord — han som alle unge i hvem der er overskud av evner.

Men nu da han igen gik herhjemme efter to aar, og saa sig selv under sammenligningens friskhed, kendte han stundevis uimodstaaelig stærkt at han kunde magte tingene og menneskerne kunstnerisk, kunde fange billeder og holde tanke-syner i ave, saa de kom ned paa papiret som de var kommet ind til ham; han var nu stundevis ikke længer spor i tvil om at han var digter, at han muligens var en stor digter. Han hadde følt det ret som det var disse tre dage, siden han kom hjem. Baade det inde i ham og det omkring ham, blinked under overgangens og nydannelsens spil. En april-dag var det, hvor alt er i vorden, før det som gror har fæstnet sig og faat mod, før det som raadner og dør er helt borte. — For han hadde endnu ikke hat ro til at sætte sig ned ved sit skrivebord og forsøge.

Og nu i eftermiddag følte han april-dagen

saa stærkt, at han var ikke oplagt til at forhøres om den allersidste udtale av «veux-tu-te-taire» og «quelque chose»; han vilde ned i byen og træffe venner, træffe Elias Lysne som netop hadde skrevet sin bog Kødets gærninger, som hans søster Birgit var saa oprørt over nu ved middagsbordet, fordi den var kynisk, simpelthen kynisk! — det stod jo med rene ord, at det som gir livet værd og mening er kødets evne til at nyde kød! — Og de to veninder hadde siddet tause og stønnet saa tungt; og saa hadde Henriette Bjerck faat det saa travelt med den sidste Pariser-udtale av franske fraser.

Men derinde hvor Drammensveien blir bred og ligesom tar fart for at komme som en mægtig strøm ned paa Karl Johan, fór der en vild vingefryd i Gabriel Jahr: Har du set fugl i storm! Det er ingen greie paa slik som de bruger vingerne. De er dybt nede, flakser til og stiger, stuper, slaar med vingerne, gør en sving, lar sig rive med veiret, himmelhøit, i svimlende fryd, skriker ellevildt. Og blir borte.

Som han stormed nedover den sidste hælding, passerte han professor Droysen; han skraadde over gaden og var paa vei til stortinget paa samme klokkeslet som for to aar siden. Men nu hilste han ikke paa Gabriel Jahr. For

ligesaa urolig professor Droysen følte sig, naar han ikke kunde ha spidserne i det offentlige liv under armen paa Karl Johan, ligesaa vanskelig hadde han paa denne sin vandring fra og til tinget for at faa øie paa de tvilsomme som kravled sig opover. Og nu hadde han læst den notis om Gabriel Jahr's digtsamling til jul, endda han altid paastod at han aldrig gad læse aviser. — Og Gabriel Jahr bare mored sig; det var nu ingen som læste sine aviser i den grad hver notis tilbunds som professor Droysen.

Nede paa singelen langs Studenter-lunden var Halvor Bürger ude og spraded paa bladets vegne, i ulster og krave opover ørene, endda det var lummert; han var høi og stor, med en hvid rund hals som svømmed barnslig som en svane om i en rummelig snip — uden saameget som et adamsæble hadde den av fremspring. Han gik sammen med læge Leopold, en mager bleg mand uden skægvækst.

Da Gabriel Jahr hilste paa sin gamle skolekammerat Halvor Bürger, ropte det muntert til svar:

— Ude og slaar med digtervingerne?

— Desværre mangler jeg endnu digterslængkappen, og straahat og frilufts-gestus fra Skagen.

— Og du skal alligevel bli digter? sa det nærmere.

— Og du, ser jeg, sidder om dagen og witzer dig ud deroppe i redaktionen?

— Synge om kødets gærninger? Hva?

Leopold lo tørt, en gneldrende kornskrikelatter som han altid fandt frem for at værge sig, naar han talte med om kunst; — og han hadde en av disse store lykkelige munde som klapper daarlig sammen, men som ligesom flyder fulde av glatte slutstykker færdige til sammensætning, hvorav der paa stand bygges borgerlige formeninger om hvadsomhelst, kun med jagttagelse av visse enkle, let tilegnelige regler. Han sa: — Dere faar jaggu ta dere sammen nu, dere unge digtere! . . . Vi som kommer fra kontor — jeg for min del, ja rent ud sagt jeg foretrækker en revy-vise fremfor det derre derre der.

Halvor Bürger stødte lystig til: — For vi trænger en digterslængkappe i landet nu altsaa. En som ildner menneskernes mod, skænker dem vyerne — kort: er — er altsaa han som gør det, altsaa . . . det som sker, altsaa.

— Jeg vil helst være fri for alle dem, som trænger noget.

Halvor Bürger holdt skøiertonen oppe; men

der kom noget truende til: — Hm. Hm. Ikke saa rank! Ikke saa rank! — Vi pressemænd vi liker aldrig rigtig at folk er saa ranke i ryggen. Du bør ta støtte hvor du kan faa den. Vi fordrer det. Det er vort væsen at fordre det. Du kan ogsaa bli glemt, hvis ikke vi passer paa med reportere og notiser.

Leopold sa; og han holdt ironien i stemmen for at værge sig til begge sider: — Jeg hørte en fin kunstkritiker si at i gamle dage var en bog, saadan, — en digters værk om kærlighed, som et hotels læsesal ved midtsommertid —

Halvor Bürger kom til med dobbelttydig pathos: — Ja med hvidt flor om lysekronen og om de forgyldte speilrammer, til værn mod fluernes tilsmudselse —

Leopold tog det op igen. — Og den mand hadde igrunden ret: Uden at digtningen igen blir som en saadan hotelsal hvor det gode og ædle av digteren selv værnes ved tyll og flor, saa alle kan gaa ind, stort og smaat, og hvergang forvisse sig om renslighed og moralsk vinskibelighed, kan dere da, sand for dyden! ikke vente, at dere skal slaa igennem og faa købere.

Halvor Bürger sa: — Publikum er jo en handelsreisende som slaar sig grætten ned en

middagsstund, og saa tar videre, og liker *ikke* alle disse flækker efter fluer.

Gabriel Jahr kunde ikke finde svar; han stod og svælged: — De ved altsaa ikke spor hvad kunst er De herr Leopold! stammed han hæftig. Og svælged igen og ledte forgæves efter et svar som kunde ramme det væsentlige: — Skal vi altsaa ikke skrive om virkelige livslængsler, altsaa da! stammed det bare. —

Tversover gaden stod Elias Lysne, gemt væk i sort skæg og haar, og hans blege ven Birger Seim, en ung lyriker. De stod henne ved en glasbeholder og saa paa fiske som gik rundt derinde langs væggene og trængte paa mod lyset. Men nu saa de hid og klipped hen til Gabriel Jahr hemmelighedsfuldt med det ene øie, som skik er i smaa byer hvor folk saa let faar seigt fiskelim paa sig i omgang og har saa vanskelig for at bli hverandre kvit.

Gabriel Jahr sprang over, tog dem i haand:

— Du? sa Elias Lysne — Halvor Bürger stod bort paa hjørnet til besigtigelse og skulte: — Hvem er den dritten du er sammen med?

Han nævnte ham og avisen.

Elias Lysne fik et kræsent grin om næsen: Tja-a-ah. — Men, vi vil ikke ha pressen med

paa bodega. Gaa bort og si farvel til ham! clown'er faar leke med clown'er, sa han.

Men Bürger forstod ; han kom straks hypnotisk styrende over gaden.

— Se, sa Elias Lysne, nu er han blit feig og klængete. De blir det, slike, naar de haanes og hundses, eller kan undværes.

Og Gabriel Jahr maatte forestille.

Halvor Bürger sa: — Har ikke vi forresten gaat paa samme skole i forna dar? — for klassekammerater blev vi ikke. — Tror vi er dus fra den tid?

Elias Lysne sa: — Vil De rakke ned? eller vil De rose min bog?

Halvor Bürger smilte glefsende og utrygt: — Vi pressefolk vi stiller nødig sokler under en storhed, før vi ved med sikkerhed at vi ikke blir nødt til at sparke dem unna.

— Det har De s'gu ret i. — Forøvrigt sparker De visselig ingen sokler unna nogen.

Halvor Bürger hilste med selvfølelse og gik: — Mit navn er nu vel saa godt kendt i byen som Elias Lysne's.

Og Elias Lysne smilte harsk efter ham: — Se paa den vittige hund — den levningen av et menneske! Med ulsterkraven forsigtig opom ørene saadan som reportere skal ha sin krave!

For at bevare den lille rest av jeg-et! Eftersom jo deres stilling «nødvendigvis» bringer dem i berøring med saamange slags folk.

Gabriel Jahr likte ikke dræbelysten i hans smil og sa: — Han er forresten ikke længer reporter. Han er naadd høiere op.

— Men ulsteren er den samme. Ulla og ulsteren.

— Lysne! avbrød han ham, — det blev jo et vældigt opstyr over din bog i studenter-samfundet iforgaars! — den vestlands-kapellanen — !

— Ja de likte ikke det, at jeg regned omvendelse til kirken under visse omstændigheder for en av kødets gærninger. Næste lørdag er der fortsat diskussion. — Ja hvad siger du?

— Jeg har ikke læst din bog, svarte Gabriel Jahr tonløst; nu saa han bare paa Elias Lysnes blege ven, og kendte sig fremmed, tilovers, for vennen stod der saa stum av livsforundring, med spilede øine og lytted — lang i halsen, var og ventende som han stod i begreb med at træde over den store verdenstærskel.

— Hvor mange linjer beregner Deres forlægger paa siden? sa det tilsidst pludselig tonløst og dumpt fra den lange hals.

Da stod Gabriel Jahr og stirred paa fiske-

beholderen i vinduet; og han sa inde i sin tankeverden ligesaa pludselig, men vævert:

— Saa dere akvariet ved Trocadero-pladsen i Paris? Jeg stod derinde engang i halvmørket og saa den kaliforniske lakse-sværm gaa. I evindelig ring bag glasvæggen. Uden at slippe ud. — Han stod og stirred ud for sig: — Nu ser jeg det tydelig: i midten sidder deres fyrste djævelen! Det er pinens sted!

Elias Lysne saa sig rundt, sky og fortumlet; smilte saa det hævnsyge smil som folk stundom smiler naar de ikke fatter hverandre: — Og saa mer? . . . Point! Hvad mener du? — For det var én egenhed som ingen kunde begribe ved Gabriel Jahr, at han stansed pludselig op midt i en samtale eller sætning og saa resten, med et spædt tindrende ansigt.

Gabriel Jahr smilte forsagt og stirred ulykkelig famlende: — Ja, saadan er helvede . . denne kredsingen altsaa rundt om efter lysningen, uden at slippe ud . . .!

— Man skal lete efter en paa 30 aar som ligner dig! mumled Lysne.

Der kom en dame opover og forbi dem i det samme. Og Elias Lysne sa, for med et slag at naa udover det fortumlede: — Vi gaar lidt efter hende!

De gik. Det var en blond skønhed. De la først merke til hendes freidige maade at sætte fødderne i asfalten — den høie vrist, den kraftige ankelbue. Blondt brusende haar. Og de svinged op Universitetsgaden efter hende. — Der kom en i ulster og høi krave stimende forbi de tre og indhented hende, tog hende under armen: — Naa Susanna? sa det høit.

Og hun svarte. De tre stansed op med det samme og Gabriel Jahr sa: — Men det er jo et eneste brustent bakkanal hele hendes stemme! — Og saa saa de alle tre med éngang: haaret var jo farvet! Og de snudde om.

— Det var altsaa fru Bürger! sa Elias Lysne. — Doktor Leopold's søster som blev skilt fra sin forrige mand her nylig.

Men det var egentlig billedet av Halvor Bürger som slog ned i Gabriel Jahr; — han kom stimende, naar han saa andre beundre sin kone:

— Nogen elsker med stor og tør ebbe i sin kærlighed, sa han pludselig. — Og naar ebben kommer, saa prøver han at tænke paa alle dem som misunder ham. Thi fra først av trodde ogsaa han at hun var den vakreste av alle promenadens kvinder, og det ægged ham og skabte hans kærlighed, hans besiddelseslyst. Og naar han nu ser tre herrer gaa efter hende paa

gaden, saa blir hun igen det forrige ædle vildt for ham, og hans kærlighed blusser op paany som den første gang, og han hører ikke det brustne bakkanal i stemmen. De som har elsket meget, og er skuffet meget, trænger visst om at ægges paa den maade . . . Han stirred igen udfor sig fortyndet i ansigtet, og saa videre frem til nye træk i billedet.

Elias Lysne lo og sa: — Naar du snakker, bærer det jo avsted som fra en snelle paa en fiskestang, saa langt snøret rækker — saa, bum! der staar det dirrende fast! Du minner om fortumlede ynglinge i pubertets-aldren.

Gabriel Jahr blev snedig og glatt, og han lo fornuftig som han, og sa: — Adjø saa længe! — Han snudde tilbage opover Universitetsgaden. For han var blit ulægelig saar ved det billedet av Halvor Bürger, ligesom av en underlig anger; han vilde finde ham frem igen, si noget godt til ham — f. ex. gratulere ham som gift mand. Halvor Bürger hadde gaat i livets skole!

Der stod som et bluss av syner inde i Gabriel Jahr's bryst og tog hans aande, som han skyndte sig opover: . . . Halvor Bürger var begyndt som alle unge med triste dødsdigte til manden med leen; — for i ungdommen naar overskuddet er størst, er døds-tanken

stærkest, eftersom det unge ikke lægges beslag paa og indlemmes i livets husholdning. Men da han hadde sultet nok til at bli glad igen i livet, stod han op fra de døde og skrev revyviser og læste københavnske bulevard-blade for at opnaa færdighed i point og i branderen. En dag som han gik omkring med det feige ilgærnings-blik som det mislykkede og det sygelige faar, stod der en mand foran ham og bød ham plads i sit blad. Han blev pressemand og fik ulster. Han blev brugt og sparket ud og kom ind igen i nye blade. For hver udkastning blev ulsterkraven høiere og lunere. Og for hver gang maatte han make det saa, at det var en sag han gik paa for at kunne fylde ballon'en til næste gang, saa den steg og bar ham ind i nye blade. Han fik en evne som en fin fuglehund til at veire sager som kunde blaases op; han kasted sig med liv ind i kampen mod den uret som var blit celeber, og de saare varme bække som pibled for den uret som ikke kunde blaases op til en avis-leder, de tørked ud inde i ham, en for en. — Og en dag sad han da uryggelig fast i et blad: Han blev alt, fordi han hadde den store evne at spore den celebre uret. Han blev kunstskønner ogsaa og lærte sig konstabelgrebet paa literaturen; han gennem-

prygled digterne, naar personerne ikke var ædle, mild mod det gængse og digterslængkapperne, stræng mod det originale naar det blev lagt merke til, fordi det stak hans egen fod, som jo vandred paa glasskaar efter hans egen knuste lyrik. Hans ord fik denne dobbelttydige pathos som halted saarbenet avsted og skotted usikker tilbage om han hadde ryggen fri . . . Og han var bladets vittige hund. — Det risled en saar varm strøm ned gennem Gabriel Jahr's bryst ovenpaa dette billede. Han saa de blodløse bare læber for sig, og de underlig avfilte, stærke kridt-pibe-tænder: Det var noget som hed livets skole! — Tilsidst løb han opover gaden og ledte.

Men Halvor Bürger og hans frue var ingensteds at finde. —

Da Gabriel Jahr kom ned igen paa Karl Johan, stod hverken Elias Lysne eller Birger Seim udenfor det lille akvarium. Men nu stod Sjur Spanskteigen der. Og han kom hurtig hen og trak gemytlig paa skuldrene, som i Paris, naar han vilde slaa lag med en:

— No likker Gabriel seg, sa han, — han er kommen heimatt i gamle Norges hovedstad og kan supe i seg emmen av en norsk høst?

Han stansed op, pludselig ondskabsfuld: — Ja hele byen lugter indestængt bordel! sa

han og gav ham energisk haanden: — Ikke sandt? — Farvel! Jeg skal træffe Elias Lysne paa bodegaen. — Saa styred han nedover mod en bodega; og imens bandte han sit blik, fordi det var stort og godt, saa det trak middelmaadigheder til som en magnet og gjorde dem trygge: — Er jeg daarers formynder! . . .

Sjur Spanskteigen kendte stødet i haanden; han stod og smagte paa det. Men han stod ikke længe, for han kendte slike stød saa vel fra før; han braavendte og gik hjemover til fru Peel's pension.

Og da Gabriel Jahr var blit borte i skumringen og fri Sjur, vendte han ogsaa og styred langsomt udover Drammensveien.

Veien var saa lang iaften. Og sanden saa spids og stikkende. Nu var der ingenting igen av vinge-fryden. — Hvad var det som gjorde ham saa nedstemt naar han hadde truffet kunstnere? saa underlig oprevet uden at han kunde si hvorhenne? saa urolig paa det mørkeste dyb i sjælen? Var det fordi for ham var altsammen virkelighed og oplevelse? Var det fordi han endnu gik og sparte paa et lidet menneske inde i sig? Var det fordi dette menneske paa dybet ogsaa maatte op og være med i kunstens spil? — For hver, han hadde truffet idag, sad

som en saar torn i hans hjærte; og rundt om hjærtet laa der en graa tæt taagesky.

Og han pilled de enkelte frem av det saare taage-chaos ligesom for at værge sig. Han tænkte paa ham, hvis sjæl svaied følsom i livs-forundring og som samtidig i forretnings-nid talte sine kollegers linje-tal paa siderne: han stilled sig hen i verdens-rummet og vented intuition som det var en regndraabe fra tag-rennen! — denne regndraabe-vent, det var hans lyrik; i den la han hele sit væsen; under den stilled han kløgtig tilrette det urolige menne-ske-dyb inde i sig, ogsaa tornene efter samvær med mennesker. — Hvor aanderne var rige nu, og kendte de artistiske kneb! Men hvor sjælene var fulde av armod! . .

Og han tænkte paa doktor Leopold, som han ikke hadde kunnet svare, da han vilde ha det ædle og gode beskyttet i kunsten, ligesom det var forgylding i en hotel-sal. Da skulde han nemlig svaret:

— Saalænge der er livslængsel, er der livs-mod. Men naar man har levet mange men-neskers livslængsler til ende — for det er livs-længslerne som lokker kunstneren, deres spiren og deres død —, saa rinder digterens eget livsmod derved stundom ud i sandet.

Saa hadde Leopold sagt med den skraasikre kornskrike-latter: — Hm. Man ser da, det er saamange kunstnere det ikke gaar slik med. Netop populære kunstnere som har slaat igennem.

Men da skulde han svaret ham: — Hemmeligheden er, at der er saamange av dem som ikke er kunstnere. Man er ikke kunstner for det om man kan tømre op nogen bygninger som heder romaner. Og andre er igen kunstnere, for det om de ikke har tømret op en eneste bygning. — Det skulde han svaret. Og da vilde doktor Leopold staat fast.

Men Gabriel Jahr var ikke slagfærdig. Han hadde isteden staat og ledt efter det væsentlige; — og det væsentlige var altid hvordan folk kunde komme til sin paastand. Thi hvad var egentlig slagfærdighed? Det var evnen til i hvilketsomhelst øieblik at forskusle det væsentlige og bringe folk til taushed, ligesom bonden naar han stapper hestebjælden med mose: — Send de slagfærdige paa politisk turné! Eller stik dem ind i en avis! — Mine meninger er min lidenskab: Er det da morsomt at strø dem ud til brug naarsomhelst og for hvem somhelst literær læge Leopold som gaar med flabben fuld av glatte slutstykker! . .

Men da Gabriel Jahr gik hjemover den aften og værged sig mod tornene, kom han efter Inga Peel langt ude paa Drammensveien, og gik op paa siden av hende og hilste; det var som en varm haand inde i ham greb efter hende:

— Aah! sa han. Iaften er jeg tilmode som jeg hadde knust et kært gammelt arvekrystal for en, — som ikke kan købes igen nogetsteds, eller erstattes med penge!

Hun smilte. Og han smilte, for dette var ikke av de smil som satte ham til vægs.

— Hvad er det som er hændt Dem nede i byen? sa hun.

— Jeg har truffet bekendte. Det anstrænger saa at være sammen med alle disse forskellige menneskerne.

— Tænk, jeg synes i grunden menneskerne er saa frygtelig lige; det er som at læse i den samme bog.

De gik en stund. Saa sa han pludselig; og det kom stimlende over ham:

— Kendte De hende som nu gik forbi under gas-lygten med en herre?

— Nei-j?

— Saa De ikke hvor hvid hun var i ansigtet! Og hvor øinene brændte! Hun er kanske

bitte lidet gran raa endnu — De ser det paa munden og den linjeløse næse, for hun er datter i en opkomlings slægt. Men hun er saa gryende ung! . . . En skulde ikke tro det, naar man ser hende slik paa gaden — hun gaar som de andre: men nu er hun forelsket egentlig for første gang — jeg saa hende med den herre igaar ogsaa. Og kærligheden er kommet over hende vild og hvirvlende . . . . Og jeg trodde det ikke selv heller. Men saa kom jeg igaar til at se noget, da hun stod i skumringen og vented paa ham: hun prygled sin hund, og hun prygled den forfærdelig, som en dreven jæger. Hun prygled den to gange. Uden grund . . .

Inga Peel sa studsende: — Naar man holder paa saan og ser, kan nok menneskerne bli forskellige.

Gabriel Jahr bare stimed stadig hurtigere avsted i sin fortælling, og han blev tør i halsen av angst: . . .. Hun er farlig nu! Hun vil engang hvirvle sig fra ham i en grum dans; og han, eller nogen mand, naar hende aldrig aldrig mer!

— Men hvordan ved De dette?

— Jeg har set det!

— Ja hvad har De set?

— Jeg —! Jeg har jo set hende prygle sin kære hund — sin deilige hvide foxterrier. Prygle det som var hende kærest. Jeg har set naturens røst naa hendes blod! . . . Hun er en mænade — en mænade er hvid i ansigtet — og hun svinger et tveægget sværd over sit hode, og i den anden haand holder hun et bloddryppende lam som hun har kløvet i to — stormer avsted, snor sig i ødsel døde-dans, umættelig, nykkefuld, — snor sig! — Henover livets bugnende marker, henover verdens grønne bjærge! — Kærlighed! hvisker det op til hende fra hvert græsstraa; kærlighed! suser det ned til hende fra hvert blad: ingen kan stanse hende eller binde hende — ingen mand, ingen mands rop! . . . Henover . . . snor sig, snor sig . . . henover! — Gabriel Jahr misted ordene og stirred videre fremover i hendes historie, hvor nye hændelser stimled ind.

Inga Peel blev ivrig: — Men hvad er det for noget? Hvad er det for noget!

Og han blev pludselig famlende og smilte: — Ja, det er altsaa kærligheds-gudens fødsel inde i hende — jeg ved ikke —.

Men hun sa uviss, men for at komme tilbage til det virkelige: — Vi har hjemme en saadan mænade hængende paa væggen, et foto-

grafi som min far købte med sig paa sin udenlands-reise. Det hænger i vor stue. — Hvis De har lyst engang, saa —?

Men han hørte ikke, fordi han var saa langt inde i den ukendtes livsbillede. Naar syner og indfald kom stimlende slik over hverandre og satte ham til vægs, saa pleied altid hans ældre fornuftige søster Birgit si: — Du da, tullebukken!

Inga Peel blev ved med sit: — Jeg har faat alle billederne efter min far. — Og hun gik og mindtes faren og smaalo: — Du er en liden mænade, pleied han si til mig, fordi jeg var saa flink til at svinge mig rundt.

Gabriel Jahr var blit faamælt: — Saan kan kærligheden komme, sa han tilsidst og svælged angsten. — —

De kom opover langs med sit eget stakitgærde. Indenfor var der folk. I haven stod et gammelt lindetræ. Og om dets stamme var der bygget et rundt bord med bænke, hvor fru Peel's gæster og bekendte pleied sidde i skumringen. Det var de som iaften sad i lysthuset under det store gamle lindetræ. Der hang en kulørt papir-lygte ned fra en gren. Et stort mands-ansigt tegned sig skarpt i lyset.

De to stansed udenfor stakittet. Det

snakked derinde i haven. Det var Sjur Spansk-teigen som snakked til ansigtet om kunstnerne: — Nei-i. Eg likker dem ikje. Eg hører til paa den anden side. Dette bodega-livet deres — eg er ikje bodega-gast, eller anden slags gast —

Da svarte mands-ansigtet: — De tror, at det er paa bodega-tønden frisindet sidder her i landet! — Vi trænger vin-os i viljerne! aroma i synsmaaderne! — Han skylled tanken ned i en latter.

Sjur hvisked noget over til ham; — hele byen lugted slik, sa han Jahr. — Og ansigtet nikked forstaaende tilbage: — Saadan er de, sa det. — Paa de steder ender alle bodega-gaster, Sjur! —

Inga Peel sa til Gabriel Jahr:

— Det er skoledirektøren. Det fintskaarne ansigt! se hvor overlæben ligger fast ned i underlæben! den energiske knute i mundvigen! — Et prægtigt karakter-ansigt — synes De ikke?

Det kom saa underlig voldsomt det spørsmaal, at han studsed; men saa sa han: — Prægtigt karakter-ansigt! Har De ikke set den-slags ansigter hver dag paa gaden? — Gamle folk som bare kakker asken av sin snadde, har akkurat den samme resolute mine!

Hun undred sig, for han var saa *hidsig*, da han svarte. —

Karakter-ansigtet slog om, for fru Peel kom imod dem ovenfra stuetrappen: — Hun e r et prægtigt menneske, Di! — Hvordan hun har reist sig efter det ægteskab! — For han v a r fordrukken!

Men Inga sa sagte til Gabriel: — J e g tror ikke, at far var fordrukken. — Han var en vildbasse, det var han.

Ansigtet blev ved: — Men da de to blev viet, var det alles mening at det var det vakreste par i hele Norges land! — Han vendte sig mod hende, som hun stod i døren blank. av skælmeri og kosed sig: — Det er som at komme sig tilrette i et erfuglrede her under Deres lindetræ, frue! — Og selv gaar De jo omkring som en stor, lun erfugl, som mor Norge selv. — Han reiste sig: — Men la os røre lidt paa os! — Og han bød hende armen og de spaserte rundt i gangene.

Inga Peel sa da hæftig: — Jeg udstaar ikke det menneske! — Hun lo: — Snadde-askemine! Netop! — Og Gabriel Jahr saa paa hende og skønte hvorfor hun, datteren, blev saa hæftig. —

De to kom tilbage i lysthus-døren; karakter-ansigtet snakked ind:

— Det er dette ser De: kulturen stiger — sanseligheden minker. Større og større kultur: mindre og mindre sanselighed. Satyrerne blir færre paa jorden. — Og saa kommer dette liderlige svinet Esaias Lybske — jeg husker ikke hvad mennesket heder længer — og skriver en bog om Kødets gærninger! — Jeg har altsaa nu begyndt med mit indlednings-foredrag i studenter-samfundet —

Birgit Jahr's veninde sad og sukked tungt; men fru Peel sa: — Det var gaat for vidt nu. Det var nødvendigt at rydde lidt op i de forhold —

Han blev ved: — Saa holder pastor Askeland sit foredrag i det store missions-lokale om den moderne literatur som ikke vil pege paa det som gir livet værd. — Næste lørdag er det fortsat debat i studenter-samfundet. — Og De Askeland siger nok ved given leilighed et par ord til varsko i tinget mod den kunst som ikke vil ta noget løft for de nationale opgaver — han snudde sig skøieragtig om til de andre: — De pleier ikke være saa vanskelige at faa til at si noget, stortingsmændene vore. — Og Sjur der han sa selv just, saa fint og lunt som kun en bondegut kan si det, at han hører ikke til paa bodega-siden. Det er allerede fire mand her

under lindetræet. Og lindetræet skal samle fler! Saa har vi aviserne. Det er en av nationens fornemste opgaver at fylke mandgard mod satyrerne. Provins-aviserne vil mer end gerne være med i den mandgard!

De to blev paany borte indover have-gangene, og de inde i lysthuset reiste paa sig og spaserte med. —

Gabriel Jahr hvisked:

— Jaha. Det er det de vil, der under lindetræet: de vil vi skal besmitte vore syner med en reform og bli borgere. Aa! allesammen vil de ha fat i det lille menneske!

— Hvilket lille menneske?

— Det lille urolige menneske som ligger dybest inde i en, det som sørger i løn, det som ler i løn. De skyver os brutal tud i mandgarden. Vælg! siger de. For eller imod? spør de. . . .

De to udenfor haven gik fremover langs stakit-gærdet. Det var aarets første æggende luftbølger fra raaddent løv. Lindetræets grene indenfor la sig mørke udover fortauget; en gas-lygte stod bortgemt dybt inde i bladene.

— Har De hansker paa? sa han pludselig. Vil De klappe mig?

Og hun gjorde det. Hun klapped ham en lang gang paa hvert kind, og hendes hænder

mødtes under hans hake. — Og deres aande stansed i deres bryst. Saa sprang hun ind gennem grinden og opover have-gangen, for der var ikke ord længer at gribe til.

Han stod og stirred efter hende. Men som han stod der, saa han kridt-tegningen lyse i grindstolpen; der hadde været nogen og frisket paa den, siden han strøg den ud. Det slog ned i ham: Sjur Spanskteigen gaar med kridt i lommen! — Og han strøg lynsnart over den med haanden for anden gang idag . . .

Han gik ogsaa opover haven. Han laaste sig stille ind paa sit værelse, satte sig i kroken, stirred ud i mørket og smilte, akkurat som der var lagt i ovnen og der flakked lune lysstreif imod ham henover gulvet. Nu smilte han bare av mændenes strid om livets mening og værd: Av Elias Lysne smilte han, som stabbed om paa havsens bund med tunge lodder om begge ben og famled rundt i menneske-ligenes indvolde og trodde paa kødet. Han smilte av de gamle som sad dernede under lindetræet og rent hadde glemt kødets og blodets fest og bare snakked om landets skæbne og moralens udsigter for tiden; han smilte av den vestlandske præstestemme som skar gennem høstmørket de tykke remmer av anden mands hede hud . . . «Livets

værd» — det var en følelses-sag! eller en smagssag! Ingensteds gjaldt det som her: De gustibus non est disputandum. Der kunde ikke føres noget bevis, og den følelse kunde heller ikke erhverves ved et bevis eller ved snak. Det var kedeligt, for det var en grundlæggende sats, men det var gerne saa: de største og enkleste satser, for dem kunde der nu engang ikke føres bevis. «Livets værd» — det bestemtes og avhang av vitalitets-følelsen inde i en selv. — Og det var med det ligesom med moralen: enten var den der, — og da gumled man ikke om den; eller ogsaa var den der ikke, — og da gumled man forgæves.

Moral-snak — der var tvertimod noget umiskendeligt stinkende ved det, noget som et sygeværelse under udluftning: stikbækkenet var just netop brugt! . . .

Han hørte de snakked under lindetræet, for vinduet stod aabent og det var lige over lysthuset. Han hørte fru Peel spørge søsteren om «Deres bror». Hans søster gjorde indvendinger. Men fru Peel sa: — Aa, naar jeg gaar selv, saa kommer han nok!

Og lidt efter banked runde knoker muntert paa hans dør: — han maatte rigtig komme ned under lindetræet nu, og gi sit besyv med!

De snakked om den sidste literære foreteelse — han vidste nok. — Han hadde vel ogsaa hørt hvilket besøg haven hadde faat iaften.

Gabriel Jahr smilte i mørket og lekte blødt med ordene:

— Man har visst moralen i rier her i Norge, i torden-byger; den har ialfald det tilfælles med tordenveir at den slaar saa styggelig ned paa slump. Man skulde næsten tro, at man ikke kunde opdrive moral som stille egenskab og eiendom saa langt nord.

Det var i grunden første gang han hadde optraadt slagfærdig og svaret straks.

Hun kom skøieragtig lige hen til vinduet, og hendes glatte nise-øine fik et glimt av hans øie: — Hm. De er visst en ful feier De? — Og hun risted ham let efter trøie-opslaget.

Han smilte. Men der fór paany en ed gennem ham mod dette hans gode dyre-blik som gjorde folk trygge og saa «ligefremme», at de straks tog ham i trøiekraven.

Og hun gik. Han satte sig tilbage i den mørke krok. Og de knirkende moral-brokker nede i haven drukned for ham; for han kom nu isteden tilfældig til at tænke paa Paris mod aften — paa broerne, og lysene, og den melkeblaa dis, paa menneskehodernes letsindige stim-

mel forbi hverandre mod baggrunden av en gul solnedgangs-himmel . . .

Hans dør aabned sig sagte; han hørte det paa skridtene at det var den ene av hans søsters veninder, Elise Krækling. Hun gik hen til det aabne vindu, lytted gennem mørket ned i haven.

Gabriel sa: — Skal ikke De ned under lindetræet, frøken Krækling?

— Uf, jeg blev saa rædd! Jeg trodde at De var gaat ned til de andre.

Han blev ved: — Høre det brede mandsansigt om moral?

Hun trak sig ind igen i værelset og hen mod døren: — Jeg er saa frygtelig rædd ham dernede under lindetræet. Uh, det er noget lammende med alle disse store mænd hos fru Peel! — Undskyld mig! Godnat! — —

Inga Peel sad ogsaa alene paa sit værelse og tænkte; — naar to elsked hverandre! tænkte hun, og der var hede taarer i øinene. Men dette maatte ikke moren skønne, for saa trodde hun, at hun fik lov til at glemme far og trygt kunde ta skoledirektørens arm. — Hun hadde en dagbog; og hun tændte lyset og skrev hurtig hurtig, før det skulde faa folde sig helt ud med sit bluss, saa de dernede i haven la merke til at hun var kommet hjem igen. Hun skrev:

Deres lykke er da lydløs som naar to øienlaag aabner sig og lukker sig. Er ikke det underligt: Den lykke er lydløs, ligesom naar to øienlaag lukker sig?

Og hun blaaste lyset ud.

Men da de ord stod der paa papiret, saa var det ikke længer verdens dybeste sandhed om kærlighed. Og hun rev bladet ud av bogen, la det sammen, slet det op i ørsmaa firkantede biter, for man skrev ikke, naar man leved! — Og kasted det ud av vinduet og op i luften, strødde det som snefloker ud for deres fod som spaserte dernede paa havesanden og snakked om moral.

Gabriel Jahr og Inga Peel mødtes ofte paa Drammensveien i skumringen, men bare ligesom tilfældig. Og de gik turer sammen om dagen ogsaa. —

En dag gik hun ud; han hørte straks hver knirk i grinden i denne tid naar den slog igen efter nogen, og han saa ud. Denne gang tog han paa sig og satte efter. Han var kommet ind i fosseduren, som det pleier gaa, og hadde ikke øre for andet i verden end dette slag i grinden; og han saa ikke de andres forskende øie.

Sjur Spanskteigen la merke til at de nu begyndte at gaa ud samtidig, for hans øre var ogsaa stadig nede ved den brune grind. Han snakked ind til pastor Askeland, at nu skulde de rigtig stille sig op udenfor grinden, naar de forlibte kom igen — «berre for leven!» — Og Sjur stilled sig der til at vente; han skulde plystre til Askeland, naar han saa dem.

Gabriel tog Inga igen nede i gaden; og de spaserte indover mod byen sammen.

Men ved en sporvogns-holdeplads stansed de op. Der var trangt paa fortauget, for der holdt netop to sporvogne ude i gaden. Og i den trængselen seiled en dame frem, feiende, raslende i stive-skørterne. Inga saa at han blev taus, og han saa paa andre mænd, og de saa igen, ogsaa de som ikke kendte hverandre saa paa hverandre. Der gik kloge herre-øine stille mellem dem alle. — Kendte De ham? sa hun. — Næ! sa han but. — Og hun sa hurtig:

— Skal vi ikke heller gaa lidt udover paa landet?

De snudde, og kom tilsidst ind paa en sti. Der var endnu en rest lummer høst igen i luften; en forkommen præstekrave prøved at blomstre i det grønne for uigenkaldelig sidste gang. De kom forbi en dam hvor blaa krusende bølger løb nedover for vinden, og solen glitred i dem. Da sa hun:

— Naar De snakker, saadan som De gjorde om mænaden her forleden, saa er De underlig dirrende, akkurat som vandflaten dernede.

Han lo selv som ved en glædelig opdagelse:
— Ja, naar jeg skal si noget, saa kommer det altid

over mig akkurat som et lynnedslag i en telefonledning! Tanken smælter, hvor det farer frem, og traaen lar sig ikke finde igen. Derfor kan jeg heller ikke holde taler. Jeg tror jeg kan skrive; for da kan jeg jo sidde i ro og restaurere traaerne.

Om en stund sa hun igen og smilte:
— De gaar ganske som De snakker. Jeg synes Deres skridt er aldeles som Deres ord, ligesom saa vævre og saa kastende! — —

Da de kom tilbage, stod Sjur og Askeland paa fortauget et stykke fra grinden. De svarte næsten ikke paa hilsen; de saa tungt og dømmende paa dem, og fulgtes med dem henimod grinden. Der lyste nogen friske kridtstreger i stolpen. Pastor Askeland saa først paa Sjur ved det — Inga kendte igen de kloge, uudgrundelige herre-øine fra holdepladsen nys. Saa saa Sjur paa hende, ledte længe i det hvide ansigt. Gabriel Jahr saa det, og han tænkte hvad kanske en ædel kavaller nu vilde gjort i hans sted: han vilde langet ud en ørefig til Sjur Spanskteigen, saa det sang chevalleresk gennem den lumre høstluft. Men isteden mored det ham nu at se dette møde mellem de tre's øine.

Men mens han saa det, steg der pludselig et billede op i ham av Sjur Spanskteigen, som

han gik her og lurte sig til at friske paa en uanstændig tegning i en grindstolpe; han tænkte paa hvordan mennesker kunde komme til at gaa slik; han tænkte at saadan lød naturens røst, naar den uden videre flytted ud fra en fjordbotn og stængtes ind i en bygade. Det kom over ham med den rislende strøm saar medynk, at det jo var rimeligt, han sad under lindetræet og dømte strængt sammen med de gamle som hadde glemt hvad kærlighed var.

Han sa, og gav ingen ørefig: — Men vil De ikke se op til mig iaften, Spanskteigen? Vi er jo gode kendinger fra Paris.

Gabriel Jahr gik oppe paa sit værelse om eftermiddagen og tænkte paa hende som hadde nævnt ham sammen med de krusende blaa bølger; han hadde stængt døren, forat ikke Henriette Bjerck skulde komme ind med sine «Dialogues français».

Dette var første gang nogen skønte ham. For saadan var han visst; det var derfor han blev saa faamælt i samvær med folk, naar han pludselig saa noget. Han lo av fryd; for det de ikke vidste, det var at naar han saa kom hjem paa sit værelse og blev alene, saa satte

han sig ned og skrev det, uden at skotte til siderne, strødde det ud, saa det laa udover papiret lig solblink og blaa bris den første morgentime paa dagen — uden mening udover skikkelserne, uden et ord som ikke kom fra det rappe spil dem indbyrdes, ogsaa brokker, lødige barrer, som ikke hang sammen: — du da, tullebukken! sa hans søster. — For i al kunst var det brokkerne som stod sig mod møl og rust og leved evig ligesom guld. Inga Peel skønte spillet inde i ham, og da han gik her, skrev han ned et digt til hende. Det slog ned i ham, som han stolt saa ind i den lyse lindekrone, hvorunder de gamle sad vaar og høst og var rædde livet, at hans digtsamling skulde hede det — den skulde hede De lyse lindeblomster. For saadan var den — et hensynsløst dryss av digte, selv om de ikke var evige ligesom guldet. —

Men mod aften laa han i vinduet og saa ned i haven. Paa sanden nedenunder vinduet stod Inga Peel; hun stod og tænkte i uro paa de kloge herre-øine og kunde ikke komme til bunds i dem: at folk som ikke kendte en eller var ifølge, saa paa hverandre som kendinger fra Adams tid? . . .

Han vented en stund, før han snakked ned

til hende, for der sad kanske nogen inde paa verandaen.

— Skal der være krigsraad mod umoralen iaften igen? sa han sagte.

— Det er mandag. Saa det skal nok det, svarte hun.

— Staa her lidt! bad han. Og han sprang ind i værelset og skrev paa en lap papir:

Jeg rømmer fra Sjur Spanskteigen alligevel i aften. — Mød mig i Slotsparken nede i bakken under almetrærne der de smaa aker kælke om vintren. — Vær ikke bange. Jeg vil Dem ikke noget ondt. Jeg vil ikke mer end De selv vil, hverken idag eller nogensinde.

Det kort slap han ud av vinduet, og han saa at hun fandt det. Han tog paa sig og skyndte sig iforveien ud grinden.

Han gik længe i gangene i parken. Og da det blev helt mørkt, satte han sig paa en av de skraa bænke i bakken.

Inga Peel kom. Han kendte igen hendes gang langt borte imod lygtelyset paa slotspladsen. Og han reiste sig og gik imod hende, tog om hendes liv med begge sine arme, trykked hende ind til sig, kyssed.

Og mens han kyssed, snakked hun stakaandet; men hun værged sig ikke:

— De kommer saa brusende over mig . . . De kommer over mig næsten som en stor tiurfugl . . . Jeg tror De skræmmer mig rent!

Han kyssed. Han stod i et lyshav av kyss og lykke. Pludselig sa han, og saa ud gennem trærne, ind i lyskransen som blaffed rundt om slotspladsen:

. . . Men sommes kærlighed er saadan at de hælder sig indtil hverandre — og hun hælder sig ind til ham; men naar de første hede kyss er avbrændt, er det som der kommer graahed imellem dem, et dødspust; — og han staar og ligesom stirrer efter en hvid fugl — blæst bort sin vei paa en orkan som har en fart paa tusener av mil i sekundet . . . ! — Han vidste i grunden ikke hvad han hadde sagt; det kom bare stimlende over ham saaledes.

— Men hvordan kom De nu paa det! sa hun, og nu lo hun tørt, saaledes som andre pleied at le, naar han kom stupende med noget i utide.

— Jeg kom bare til at se det, sa han. — Saan kan det gaa andre, mente jeg —.

Hun satte sig nedpaa bænken fra ham:

— Hvorfor saa Dere herrer saan paa hverandre nede ved sporvognen idag? . . . Aa,

denne kærligheden! Denne kærligheden! Jeg ved ikke hvad den er!

Og de følte dødspustet, og stod magtesløse ligeoverfor det, begge to.

Men det magtesløse ægged ham og han satte sig ned paa hendes fang, med vilje til at kysse det væk: — Men jeg ved, hvad den er! sa han tindrende stærkt.

Og det rev hende med paany. Og de reiste sig og begyndte at gaa rundt i gangene. Hun sa ikke et ord. Thi der stod ligesom et oprørt stemmehavs vælde indover hende, hvori alle ord saa alligevel maatte redningsløst druknet. For han hadde siddet paa hendes fang! . . .

Men han snakked: — Der kom bare pludselig en trang over mig efter at danne et billede av to som elsker. Det suger safterne. Min drift er at se billeder. I formiddag skønte De det selv — oppe ved dammen. Og i et saadant billede der er ikke De tilstede; — men der er heller ikke jeg tilstede, og jeg har ingen skyld: hvorfor er da nogen skinsyg! — Men nu snakker vi ikke om det længer!

Og de drev hjemover ad sidegaderne.

— Hvad var Deres far? sa han om en stund.

— Han var sanger. Han var en stor

sanger, siger de som skønner det — en omfangsrig stemme, en kunst-intelligens som opfatted nuancer, et gemyt som bøied sig. Han var ellers officer. — Saa var det visst en sangerfest eller noget slikt paa et landsted ensteds udenfor Kristiania en vaardag — det er saa længe siden nu, saa jeg var ganske liden den gang, og jeg husker ingenting. De fik visst den idé, at de skulde bade sig i elven —

Gabriel Jahr kasted sig ind:

— Aah! sa han. Aah! . . . De hadde spist og været glade og sunget og drukket vin. Og saa gik de ud og spaserte to og to rundt omkring i den store have . . . Og der var ny sand i gangene og græsset var nykæmmet til festen, og paa frugttræerne var der knopper og smaa blade, og hvide og røde blomster, og alt dufted, og humlen surred og suged. De drak kaffe avec nede i lysthuset ved elven. Da blev de endnu gladere, og de gik endnu mer omkring i gangene og saa paa elven —

— Stans! stans! sa hun. For De ved jo ikke det spor hvordan det var.

— Nei. — Jo, jeg ved at det var saa alligevel. For én drukner jo ikke paa anden maade i en fest paa landjorden . . . Da var det én som pludselig sa — det var Deres far;

stor og staut og prægtig stod han der, glad av vin, straalénde av toner. Det var som det knitred op fra en tildækket brand, da han talte: Jeg vædder at jeg skal være førstemand over elven! — Gabriel Jahr blev hæs i stemmen av spænding, og ordene naadde ikke op til lyd idet han tænkte videre: . . . Og de styrter ud i, paa en gang fire-fem herrer, i snibel og hvidt sangerbryst og laksko, og pløier vandflaten om kap. . . . Og snibel-skøderne ligger saa fornøielig og flyter efter hver en; som to halefjær ligger de paa vandet! — De andre staar igen paa land i et eneste jubel-brøl over indfaldet og skøderne, tar nogen toner om Kosakkerne som satte over Don. Da er det en som skriker derude, at nu kan han ikke røre sig mer! De paa land skriker, at det er krampe!

Det var som Gabriel Jahr dukked op igen, og nu snakked han høit: . . . Saa sker det . . . løitnant Peel blir borte . . . Forvirringen . . . Baad! baad! . . . Den ædru taushed ovenpaa . . . Et ødselt indfald av naturen . . . Slik er et selvmord . . . netop slik! netop slik! . . . Et ødselt indfald . . . et gilde . . . Borte . . . borte . . . borte . . . Gabriel Jahr aanded igen stemmeløs og stirred hen for sig.

Tilsidst sa Inga:

— Men jeg glemmer aldrig den morgenstund hans venner kom bærende med ham ind i vor stue med det hvide lommetørklæ over ansigtet.

Gabriel Jahr hørte ikke. Han sa pludselig mistrøstig til sig selv:

— Aa! At landet skal være saa lidet og stille, at dette kanske ikke er sandt!

Men hun snakked om sit: — Men det er saa længe siden den morgenstund, nu!

Han sa: — Ja det er saa længe siden, det nu —.

— Sukked De — visst? sa hun forsigtig.

— Alt det som er længe siden, er alligevel lidt vondt, sa han. Han var alt henne i et nyt syn, og smilte av det:

. . . Blomsterne og markens græs vokser jævnt, med lige lange led i stænglerne og med samme safter . . . Menneskerne vokser ogsaa ligedan, forat de kan bli nyttige og anvendelige i den bygning som alle nu engang er flyttet ind i og som heder samfundet, over hvis port der hænger et skjold med de store skønne ord meislet ind: Hjærtelag, saa flunkende nyt, i skinnende guld . . . Saadan vokser den forkælte mammadilt som blir præst og saa stiger til ufeilbarlig erkebisp: grommegutten hugger sig fast i vorherres kjortelflig med tommeltotten,

da han maatte slippe mamma's skørtekant. — Saadan vokser gutten som tidlig røbed evner i retsind og blev sat til at dele godter ligt imellem sine søskend — og fik han selv ved hver deling lidt mer, eller et bedre stykke, end de andre, saa var ialfald alle enige i at det fortjente han som hadde delt —; og saa blir han jurist og dommer og ender som justitiarius med det prægtige karakter-ansigt. — Saadan vokser høker-ynglen som fra barnsben lærte aldrig at gøre noget gratis, og saaledes blev indpodet konkurransens ægte kokopper, — som saa organiserer trust og bringer branchens aktier op i dobbelt kurs . . . Saadan vokser de. De vokser alle uden sprang. Og de ligner hverandre i det, — paa det at de kan vorde undersætsige og tætte i kampen for tilværelsen og eie evnen til at rette sig, om skæbnens fod en morgentime skulde traakke over stænglen. Selv bulmerurten iblandt menneskerne passer alle sine led i stænglen og vokser uden sprang . . . Og skjoldet med de gyldne ord synger mod drab, ganske som de gamle sværde sang, og der er trængsel om at naa i det og faa det udlaant, og det er stadig paa farten, at klemme aandedrættet ud av brystkassen paa samfundsfienderne og konkurrenterne og de anderledes tænkende.

Og det drypper av blod, som de gamle sværde gjorde; men det er flatklemte sjæles blod . . Men der gis mennesker som ikke vokser saadan. De gror nok og spirer, og alt ser jævnt ud fremover, som med de andre. Saa hænder det noget en nat, eller en morgentime som solen smiler og deres kalk folder sig ud intet anende, — som med et slag gør dem voksne; det er ikke andet end hvad der ogsaa hænder alle de andre, men hos denne ene fik det slik underlig stærk svingning, og de kloge og de undersætsige siger: hm, han har faat sine idealer ribbet for tidlig . . . Og den det er hændt, maa siden selv tænke sig om og ta sig for sin pande for at huske hvordan nu i grunden det var igaar, da han spired som de andre og grodde med de lige lange led.

Hun kendte sig fremmed og hjælpeløst ude paa vidderne:

— Og nu har jeg faat fars skrivepult med alle de rare rummene i og alle brevene og billederne, sa hun for at naa tilbage, — den var en foræring til min far fra en begeistret rigmand efter en sanger-turné. Det var hans vilje, at den skulde j e g ha. Naar jeg blev voksen . . . Men jeg tør ligesom ikke begynde paa skufferne. Og jeg vil vente til hans

geburtsdag, til vaaren . . . Men da maa De komme og være med og aabne?

De to var nu oppe ved havestakittet og gik fremover langs det. Det var høirøstet tale derinde i haven iaften, mange tilfredse stemmer. Papirlygten lyste. Det hadde været nyt studentersamfundsmøde om literatur og moral nu lørdag, og heller ikke denne gang kom diskussionen til avslutning og skulde fortsættes næste lørdag; kirkerne hadde ogsaa været fyldt av det samme og ropt et varsku paa høie tid. Og smaaby-pressen støtted bevægelsen av al magt — den hadde ved sin uavhængige stilling paa det moralske strøg, idet den nemlig stod i livligere rapport med landets iboende sedelige bevidsthed, netop sin særlige mission i det, ligesom at være et nøkternt centrum i den forvildelsernes alt opløsende strømhvirvel som en storby forstod at sætte i bevægelse, — selv om den presse ellers maatte ligge agterud i mange ting. — Saa der var fest i stemmerne under det gamle lindetræ iaften som blandt landsknægte ovenpaa et vundet slag.

Og idag var ogsaa kredsen øget. Halvor Bürger sad her med sin avis for iaften hvori han tog Elias Lysne's bog ordentlig av dage — paa den anmeldelsen var han pr. telefon

hentet op til fru Peel's lindetræ. Og fru Susanna sad her blond — hun var lørdag valgt til formand i kvindernes rednings-asyl. Hendes bror doktor Leopold var fulgt med op. — Elise Krækling sad her ogsaa iaften og hørte stum paa umoralen. Der sad ogsaa andre nye. — Der skar en vestlands-knivsæg gennem høstaftenen og løvduften; der rulled et stort las runde blanke gloser frem fra en anden; Leopold's kornskrike-latter over den moderne kunst gneldred, og fru Susanna's brustne bakkanal i stemmen skingred.

Og udenfor stakittet stod nogen nysgærrige skygger og lytted, fordi der nu omsider blev ryddet ordentlig op i de forhold, saa trygge for udfaldet, fordi det var hædersmænd som gjorde det. Gabriel Jahr og Inga stansed op blandt konerne herude og lytted . . .

Skoledirektørens las runde gloser rulled:

— Bürger! Deres artikel var en ærlig artikel! Deres blad er et hæderligt blad. De er en hæderlig mand!

Gabriel Jahr udenfor stakittet pegte paa Bürger: — Se! sa han til Inga, — hvor han er simpel og smiler stolt med sine tætte kridtpibe-tænder, fordi han faar attest for at være en hæderlig mand!

Skoledirektøren lyste: — Og Deres optræden i samfundet lørdag, Sjur! Da De stod der og talte om den store kunst, om Michel Angelo's kunst, at den var født og inspireret av bibelen! — at al stor, udødelig kunst fødes paa den maade! — Og saa da De vidned om Dem selv, at De ikke hørte til paa den retet side — den fine ironi i ordene! — paa bodega-gasternes og de andre gasters side! — Han avbrød sig pludselig: — Pinedø Sjur Spanskteigen! De skal ha bestillingen paa altertavlen i min smaaby! Jeg skriver til formandskabet i denne aften!

Sjur solte sig: — Naar eg berre hadde et motiv, saa har eg s'gu inspiration nok; — men det er berre et motiv, saallessen —.

Paa en anden kant sa det — det var stortingsmand Askeland som snakked til fru Susanna Bürger om hendes specielle gren i arbeidet for moralsk reisning:

— Men er det ikke besønderlig: en aften ser eg ingen dammer — saanne — paa gaden naar eg kommer hjemover fra komiteen; og nu i kvæld! — da var det lidet raad at komme frem for dem; — saadan krydde det udav den slags fint levendes —

Fru Susanna lo muntert gennem næsen: — Av mine løsslupne smaa kanari-fugle!

Men fru Peel sa uskyldig, og de glatte nise-øine spilled: — Ja. Kommer meget an paa en selv, saan, Askeland — om en er oplagt eller ikke — he, he.

Han merked ingenting og blev ved, harmfuld: — En formelig so te seie vassed i dem i kvæld!

Men da satte skoledirektøren i sin hesteknægge-latter og skrek det ud: — Sancta simplicitas! — Nu har De været forlænge fra Deres kone, Askeland!

Fru Susanna satte i med. — Men da skoledirektøren hørte hende, slog han henrykt ud med armene:

— De ler saa vidunderlig frue! Saadan ler kun De i hele — Norges — land! — Han bød hende armen: — Det blir lidt køligt at sidde stille. — Og de spaserte indover gangene og talte varmt i mørket om faldne kvinder.

Men inde i lysthuset blev de andre siddende igen tause og forlegne over latteren. Halvor Bürger plystred uskyldig for at ta av noget av spotten mod en av folkets kaarne; Elise Krækling og de ugifte damer lod som de grunded, endda de var 40 aar og forstod alt hvad direktøren og fru Peel hadde ment.

Bürger nikked koselig efter direktøren:

— Det er noget av en façade, som passer at ingen kant renner for langt frem. — Han prøved med selvironi: — Derfor liker nu ogsaa vi pressefolk os i hans følge . . . Saalænge vi har ham, trænger vi s'gu ingen digter-slængkappe i landet.

Men tausheden holdt sig halsstarrig.

Der hopped en kat op paa bordet. Pastor Askeland klapped munter efter den og sa ogsaa noget for at tyne stilheden:

— Katten har læge-tunge, siger de paa vore kanter. — Tausheden holdt sig. — Jeg siger: Katten har læge-tunge.

Stortingsmanden klapped ogsaa katten: — Der er mangesteds inde i fjordene saadan, hvor der er langt til lægen. Saa lar de katten slikke et saar, som ikke vil gro, med sin kvasse tunge —

De kasted sig høimælt udi det, baade pastoren og Sjur, fordi de kendte at de kom saa koselig langt ud paa det ubedærvede bondelandet ved den historie. Sjur sa: . . . lar hende gaa over det med sin rasp til tunge —

Stortingsmanden sa: . . . tar med sig alt svineriet —

Pastoren sa: . . . renser blodet —

Sjur sa: . . . styrker grohuldet —

Stortingsmanden sa: — Eg trur, der er nokke i det.

Pastoren sa: — Men det er bare slike gamle aabne saar som ikke vil gro.

Sjur blev tænksom: — Det er noget som et slags symbol i det: den grove rasp som læger aabne saar. — Han reiste sig og ropte: — Skuleholder! No fek eg et motiv til altertavlen: Lazarus som slikkes — ka? En kætte, saallessen — med tilknytning i den folkelige forestilling —?

Men skoledirektøren svarte ikke og kom ikke tilbage. Da bad fru Peel om stortingsmandens arm til en tur i gangene: — Den friske forløsende latter han eier! sa hun. — En saadan latter gør ogsaa godt — ikke sandt? — Renser blodet, styrker grohuldet? — —

Gabriel Jahr og Inga Peel stansed ved døren.

— Gaar De nu ned til dem under lindetræet? sa han.

— Nei, sa hun.

Og han slog armene om hende og bar hende opover trappen, forat det skulde høres som der bare gik én opover.

— Siger du noget? hvisked hun.

— Det er saa længe siden den morgenstund, nu, hvisked han og la bløde kyss paa hendes mund.

Men herinde paa hans mørke værelse bad hun for sig, uden at hun selv vidste hvorfor. Og han la sig paa knæ og kyssed bare hendes hænder:

— Men én ting skal du gi mig lov til! Du skal gi mig lov til at kysse dit knæ.

Og hun sa ikke noget, bare nikked til svar, stod rank og vented. Og han spændte hendes strømpebaand av, og fandt frem og kyssed, kyssed én gang. Og lukked efter sig.

I det samme banked runde knoker paa hans dør. Han lukked op og stilled sig i den mørke aabning. Det var fru Peel:

— Er De endelig hjemme! Jeg har da visst været her de tyve gange og banket paa! — De maa komme ned i haven til os. Skoledirektøren ønsker det; — hils ham fra mig at han skal komme! sa han.

Men Gabriel Jahr var saa munter og modig, og vilde si noget, saa der aldrig skulde komme flere bud fra dem under lindetræet:

— Ved De hvad moral er, frue? — Har De forsøgt át lukke op buret for Deres aller ældste kanarifugl. Den forlader ikke sit bur, selv om døren stod aaben hele dagen: Det er moral.

Fru Peel's øine lyste av lumsk lystighed: — Nei, men herr Jahr —! — Og saa blev

hun trippende borte nedover trappen ligesom med en skat. Hun tripped ungdommelig langs sanden og hun glæded sig til at genta svaret, mens det var rigtig ferskt.

Gabriel Jahr laa ud av vinduet og lytted efter virkningen.

— Der har vi fyren! sa Sjur.

— Det var nett det eg tænkte hele tiden! sa stortingsmanden; — fra det første jeg saag de voksstikkerne hans.

Skoledirektøren fyldte sit bryst: — Moral! — Og saa den foragtelige parallel! — Han vendte sig til Birgit Jahr: — Han er nok ikke slik tullebuk endda, den bror Deres, Di!

Og hun og Elise Krækling søgte at lempe paa svaret: — Han mener det ikke saan som det er sagt.

Men skoledirektøren tog Halvor Bürger til side i en av gangene: — Bürger! De har nok bladets opmerksomhed henvendt paa den spire! — Jeg skal snakke til de andre. — Pludselig snudde han sig mod dem i lysthuset: — Men hvem er det som gaar derhenne i grinden og tegner liderlig med kridt? — Og da ingen svarte, sa han: — Ja, det var ogsaa det jeg kunde tænke: det var ingen her. Det er nok en ganske anden — hm. — Saa tog han fru

Susanna under armen: — Har De ikke set den, fru Bürger. Saa? — La os da —! — Og inde i havegangen skæmted han: — Det er s'gu ikke gamle kanarifugle De har opsyn med paa Deres asyl. — —

Gabriel Jahr bar Inga ned trapperne igen. Han rakte hende et papir foran Peel's entré, som unge digtere gør naar de elsker første gang:

— Her er et lidet digt til Dem, fra vi sidst var sammen, og De snakked om mig og vandflatens spil.

Hun blev borte gennem døren. Og han gik ned gennem haven og ud igen i høstkvælden. Han passerte fru Susanna og skoledirektøren ved grinden: — Psychopathia sexualis! skrek det, saa det skulde naa frem til Gabriel gennem høstmørket.

Inga Peel sad inde paa sit mørke værelse og stortuted av underlig lykke. Hun hadde ogsaa tændt en fyrstikke og læst digtet. Nat hed det:

Naar hjernen er saar,
og hjærtet slaar træt,
naar det mørkner saa stilt om sind, —

naar glæden glir væk
og graat blir igen,
naar fremmedes smil er stik i mit bryst, —

naar troldskap den gror
og spøger saa vildt,
de sorte vande og snare skud: —

da er det to øine som suger mig til
og slipper mig ikke for al den ting,
da er det to arme som tar om mit liv
og spænder mig ind i sin staalstærke ring.

Det hvisker saa stilt:
ta det bare med ro, —
vi skal greie det, vi.
For vi er to
vi er to!

Hun tændte mange fyrstikker og læste: . . . dette med solspillet den første morgentime, det var ikke sandt det? . . . Var han virkelig saa sørgmodig, Gabriel Jahr? — Han hadde sukket saa underlig, da han snakked om blomsterne og markens græs som voksed uden sprang.

Gabriel Jahr trodde selv at han var blit voksen saadan med et slag. —

Det var en lørdags-morgen som sommersolen flød med lyse flækker gennem sorenskrivergaardens trær og ind det aabne vindu. Han kom ned til frokostbordet lidt sent, som han pleied i ferien; han var fjorten aar da og var hjemme i besøg efter sin første skoleeksamen. Søsteren Birgit sad ved bordet; hun var ti aar ældre end han. Bordet stod urørt. Hun sad med en underlig skælm i øienkriken.

— Har ikke mor spist? sa han.

Der stod en halvtømt kaffekop paa farens plads; en sammenkrøllet sint serviet laa op i hans tallerken:

— Har ikke far heller spist?

Birgit saa paa ham med en animeret flæk paa kindet:

— Ved du, sa hun, hvorfor bordet staar urørt?

— Nei. — Og det lyste stor livs-overlegenhed av flækken, saa han straks følte sig underlig liden ved den. Han mindtes i det samme, at han i halvsøvne imorges visst hadde hørt høirøstet tale nedenunder i stuen — det var hans mor og hans far; men moren taug snart, men faren blev ved en stund. Og nu fór det gennem ham som et lyn, at budeien sad ligesom saa lyttende i øiet og pudsed kobberkedlen, nu han gik gennem køkkenet, med en underlig animeret rød flæk i kindet — den samme flæk af humor.

— Jeg skal fortælle dig det, sa søsteren. — Det er maangt de kan finne paa og! — Hun snakked altid lidt bygdemaal, naar hun var spøgefuld.

Han reiste sig fra bordet og sa: — Fortæl det ikke! — Og det var som han reiste sig op fra alle de lige lange led i sin vækst. For han saa nu det hele i en vild blink.

Men hun vilde fortælle noget ialfald, og ropte det næsten, forat det skulde naa ham, før han var ude av døren:

— Mor kom bort i fjøset imorges for at se kalven —

Da var Gabriel ude av stuen.

. . . Gabriel hadde selv gaat en uges tid

sent og tidlig bort i fjøset, for at se kalven; og faren gik der ogsaa for at «se kalven». Nu saa han det: faren likte ogsaa den samme liflige budeie-hals som han hadde klemt ind i baasen og kysset — kysset saamange gange alt paa disse otte dage. — Gabriel blev ikke skinsyg ved det; men han syntes bare nu at det var saa ækkelt, at det skulde netop være den samme hals . . . . Men det hadde alligevel ligesom mindre at si. Men dette farens prægtige karakter-ansigt, som han før var saa stolt av — det slog ned i ham, at de som kakked asken ud av snadden, hadde det samme! — Han gik og ledte efter sin mor gennem værelserne.

Hun sad inde i forældrenes soveværelse ved det aabne vindu og stirred ud i solflækkerne med et tømt øie.

— Godmorgen, mor! sa han friskt.

— Aa godmorgen, sa hun stille og strøg de avblomstrede hænder over hverandre som det var noget hun nu var færdig med — huden laa blank som gammel ham over fingrene.

Der stod en myg paa hendes kind; den fik lov at sidde i fred og suge. Han blev saa rædd, da han saa det, at han gik uden at si mer, og ovenpaa og helt op paa mørkeloftet

og satte sig der paa en kasse, saa aareladt i hjærtet. Han syntes, at han sad der i timer; men han maatte ikke ha gjort det. For da han kom ned igen og ikke kunde la være at gaa ind for anden gang til sin mor for at se, saa sad myggen der endda og suged. Og han gik ud igen og ovenpaa og gemte sig i mørket; for det var ligesom begivenheden hadde gjort et lik ud av hende. — Men han sad der ikke længe, saa kom spændingen over ham paany og stansed hans hjærteslag; og han gik ned til sin mor for tredje gang. Da sad ikke myggen der længer, for den var faldt ned og laa paa hendes skulder overmæt af blod, og fordøied.

— Moren smilte: — Hvorfor gaar du her, saan ud og ind, idag, Gabriel?

— Jeg leter efter far. Vi skulde jo op i fjældvandet og fiske ørret idag.

Men moren trak en ring av sin venstre langfinger og rakte ham den. Det var en tyndslidt guldring med en rund melkebleg perle i: — Vil du ha den av mig? sa hun.

Han takked og gik.

Han ropte ind til søsteren i spisestuen, bad hende si faren, at nu gik han i forveien til fiskevandet og øste prammen. — —

Faren kom efter med fiskesnøre og flue-

kroker. De steg i prammen. Og Gabriel sad taus og rodde. De rodde rundt vandet.

— Ro lidt nærmere land nu! sa faren, han var underlig syg i stemmen.

Da rodde Gabriel længer udpaa, hvor ingen fisk gik. Men faren blev ikke sint idag.

— Ro lidt længer udpaa nu! sa faren om en stund.

Da rodde Gabriel nærmere tillands, saa prammen stod paa grund. Men faren blev ikke sint.

Der laa en fururot etsteds og sprikte lige i vandflaten.

— Her maa du enten ro indenfor, eller ogsaa udenfor! sa faren. — Ellers sætter krokerne sig fast.

Gabriel rodde midt over — rødderne skured i prambunden; men prammen gled over.

— Ja. Men saa maa du ro haardt til! sa faren, — saa ikke krokerne faar tid til at synke og sætte sig fast i roten.

Gabriel la aarerne op et øieblik; krokerne satte sig fast. Og da rodde han haardt til, saa de sprang.

Men faren hadde reserve-kroker med og satte nye paa: — Det var da fortrædelig ogsaa! sa han først og tænkte bare paa tabet av krokerne.

Hvergang de kom tilbage til roten, rodde Gabriel ligedan. Og faren misted kroker.

— Jeg tror du aldeles har glemt at ro dette aaret du har været hjemmefra, sa faren og blev ærgerlig.

Men Gabriel svarte ikke.

Men saa kom igen furu-roten. Og da var det sidste sæt fluekroker sat paa snøret.

— Nu har jeg ikke fler kroker igen, sa faren lidt truende. — Saa nu faar du ro ordentlig!

Gabriel rodde forkært som før.

Men da forstod faren det. Han retted sig, hvid av raseri:

— Din svine — — pels!

Gabriel var taus; han tog nogen kraftige aaretag, saa faren maatte hugge sig fast i pramkanten med hænderne for at holde sig paa toften, og misted hele snøret udi med det samme. Sinnet løb videre med faren, ud i hæs hulk:

— Vil du rui-nere mig! . . . vil du aldeles øde-lægge mig, da Gabriel!

Gabriel rodde iland, sprang ud av prammen. Faren sad igen og stammed: — Vil du . . . vil du . . . ?

Og Gabriel strøg hjemover stien til byg-

den. Men inde i et skogholt, hvor faren ikke kunde se ham, tog han ud av stien og op i en graa stenrøis; der fandt han en stor sten, som der laa tyk bløgd mose over. Op i den la han sig og skotted ned paa stien. — Han saa faren ro udpaa igen derhenne og finde snøret og vinde det op paa fjælen. Saa kom han hidover stien. Det fintskaarne karakter-ansigt gled nedover forbi uren; — naar folk kakked asken av snadden, hadde de det samme! . . .

Men Gabriel laa her længe. Ud paa eftermiddagen kom søsteren og budeien opover; de stod og ropte paa ham, hauked. Men han svarte ikke. For han vilde komme sig av sin tause taabelige trods og lære at styre sig; det som med et slag hadde gjort ham voksen, var jo bare en spændende skøierstreg for de to dernedenfor uren — en animeret rød flæk i kvindekindet! Og det gjorde ham underlegen og usikker. — Saa han blev liggende stille i den lysegraa stenrøis, til sommerskumringen kom i luften; han vilde ikke ha dagslyset paa sit ansigt, naar han nu kom tilgaards og de to skulde glo ind i det, for at finde ud hvad der feilte ham.

Men Gabriel Jahr vænned sig igen til det fintskaarne karakter-ansigt. Han voksed, og

maatte flytte morens tynde ring helt ud paa lillefingren for at finde plads til den; han blev student, fik venner, og valgte medicin til studium. Han maatte siden smile hvergang han husked den fisketuren med faren; han sa ogsaa til sig selv: det var tillige en smule skinsyge det som færdedes i morens øie den dag, og ikke bare sorgen.

Minnet gled sin vei. Men det var en ting, som ligesom ikke vilde gli sin vei. Det var den oprømte flæk overlegen humor i søsterens kind; for der var slikt forbausende livsvet og livsmod i den, et bredt rop om naturens overskud. Og hvergang han gjorde hende en liden uret siden, saa husked han paa den og blev ikke syg av medynk eller av anger, ligesom han blev det ligeoverfor andre; det var som med et rigt bankier-hus, naar der er begaat en feil i regningen og man har staat sig paa feilen: man gad ikke gaa hen og faa den rettet; for det hadde jo raad til at holde egen feilregningskonto. —

Gabriel Jahr blev læge og nedsatte sig en sommer ved et dampskibs-stoppested inde i en fjord vestpaa, 26 aar gammel. Han hadde tre værelser paa hotellet. Og der kom straks fuldt av syge for at prøve den nye doktoren. —

Det var ud paa sommeren en dag, som solen sken, og sjøen gik blaa gennem sundet og klasked i bryggemuren nedenfor vinduerne. Alle vinduer langs hotelsiden stod oppe og slog med krokerne, saa utaalmodig av havbris. Og en andeflok af smaa færinger laa ned ved stentrappen og hakked hverandre uforligelige i siden og kunde slet ikke enes om pladsen.

Gabriel Jahr stod alene midt paa kontorgulvet; der var en liden stans i søgningen efter den fjordingen han hadde skydset ud med en spanskflue. Det hadde været stridt med syge i formiddag; det hadde været besæt med syge hele ugen! Han stod og saa ud mod odden, hvor sjøen steg, og seg tilbage klissent i tangen, blinkende; han vidste saavel hvordan det sikled i den derborte, endda han ingenting hørte av det, men bare larmen av sjøen, naar den kom stigende: — om han nu nytted det lille øieblik fred og løste sin seilbaad? — Men de kendte hans baad, og der bare laa nye sjuklinger og fisked ham op udpaa, ligesom sidst . . .

Han blev staaende midt paa gulvet; naar han var som idag og hadde en hvilestund ovenpaa mange syge, saa hørte han saa utro-

lig langt og til alle sider. Paa en slik stund gik der som et rislende net fremmede livsbække rundt omkring ham, og alle sind stevned de ned imod ham i hver sin bæk. Døren stod aaben ind til sjøboden dernede: han syntes han lugted hvad de snakked om over disken. Ude paa sundet laa en mand i færing og drev og fisked hvitting: han indbildte sig at han fornemmed hvad han tænkte paa.

Der stod to bønder dernede over bryggerækværket og tygged tobak og skraadde ned i en færing; de to hoder naadde akkurat op over vindus-karmen — der var lystig sjøblink i øinene. — Gabriel Jahr lukked øinene, og da saa han hvad de snakked om.

Han med spanskfluen i næven sa, og smilte:

— Ha du snakt mæ den nye doktaren?

Den anden svarte: — Nai. Men eg ha set han.

— Ha du set han!

— Ja, den dagjen han kom. Fraa kjøknet. Han sad aa aat paa hotælen. Han va skjeiv-kjæfta, far! — eine barten peikte i skjy, hin andre laa aa saup ner i supane: Eg sa paa timen: da æ 'kje noken flink'e doktar, sa eg.

— Han kan altids væra flink'e fø da.

— Jaja. Eg veit ikje viare, sa den anden forsigtig.

Men saa sa den første med spanskfluen: — Men eg ha snakt mæ han, nett no! Han fauk op hakkande galen .... Trur 'kje, han blir længje her — ikje. Eg veit ikje viare.

— Veit ikje viare, sa den anden ligedan...

Gabriel Jahr aabned igen øinene og saa ud. Der stevned en seilbaad hid over den blaa fjord paa rødbrune, barkete seil: — Var det nu igen en ny sjukling! — Og han kasted malerkassen rasende paa ryggen, fandt frem paraplyen, staffeliet, strøg ud bagveien paa hotellet, opover hasselskogen og tilfjælds, med hunden efter sig. — For Gabriel Jahr hadde gaat og tegnet hele tiden under studiet, og da han det halve aar første gang laa i Paris for at studere hos Charcot, hadde han endog hat atelier. — —

Oppe i en lysegraa ur stansed han og la malerkassen og det andet fra sig bortunder en enerbusk. Lige under uren laa et vand og krused sig i fjældvinden; det hadde han været oppe og set paa dagen efter han kom til bygden, og tat det ud, og han hadde tegnet det. Mosen laa i tykke flaker, rund og godlidende, og hvilte sig lysegul imod den blaa bris paa

fjorden dybt dernede; han vilde male denne lyse stenrøis og tjernet og fjældet bortover i sommerskumring. Endda var det sollys dag og hvidt lysende bærg.

Men han hadde saavidt aabnet kassen og kælet lidt for tuberne, saa stak der langt nede i stien bag mosen et hode op mod den blaa fjord; det kom opover. Han la sig paa maven ned i mosen bag enerbusken. Manden kom jagende langs vandet nedenunder uren — han hørte han pusted tungt; tog indover mod fjældet, hujed: Dok-tar! — lytted lidt og la saa i vei igen videre indover. Gabriel Jahr laa musestille i mosen og smilte efter ham: — akkurat som en mand skulde ha kappet pulsaaren sin!

Men da han laa saan og lugted ned i mosen, mindtes han med ét en anden gang han hadde ligget slik i dyb mose i en ur og lat ropene gaa; og hans sjæl kom i spil.

Men straks manden var vel forbi, reiste han sig ivrig og laged sig til, spændte op paraplyen, satte frem staffeliet, surred det godt fast mellem de to enerbuske, forat fjældvinden ikke skulde reise avsted med det udover uren. Han malte og plystred, nynned: — Men det er saa længe siden det, nu . . .

Men spillet inde i ham vilde slet ikke gaa til ro efter den minnelse; det steg frem i en stor lys sommertone, som grened sig ud i arme og tog verden saa underlig vildt i fang. Og penslen fik ligesom ikke mer at gøre, for farverne blev ikke nok. Der stod et bluss av ord i hans bryst og fortæred hans aande; og han maatte sigc det — maatte kende den fryd at ordene steg ud av hans bryst og frem paa læben. Han snakked med sig selv og saa rundt paa det som stod omkring ham:

. . . Og eneren fniser i vinden: hihihih!
Og den krokete furuen skratter saa gammelt: haahaa-
haa!
Og bækkevien kaster sig paa maven i volden,
hviner av latter: bæhæhæ!
Og hunden han ruller sig i mosen saa kaat,
nyser og hikster,
mens høit op i stenrøisen syrestranter staa,
nikker og vinker: ret saa! ret saa! . . .

Gabriel Jahr satte sig og syntes det næsten var leitt, at han stod slik og snakked høit og paa vers med sig selv. Men saa skakked han paa hodet, plirte mod fjældsolen og lo, han ogsaa.

Der stod en mand stille i skjortærmer langt derude i fjældet. — Hvide skjortærmer?

— hm, det var ingen som slog høi i fjældet! — Han stod derude og skygged over øinene og saa sig rundt. Det var vakkert — en slik eneste mand i det ensomme brune! . . . Men hvide skjortærmer? — da var det heller ingen som ledte efter bortkommen buskap! — Det var jagu én til av dem! Han stod naturligvis i ledtog med den pulsaare-fyren som fór indover for en halv time siden! . . .

Gabriel Jahr strøg i hui og hast paraplyen.

Men øinene paa de skjortærmerne var skarpe. Og da de hadde staat en stund og glaapt, kom skjortærmerne hidover fjældet mod uren alligevel, ligesom saa viljefaste. — Gabriel Jahr klapped staffeliet sammen og kasted det overende i mosen. — Men manden kom jævnt nærmere. — Gabriel Jahr stapped tuber og pensler nedi og klemte malerkassen i laas. Han gemte sig selv bag enerbusken, laa og saa op i skyrne.

Der laa han med lukkede øine, da skjortærmerne kom op paa stenen.

— Ute paa plasser-tur, ser eg? sa det først.

Men Gabriel Jahr sov.

— Ja det var det, om han vilde komme paa øiensblik — konen til handelsmanden paa

anden side fjorden laa i barselsæng, og jordmoren hadde sagt det fra sig.

Han lod som han vaagned: — Disse helvetes kærringerne deres!

— Men ei barsæng-kona, doktar! — Der var varsom irettesættelse i stemmen.

Han sprang op og hærmed: — Ei barsæng-kona, eller ei ikje-barsæng-kona! — Han slet til sig kassen, og der var graat i stemmen: — Jeg skal død og pine lære dig jeg, gutten min! — Og han begyndte at gaa.

Manden saa op og vidste ikke hvad galt han hadde gjort. Han strøg doktoren ned over ryggen, tog noget paa fingren, lugted paa det, for Gabriel Jahr hadde ligget paa zinkhvidttuben i mosen, og den hadde udgydt sig langsomt.

— Her ha vore fogl, ser eg, sa manden forsigtig, tog staffeli og paraply og kom efter.

Borte i stien kom den anden mand tilbage, som hadde tat forbi indover fjældet, og satte efter dem nedover, drivende sved.

— Kor v a han helst? sa han; det var konens mand.

— Han va i uraa, svarte den anden mand dæmpet.

— Du høirte, eg huja daa! styrted det ud av den første.

Men Gabriel Jahr svarte ikke. Han gik nedover i lange skridt. Men de to var altid lige i hælene paa ham, de kom jagende nedover med ham til pligt og ombud som med et bortkommet rekebeist av en ko.

Og han svor inde i sig, at nu vilde han til Paris igen. Han vilde si til faren, at det gjaldt Charcot denne gang ogsaa, hvilket siden vilde sikre ham første ledige post ved et asyl hjemme.

Kanske han endog slutted med farverne. For nu trængte han udløb for dette bluss av ord. — —

Og før den vestlandske høst hadde halvregnet fra sig, hadde han skaffet vikar i kommunelæge-posten og var paa vei til Paris med gode anbefalinger fra professor medicinae Droysen, Charcot's ven. — Anden høst efter kom han hjem til sin søster som da holdt vævskole i Kristiania, og hadde nu den samling digte med sig som skulde «komme til vaaren».

Da var hans mor død.

Det var tidlig mars-dag *omkring Kristiania*. Der var kommet nysne, og det var koldt igen. Vinden gik over jorderne, og den gamle sne blev sopet bar, laa atter grov-kornet og graablaa og stygg op i dagen; den nye sne krøb forsigtig sammen i hvide spæde skavler.

Inga Peel var tat ud paa ski søndagmorgen; hun sa til sin mor, hun kom nok alligevel igen til middag. For kl. 3 skulde der staa et stort møde nede i byen, sammenkaldt av bestyrelsen for kvindernes asyl i anledning av et stygt overfald ude paa en af de ensomme veie i byens udkant; skoledirektøren vilde indlede og sad i slobrok og skrev momenter inde ved løitnant Peel's pult. Elise Krækling vilde paa mødet komme med forslaget til resolution. Hele huset skulde avsted.

Og det var nu ikke faatalligt. Fru Peel's pension var øget; skoledirektøren selv var *gaat*

i pension hos hende. Inga hadde ikke kunnet hindre det; en dag planted han sig i morens sofa og sa at nu bor jeg hos Dem fru Peel — sortklædte erfugl! — Inga svarte hurtig at der var ingen ledige værelser. — Saa tog han dagligstuen! sa han. — Men der stod farens skrivepult! — Saameget des bedre! — Moren var hele tiden taus. Inga sa da lige ud: — Hvad tror du far vilde si, mor? — Og moren blev forstemt og ledte med de glatte nise-øine: — Ja—a. Ja det ved jeg virkelig ikke rigtig du. — Men skoledirektøren slog op en latter: — Det kan da s'gu ogsaa være knusende ligegyldig! — Men nøklerne til pulten udleverte Inga ikke. — —.

Denne søndag-morgen, da Inga tog ud paa ski, var ogsaa Gabriel Jahr lidt senere gaat nedover mod grinden med sit skipar; det var en avtale. Og Sjur Spanskteigen stod i vinduet og stirred længe efter ham, fordi han vilde tømme smertens kalk til bunden; han fik da ogsaa se at de to naadde hverandre igen tilsidst paa en haug langt oppe i Aker. —

De stansed oppe ved sportsstuen, og satte sig derinde til de andre i den blaa røgsky, hvor der svam hoder som snakked; ord og barne-latter fløi opimod det høie tag fra voksne

struber. Der var glæde over overflødige kræfters forbrug. Ôs av vaadt sports-vadmel. Svede pander. Stilnede tanker. Der lugted ogsaa lidt surt øl over de beitsede borde. Av og til reiste en mand paa sig ensteds inde i den melkeblaa sky og stilled sig borte ved peisen og stegte rygstykket, saa det damped som av en husvæg om vaaren.

Borte i taagen sad der to vakre damer og trætted, om det ikke maatte siges at være bedre gjort at reise sig igen paa skirne i Frøensvoldkleiven end at klare «kleiva» i ét. Og de sa «kleiva» med et h imellem, som de blaaste paa noget som var for varmt: «K-h-leiva,» sa de. Men ellers saa skarred de blødt og dannet, for modsætningens skyld.

— Kender du hende med det hvide ansigt igen? sa Gabriel Jahr. — Det er hun som vi traf i høst — «mænaden»? — Nu har hun visst hvirvlet sig fra ham som vi saa dengang.

Først sa Inga: — Du tænker nu og skriver bare om kærlighed! Der er da andre ting til ogsaa.

Han sad og luted med hodet, og lytted: — der var saadan tør træ-knirk i ordene.

— Du smilte ogsaa, da du sa det? sa hun inde i samme tankegang. — Synes du aldrig synd?

— Jo-o. Jovisst synes jeg synd!

— For da vi snakked om fars død dengang, sa du ogsaa: at landet skal være saa lidet at dette kanske ikke er sandt!

Der blev en lang taushed. De var stanset op ligesom lige ved en avgrund.

Tilslut lo hun en frisk skiløber-latter og trak vaatterne paa:

— Naar kærligheden kommer i skidragt og faar snefloker i brynene, sa hun, — da er den da ufarlig!

Han reiste sig og saa munter ud mod alt det vaade sportsvadmel: — Da forlanger den ialfald ikke mer av sin skat end at han skal knytte paabindingen! Saa da kan vi kanske i fred faa tænke og skrive om den.

Og det bar indover skogen i løiper og langs vand. Da de snudde og styred nedover mod byen igen, var de trætte, og skirne gled. Mars-vinden gik uhindret nede paa jorderne, saa de gamle snekorn rasled og lagred sig av op i de fine fonner ny fløielsne. Det ulte gennem de bare træer, og barken var frossen, saa man hørte smæld oppe i aaspe-holtene efter vindkastene.

De stod side om side udover bakken. Hun spurte, for naar skirne gled, blev ordene ligesom løsere i hjærtet:

— Er du saa sørgmodig som du siger i det digtet. — Hun hadde ikke nævnt det, siden han rakte hende det den aften.

Han svarte ved enden av bakken: — Av og til, saa, sa han.

Og de kom nedover i ny bakke: — Skriver du bare om kærlighed i din digt-samling? Hvordan gaar det med de Lyse lindeblomster?

De kom i ny bakke, og det begyndte at gli, og han svarte: — Jo. Jo.. Og han ropte, forat det skulde høres gennem vindtrækket: — Men nu har jeg lagt dem tilside for en fortælling, som jeg endnu ikke ved nogenting om. Jeg kunde ikke la være at begynde paa den; det er disse menneskerne som klemmer sig omkring mig, som maa ind i den. Jeg blir ikke kvit dem ellers. Men jeg ved ikke hvad de skal gøre i bogen; — men det er jo det mindste!

Hun svarte ikke, før det begyndte at gli i næste bakke, og smilte: — Blir du ikke kvit menneskerne, siger du? — Er det derfor du skriver om menneskerne? Er du ikke sørgmodig ligesom de?

Men i næste bakke svarte han ikke paa det; spørsmaalet sad en stund og sved inde i ham. —

Klokken var tre, da de naadde hjem, og hele huset stod tomt — de var alle tat avsted

til det store møde. — De to banked sneen av sig nede i gangen. Hun sa:

— Nu kan du følge med ind og se fars mænade.

Det var et fotografi. En mænade i relief.

— Se! sa han: — Hun er blit blodtørstig av sanselighed! Gevandterne snor sig og vinder sig gjennemsigtig rundt om hende. Se det fine legeme! se hoftens lønlige linje! — Vild under den tunge tragiske natur-lov! . . . har kløvet et uskyldigt lammehjærte i to! — Han pegte paa hendes bryst: — Og se saa hvor de kristne har faret stygt med hende! — har hugget brystet av! . . .

Det blev en lang stilhed, og de stod og saa paa billedet. Han gentog ligesom hen for sig: . . . Snor sig, og vinder sig, og hvirvler sig væk under en tung lov! . . . Der er mange som gør det.

Mens de stod, ringte det. Hun sprang ud. Derude stod et telegraf-bud: om de ikke var hjemme i anden etage — han hadde ringt paa fem gange? — Gabriel Jahr kom ud, kvitterte. Han aabned telegrammet i stuen. Det var fra præsten oppe i hans hjembygd. Der stod, at sorenskriver Jahr var død av slag nat til idag.

Inga vogted paa ham for at gribe hans blik, naar det nu løfted sig opløst og bad om trøst. Han saa vart op og merked det, og saa snedig unna; han saa længe frem i stuen, og hans øie var langsynt og fremmed.

Tilsidst sa hun:

— Vil du si mig aabent, hvad du nu i dette øieblik staar og tænker, Gabriel?

Han blev rædd i det samme. Men saa sanked han sig resigneret sammen for at overgi sig:

— Ja, ved du hvad jeg tænkte — siden du spør! Jeg grued: gad vide om jeg imorgen maa gaa ned til hattemageren og faa sat flor om floshatten — tænkte jeg.

Hun satte sig ned, sad en stund forsagt. Saa sa hun:

— Hvor tanken snor sig underlig i dig!

— Snor sig?

De saa begge paa mænaden.

— Ja jeg mener: at du tænker saa unna det som er og sker . . . Ja jeg skønner det ikke. Men det var saa underligt.

Han hælded sig udover hende. Da spratt hun op, og hendes stemme var rask:

— Du kan altsaa simpelthen ikke være sørgmodig! sa hun.

Han fulgte efter, strakte armene ud mod hende. Men hun gled unna hen imod sit værelse. Og det var som billedet derhenne paa væggen besatte hende; hun svinged sig rundt, og den blaa ski- dragt snoed sig tæt om hende. Det sørgmodige om hendes læber kruste sig og krummed sig ud til en latter:

— Mænade! ropte hun overgivent og stængte døren til sit værelse.

Gabriel Jahr stod alene igen i stuen. — Han gik ud og ovenpaa til sit værelse. —

Og om aftenen sad han i jernbanen paa vei til hjembygden for at være tilstede ved begravelsen og saa siden ordne med salget av gaarden.

Han var en maaneds tid i sin hjembygd. Han laaste sig inde næsten hele tiden og arbeided og skrev; bygdefolket sa, det var for sorg han holdt sig saadan for sig selv. Skogpriserne var lave, og det bud paa 15 000, som en sambygding gjorde for gaarden, tog han ikke imod; i samraad med sin søster bestemte han sig for at drive den ved forpagter og oppebie bedre tider. — —

En dag kom et kort til ham; det var mod sluten av mars.

Kære Gabriel!

Naar kommer du tilbage?

Din

Inga.

Og dagen efter kom et nyt kort. Men det var et blad revet ud av en liden dagbog og brættet sammen. Der stod:

Solen har faat magt. Raaken ude i fjorden blir blaaere og blaaere for hver dagen som gaar. Der kommer damer forbi fra torvet med lysegrønt, stuedrevet birkeløv. Nogen har sat det i bæltet. Idag hørte jeg mundspil bag stakittet. Saa nu maa da vaaren komme straks og løse op for folk.

Men imorgen er det igen mandag hos os og moral. —

Gabriel Jahr! Dit navn blinker og skærer som et sværd gennem vaardisen!

Den samme formiddag tog han med toget til Kristiania. —

Mandag traf hun ham i gangen og sa:

— Vær med ned og køb birkeløv paa torvet.

Og de fulgtes.

Dernede stod arbeidere og hugg is. Midten av torvet var alt lagt bart; og nogen stene var tørre. De gik langs bordene for at finde en

kvist. Birkeløvet i glassene lyste som blondt barnehaar i sol.

Der gik ogsaa en ung jente paa torvet og strøg sig langs bordene; hun var kanske i grunden ikke fuldvoksen engang. Gabriel Jahr sa: — Ser du hende!

Og hun fulgte hende med øinene. Der var noget kummerlig nedsunket ved hendes bagdel, saa en snip av kjolen slæbte i issørpen; hun hadde en lidt fremskudt mave; der hang en hel staalblaa hanestjært duskende ned fra hatten — og den syntes hun selv var flot; der lyste et brunt, tungt blik mellem hanefjærene, hun hadde negleskidne, hovne hænder.

— Kærligheden har flatklemt hende, sa han. — Det er ikke længer nogen mænade; hun er graadig og æder hvad hun faar.

Men Inga skønte paa det hæse jag i ordene, at nu kom syner stimlende: — Nei! Nei! vared hun ham og sank modløs ned paa en av torvkærringernes stole: — Aa herre-gud! aa herre-g-u-u-d! — Men saa saa kærringerne nysgærrig paa hende. Hun reiste sig og de gik.

— Du Gabriel, sa hun. Aa, hvordan kunde vi to finde paa dette!

— Jeg har jo endnu bare fundet paa at kysse dit knæ, smilte han.

Hun blev ved: — Hvor det bærer hen, mener jeg! Hvor det bærer hen, Gabriel!

— Hvor det bærer hen?

Hun smilte ogsaa: — Uh, jeg har ligesom slik avgrunds-angst faat inde i mig! Du maa ikke bli sint paa mig. —

De spiste sammen nede i byen. Men da de kom hjem om aftenen, vilde hun ikke følge med ham op trapperne, endda han vilde bære hende.

— Aa, saa glemte vi birkeløvet! sa han.

— Du maa ikke bli sint paa mig, sa hun.

Hun gik ind hvor det lyste i alle værelser og store stemmer larmed fra mandags-mødets medlemmer. Men han gik tilbage og ud i mars-aftenen, hvor vandpytter kraved sig med tynd is og sneen frøs faafængt sine skarpe korn sammen igen indtil den nye dag.

Klokken var omkring elleve, da han kom tilbage. Der var stemmer opover i havegangen. Da han naadde grinden, stod der ogsaa to damer paa den anden side og skulde ud; han holdt grinden for dem. Der stod folk langt oppe ved gangdøren og snakked.

Den ene dame blev staaende i grinden og se paa ham: — Undskyld! sa hun; — men, er det ikke Gabriel Jahr?

— Jo, sa han og fik ikke komme forbi.

— Jeg er fru Susanna Bürger. Min mand . . . jeg vilde bare faa lov . . . hvor Deres digt var vakkert!

Der var noget glinsende ved hendes ord, saa han tænkte paa en kobbe som krøb op av sit element og la sig paa flatsiden i land for at sole sig: — Hvilket digt? sa han.

— Deres friske fjældtur-vise? — Ifjor?

— Naa ifjor! sa han fjernt.

De to var nu kommet gennem grinden. Og alle tre stod udenfor; han saa at hendes øie gled saa fortrolig over den hvide kridttegning, som fremdeles nogen gik og holdt liv i.

— Men hvorfor skriver De «læppe» for «læbe»! sa hun. — Det forstyrrer stemningen.

— Det skulde rime paa «skræppe», frue. Jeg tænker nemlig med tiden at søge stortinget om digtergage. — Og mens han sa det, saa han paa den anden dame; hun var ogsaa blond. Hun smilte saa underlig, men sa ikke et ord.

— Ja det er frøken Anna Ravn, sa fru Bürger.

Og han tog hende i haand. Det var ikke som en haand hun hadde. Det var som at ta en klo i haand, mager, rovfuglfast i grebet, og rundt om sluttende.

Nu kom de fra gangdøren nedover; doktor Leopold og Halvor Bürger. Leopold sa — og der fløđ endnu toner fra en bred seirsfanfare i hans stemme:

— De har naturligvis set at Deres ven Elias Lysne nu allerede gaar for nedsat pris? — Hvad mener De om bogen?

Gabriel Jahr svarte: — Jeg har ikke læst den.

— De agter altsaa ikke ta position? En bog som i den grad har skilt i flokker!

— Jeg ser, at den har det.

— Folk som kender til det, vil vide, at forfatteren er paa vei til at snu om: Ser De! alle kender det derre derre, han skrev om, nu.

Halvor Bürger sa, og tog sin frue under armen: — Thi kødets gærninger er aabenbare.

Hun lo og glytted paa Gabriel Jahr: — Hør den vittige hund!

Gabriel Jahr sa, og hans stemme var ligesom oprømt:

— Nu ligner De saa slaaende en jeg traf paa Gardermoen det aar jeg ekserserte. Nei hvor De ligner ham, herr doktor! . . . det modige blaa blik som bare Kristiania-forretningsmænd kan ha, naar de staar ligeoverfor kunstnere,

som ikke sælger billeder eller har nye oplag i ryggen. Det var en heste-strigler, en kavallerist. Han stod altid paa anden side bommen og strigled. Han var aldrig rædd; han vidste: sparked gampen, saa sparked den i bommen.

Leopold saa sig rundt, kendte forsigtig med foden bort i skaren: — Jeg tror jamæn, det fryser paa, jeg, sa han.

Gabriel Jahr hilste: — Godnat! — Han gik indover havegangen med faste skridt, fuld av fryd, fordi han nu var blit slagfærdig og stod paa post: Han kunde stikke disse brutale hestestriglere av kunstdommere ned paa et sekund, saa odden stod dem ud gennem ryggen; og de maatte søge redning ved skyndsom flugt tilbage til dagligdags snak om veir og vind! Det var slagfærdig man blev, naar man bodde saa nær det gamle lindetræ . . .

Men oppe ved gangdøren blev han mismodig; for hvad var der vundet ved at kunne svare nogen hestestriglere? — Han svinged om hushjørnet og ned i haven. Og her kom han til at huske paa den anden blonde i grinden; hun hadde ikke sagt noget. Men øiet hadde hele tiden ligesom lyst av foragt mod sit følge. Hun var rund om hofter og om liv, hendes gang hurtig. Han hadde ogsaa lagt merke til at hun

hadde en liden levning ringorm ved den ene mundvig; hun hadde visst flere smaa brune føflækker under øiet . . . Han undred sig over hvorfor han kom til at tænke paa hende nu; — men det var vel det ilsomme rovfugle-greb i haanden.

Det lyste endda i alle værelserne hos fru Peel. Han svinged op gangen og stansed udenfor spisestuen og saa ind gennem vinduet. Alle de fremmede var gaat derinde; det var de faste pensionærer som sad igen. Døren stod aaben ind til skoledirektøren — han hadde ligesom de andre stillet sit værelse til disposition under modtagelsen i aften. Derinde sad han selv og saa ud i spisestuen paa fru Peel, som strikked paa en strømpe. Stortingsmanden hadde trukket sig tilbage og lukket efter sig. Der var noget mat og gispende over stuen som over en øde slagmark; der var stille opløsning inde i hver især, og de enkelte forsøgte saa smaat at levne op igen i krokerne og røre paa sig.

Borte ved pianoet stod alt pastor Askeland; Gabriels søster sad og akkompagnerte sagte. Han sang, og kasted seige blik paa Birgit:

Jeg synger om dit store oi—i—je,
som luner sjæle med sit floi—i—jels-blik.
Jeg synger om de brynets buer hoi—i—je,
som himlede naar haab slaar klik — — — —

Men her hid ved vinduet sad Elise Krækling. Gabriel Jahr stod lige ved hende, og han syntes, at han nu saa hver pore og hver rynke i ansigtet. Det var saa underligt, det var som at komme til at staa under en sangfugls bryst ude i skogen og se op i struben og næbbet. Han stod hende ligesom saa nær, at hun behøved ikke si ord for at høres av ham. Han saa ogsaa at huden laa blank som ham nedover de lange smale fingre, saaledes som den laa paa hans mors fingre. Hun sa ud i stuen, da sangen var slut:

— Nye gaarde strækker sig udover jorderne! Nye sporvogne! Nye telefoner! Og det er saa godt at reformer kommer. Bare at det er saa trættende med alt dette nye som maser og stræver sig frem! — Og der sang en saa underlig angst under de andpustne ord —.

Skoledirektøren kom frem i døren og saa paa hende, mens hun snakked; gjorde saa et slag indover sit værelse.

— Men imens: dør ikke al aandsspænding,

al kamp for opgaver, alle ideer en forunderlig svindsot-død? Gifter de sig kanske ikke rundt om os i livet!

Der ramled et hesteknæg av en latter derinde. Saa kom han tilbage og helt ind, og bød hende armen:

— Men Deres ideer, frøken Krækling, vil aldrig dø nogen svindsot-død? — Han spaserte klukleende en tur med hende rundt om paa gulvet, og bragte hende saa galant tilbage til hendes stol ved vinduet: — Derfor egner De Dem saa forbasket til at komme med forslag til resolution ovenpaa stormende sedeligheds-møder.

Og Gabriel Jahr saa paa hende. Hendes kind var blit brændende rødt. — Men den latteren, det var vikingen; det var én som kom hjem fra leding og kunde se hjærte-blod uden at blunke. Og hun sad der avblomstret ligeoverfor ham, med den slaviske underkuelse i øiet som folk faar, naar de er sygelige; de har ligesom ond samvittighed, for de har gjort uret i noget. De har gjort uret mod livsglæden i verden; — og det benytter vikinge-naturer blandt menneskerne sig av . . . .

Der kom et stimmel av syner: Nu saa han hvad menneskerne gjorde i hans bog! Nu

hadde han midtfiguren, som ellers kort og godt gik for et «hysterisk fruntimmer»! Den handled jo om hvordan vikinger skræmte resolutioner ud af fugle, som bare skulde ligget fredelig paa redet og nynnet sin egen sang! Den handled om Norge nu! om alle de flatklemte brystkasser som snakked reform og i hvem sangen skurred skræmt under! . . .

Han gik fra vinduet og op paa sit værelse og skrev ned nogen linjer:

Der lenser et langskib for solgangs-vind,
med kampgny og fest ombord,
seiler en havdreven snekke i sænk.
Og den som det træffer han skriker om hjælp
og basker og svømmer og strækker sin haand.
Men langskib de ænser ei angstens rop
fra den som basker paa tusen fods dyb:
Der slaar kun en vimpel fra øverste pind,
vifter fest til det druknende kryb.

Fra nu av arbeided han slik som han ikke hadde arbeidet før. Han sad nok og saa ind i lindetræets krone fra sit værelse; men det var de som sad nede ved den gamle rod, som behersked ham, for det var de ransmænd som risted livets lyse lindeblomster ned og gav menneskerne træliens samvittighed. .

Men han følte for hver dag, hvor hans
stil alligevel arbeided sig fremover mer og mer
ligesom sneplogen, naar den gaar med drøn
gennem kram sne. Tung. Fuld av uveir. For
han kasted sig selv ud efter de overseilede —
uden haab om at redde.

Han skrev og arbeided. Og vaaren skred fremover. April-dage laa alt i gaderne. Der gik *snekaver* langs aaserne, skyrne vased sig sammen i løse nykkefulde nøster, og paa de sølvskinnende vaade fortaugstene gik staskIædte konfirmanter i sorte hansker, og klemte og klemte i hansken for at faa den nedpaa lillefingren ogsaa; de røgte cigaretter og svor og tog sig en halv øl, og hadde i det hele faat sin egen konto-bog med vorherre. Og præsterne stak forsigtige av i en sidegade, naar de bare var saa heldige i tide at faa øie paa sine nye nys udsprungne sognebørn.

Og en lørdag-aften som stortingsmand Askeland var paa hjemvei fra komiteen med betænkninger i mappen, var han kommet til at komme ned en baggade, saadan. Det var en tung aften; solen gik ned over fjorden — en kold solnedgang, rødbrun tung strøm av anløbet kobber.

Han letted lystig-galant paa sin hat, og han mumled, for at det skulde høres og ikke høres:

— Godaften, smukke kanarifogl!

Det faldt saa uheldig, at det var fru Susanna Bürger selv, og hun lo godt og længe gennem vaaraftenen:

— Godaften igen, herr Askeland! — Ja, det forekommer mig at være en omvei De er slaat ind paa?

Han stammed og undskyldte sig; men han var næsten fornærmet ogsaa:

— Men-e, men-e . . . De har jo ellers altid blondt haar!

— Selvfølgelig! — Kære, saadant er saa let at ta feil av. Men, behold De blot hatten paa Deres folkekaarne hode! — Hun tog ham under armen og leied ham tilbage op paa alfarvei: — Stortingsgaden er rigtignok ogsaa en farlig gade, men det er da ingen omvei ialfald. — Og der oppe gav hun ham et oprømt puf i ryggen: — Saa, gamle kanarifogl, flyv tilbage ind under det gamle lindetræ!

Stortingsmand Askeland vandred styrket hjemover. Hendes latter skingred hele tiden rensende i hans øre, og han selv gik og tygged paa en stump: Kjætten har lækjetunga . . . .

kjætten har lækjetunga . . . Det var en tung april-aften, som solen var gaat ned over fjorden — en kold solnedgang, rødbrun tung strøm av anløbet kobber. —

Og da mandagen kom ovenpaa den lørdagsaften, var stortingsmand Askeland fremdeles «upassandes» og «ikje viare tess», og blev liggende i sit mørke rum for nedrullede gardiner. Saa fru Peel fandt det hensynsfuldest at sløife aftenen denne gang — den første aften, siden de var begyndt at samles under det gamle lindetræ. Pigen svarte dem som ringte paa den mandag, at herr stortingsmand Askeland var syg.

Derfor var pensionen ude og spaserte paa hver sin kant om eftermiddagen. Men Inga Peel banked paa oppe hos Gabriel Jahr, at nu var ingen hjemme nedenunder og idag var det farens geburtsdag, om han vilde komme og være med at aabne skrivepult-skufferne, saaledes som han hadde lovet: — For han sa at den jeg blev glad i, skal du ha med naar du aabner den.

— Uf, der er visst saameget rart i dem! sa hun, da de stod i stuen.

De stod og ledte tause i farens gemmer, og tog frem. Der var breve. Der var sanger-

sløifer. Der var fotografier av kor-grupper. Der kom et billede op — det var et fotografi efter en gammel mester. Det var et vovet motiv. Hun saa først paa det. Hun skønte det ikke. Saa gav hun det til Gabriel. Men da hun saa hans øine, skønte hun det. Og hun husked i en blink de kloge herre-øine ved sporvognens holdeplads, da kokotten gled forbi. Hun husked kridt-tegningen i grindstolpen. Der faldt underlige skæl fra hendes øine. Det stormed indpaa hende, og hun stønned frem for sig ligesom lammet:

— Aah! Hvad er kærlighed!

Og saa sank hun ned paa en stol og skygged for øinene, som hun hadde faat et slag i ansigtet.

Han stod med billedet og stammed betat: — Din far maa ha været en stor kunstner!

I det samme ringte det. — Og fru Susanna Bürger lod sig ikke stanse av pigens svar. Hun kom blond og feiende ind, og Gabriel stak skyndsomt fotografiet nedi og laaste.

— Vi kommer nok ikke tilbunds i din fars gemmer, sa han.

— Inga svarte tonløst: — Nei vi kommer visst ikke tilbunds i fars gemmer.

Fru Susanna vilde absolut se den syge, lod hun pigen si; for hun forstod sig nemlig

lidt paa den slags. — Askeland laa haardnakket med tæppet over hodet, og pigen meldte tilbage, at hun ikke hadde faat et ord ud av ham. Inga fortalte undskyldende at mor hadde sagt, det hørte med til hans illebefindende en usedvanlig grad av nedstemthed.

Da slog fru Susanna op en latter. Hun begyndte at berette, hvordan hun lørdag hadde været ude i baggaden paa vei til sit asyl og der truffet stortingsmanden, som var kommet i skade for at ta en bitte liden smule feil av hjemveien i vaarskumringen.

Gabriel Jahr trak sig unna under fortællingen, sa adjø. Men fruen søgte at holde ham tilbage i døren: — La mig endelig ikke jage Dem, herr Gabriel Jahr! . . . Saa De faar lov at gaa i pigens skuffer, De! — Da var han bukkende udenfor entréen. Og hun vendte sig til Inga: — Tror saamæn, Dere to er forlibte! — jeg kom visst til uleilighed! — Men saa stak hun sin arm fortrolig ind i hendes og tog latteren op fra historien om Askeland: -- Aah, ser De! — smatted hun: — Det er gaden som oplukker den inderste hjærtedør! Man ved jo slet ikke hvordan kærlighedsgudens ving vifter inde i en herre, før én faar gaat en tur med ham paa gaden og damer glir forbi. Da

løber øiet! da dvæler øiet! Jeg behøver ikke se det; jeg hører det paa ordene hvordan øiet løber —! Har ikke De gjort erfaringer?

Døren gik bredt op fra skoledirektørens værelse:

— Var det ikke det jeg syntes! sa han. — Det var Deres deilige kvidrende stemme! — Han kom smæltende ind og kyssed hende en tung fader-kyss paa munden: — Hvad er det nu for noget morsomt igen, unge blonde kanarifugl?

Og fru Susanna fortalte nok engang historien om den gamle kanarifugl som alligevel ikke blev i bur, naar døren først stod aaben.

Da rev skoledirektøren døren op til stortingsmanden, brølte ind i det skumre værelse:

— Pinedø, Askeland! — nu telegraferer jeg efter kærringa! — Tvi, det formelig oser herinde! . . . Ellers er De jo istand til at ødelægge det hele for os! — Han slog døren igen og kom smaaklukkende tilbage til fruen: — Men dette maa bli imellem os — imellem os under fru Peel's gamle lindetræ!

— Selvfølgelig! — Det er jo desuden kun en fornøielig episode. Saadant kan hænde den bedste i en by, hvor de ting er saa lidet betryggende ordnet som her.

Han vendte sig til den anden: — Imellem os altsaa, frøken Inga!

Hun svarte ikke. Men fru Susanna blev ved: — Selvfølgelig! — En slags familje-hemmelighed, saadan. — En guds lykke at det var mig han traf!

— Men var der ikke en uvedkommende herinde? — jeg syntes der gik en —?

Fru Susanna svarte igen: — Det var Gabriel Jahr.

— Au! Det var værre! Det-var-vær-re!

Men da var Inga ude av stuen. Hun laaste sig inde paa sit værelse. Hun sad og snakked halvhøit og hidsig med sig selv, som hun skændtes med nogen:

— Aah, denne kærlighed! Hvad er den! Hvad er den i kunst og i digtning! Naar den slaar ud i lue, sætter digteren prikker. Nogen dumme, evneløse prikker! . . .

Det banked paa døren. Men hun svarte ikke. Det tog i døren. Men hun aabned ikke. Det var skoledirektørens stemme udenfor: — Ja vi stoler paa Dem, frøken Inga!

Da svarte hun høit og tydelig ja! — Men der var saadan tonløs larm i det; saa han blev staaende og lytte, og gentog: — Ikke til et eneste menneske!

Men hun snakked med sig selv: . . Men de prikkerne, det er kærligheden! . . . Og ude i livet ler folk og kalder det «forlibt». For det meste, det siger de ikke. «Forlibt» siger de og ler. «Forlibt!» Fordi det er saa stort, at deres ord alligevel ikke rummed en brøkdel av hvad det er! . . . De sætter allesammen nogen prikker! Bare nogen dumme evneløse prikker! . . .

Hun nikked trodsig: — Ja, det gør de! . . . Aah! nu har menneskerne alle sat *mig alene* ud paa et lavt skær som flod og fjære leker med?

Fru Peel's pension øged og aad sig op i anden etage til Jahr's. En lørdag flytted Birgit ud av sin dagligstue; den var leiet som redaktions-kontor for det nye tidsskrift, som de med skoledirektøren som foreløbig chefredaktør hadde grundet. Det skulde hede *Under lindetræet*; det var den eneste naturlige titel, idet den gav det det præg av lun familje-kreds som jo var dets udspring, foruden at det ogsaa var nødvendigt i den paagaaende kamp, hvor det var tidsskriftets program at værne og hegne om samfundets hellige institutioner.. — Sjur Spansk-teigen fik det hverv at tegne omslaget. Og han likte den opgave, for det var jo bare at tegne lindetræet, som det stod og grodde der, og dem som sad der — som en slags symbol, saallessen, paa samfundet, eller paa Norge — ka de vil! sa han.

Birgit Jahr flytted ind paa sit soveværelse,

og vævstolen maatte paa loftet paa grund av mangel paa plads; hun var nødt til at indskrænke sig, for Gabriel lod ikke til at ville betale sit ophold i hendes pension. Pastor Askeland og Sjur var flyttet sammen paa ét værelse idag for at gi plads; stortingsmanden maatte nemlig ha to værelser udover vaaren, for skoledirektøren hadde gjort alvor av at telegrafere efter hans kone. Pastoren og Birgit hadde været paa færde fra morgenen av og maset og stillet om møbler.

Og den lørdag eftermiddag kom pastor Askeland ovenpaa for at «ordne» paa kontoret. Der sad Birgit Jahr i vaarskumringen og tog farvel med sin dagligstue, hvor tidsskriftet nu skulde bo.

— De sidder saa ensom og ser ind i lindetræet? sa han.

Hun smilte og reiste sig,

— Jeg siger: De sidder saa ensom og ser ind i lindetræet? sa han. Hun smilte. — Saa slog han lystig om: — Ja, kan De ikje ta til takke med meg, istedenfor vævstolen?

Deroppe paa tidsskrift-kontoret blev de to forlovet den lørdag. — —

Der kom to bøger ud den samme lørdag. Det var Elias Lysne's Opstandelse. Selv-

bekjendelser og Vikinger av Gabriel Jahr.

Og der var stor tilfredshed i fru Peel's pension over digterens opstandelse fra de døde. De sad alle samlet i stuen om aftenen, og skoledirektøren læste bogen høit; for det var jo endnu for tidlig paa aaret til at sidde ude i lysthuset om aftenen. Bogen var noget av en begivenhed for dem, og de betragted denne omvendelse i literaturen som førstegrøden av sit arbeide denne vinter, og de syntes at de hadde ligesom hver sin lille andel i digterens tanker.

De sad og lytted opmerksomt til dette digter-jeg, som fik trang til at gaa ud i verden og pleie syge og værkbrudne, og kysse de aabne væskende saar, og som svælged i haansord mod kunsten som kunst. Stortingsmanden kniste koselig, hvergang det kom: — Det har de saa inderlig godt udav! — og puffed sin kone i siden; det gamle var forbigangent hos ham — se, alt var vordet nyt! Ja da fru Susanna iaften bragte med «som erindring» et bur til kanarifugle, saa hadde han takket paa madamen sine vegne, uden at blunke . . .

Elias Lysne's bog endte med et billede av den hund som det timedes at faa slikke Lazarus's

væskende saar og derfor var lykkeligere end selve den rige mand.

Doktor Leopold sa: — Nu begynder de da igen at fremstille ideale skikkelser!

Skoledirektøren bed ham haanlig av: — En ideal skikkelse, Di! For en tør kontor-glose! — Der er simpelthen en Francisco d'Assisi's ekstase over denne bog. Sandelig! Norge har faat sin apostel i næstekærlighed!

Sjur Spanskteigen slog i bordet: — Peinedø skulehalder! Eg blir sikrere og sikrere paa motivet til altertavlen: en mager kætte ... saallessen ... saa en kan tælle ribbenene ... saallessen ... som slikker Lazarus's saar ... saallessen .... Ka? Det var et motiv! —

Gabriel Jahr hadde ogsaa faat bogen tilsendt og sad inde paa sit værelse og læste. Han tænkte hele tiden paa en graa dykker, som var sunket og vassed tung famlende omkring paa sjøbunden udenfor en stor by's kloaker i slam og dynd. — Han smilte og la bogen bort: — Det vil altsaa med andre ord si, doktor Leopold's hvide hotel-flor begynder at lægge sig om forgyldingerne paa lysekronen og speilerne.

Da han gik ud, traf han pastor Askeland og Birgit i entréen. Han kendte paa deres

taushed at de var forlovet. Men han blev ikke bedrøvet, eller syntes synd i hende, for han husked altid den røde flæk livsvet paa hendes kind. — Han stak en pakke ned i fru Peel's brevkasse — det var hans bog til Inga, og inde i laa der et kort, at han vented hende kl. 4½ søndag eftermiddag paa jernbanestationen. For at ta ud paa landet og gaa en tur. —

Men da pastor Askeland den aften ikke kunde dy sig og i sængen betrodde Sjur, at nu var han forlovet med Birgit Jahr, sa Sjur Spanskteigen, han maatte ud som snarest. Han sneg sig stilt ned havegangen og visked væk kridttegningen i grindstolpen: — en kunde aldrig vide efter dette hvad der kunde times en selv i frierveien.

Langt ude paa Bygdø, paa en nøgen pynt, slog et blodrødt nyt flag i solen og hadde næsten slidt sig fra sin nederste snor i al den blæsten. Det blaaste solgangs-vind over byen; det var egentlig første gang efter den regnfulde vaar. Og nypudsede snekker laa og vipped unge ved hver brygge.

Der stod vaad kølighed fra jorden. Nede paa Karl Johan var to nye kunstnere netop kommet tilbage fra Paris i flunkende blanke floshatter; de viste sig i den unge forsommersol for at fortælle byen, hvordan nu de flosser var. Og høit oppe i et trangt komitévindu i stortinget stod Askeland: han saa dem nok, fanterne! — og tilsvor sit fædreland hjælp.

Og over gadestenene, over pytterne, paa de unge blade, sken endda regnveirets blinkende sølv. Og ingen støvsky løfted sig.

Det blinked over menneskerne ogsaa. Og de saa taknemlig op i bakkerne og ind i haverne og ud paa næssene, at vaaren under alt dette regnet iaar alligevel ikke hadde ligget saa rent paa latsiden. — De søgte ud av de sotede gader. For naar godveiret kommer slik en søndag, da er Kristiania en eneste barnelek; da spiller det og spirer det rundt omkring i noget hvert sotet sind, selv om det aldrig saa meget tilhører de bedste familjer.

Henne i det fashonable strøg kom en frue ud paa gaden med sine to børn trimlende foran sig. Og Oscar stak hænderne i lommen og satte bagen ud under den korte jakke, for at vise, hvor stygt han kunde gaa, og skræved forfærdelig for at faa det til; Lagerta saa paa mamma i stum forfærdelse, men søsterstolt alligevel. Men mamma gik endnu med sin frue-reisning fra sin fashonable villa og sa ingenting, og lo inde i sig. Lagerta vilde være vittig og puffed foragtelig til broren: — Løse hunde maa ikke medtages, sa hun, — som om hun og mamma slet ikke var ifølge med den gælningen. Men da gik han endda styggere strambuks og skrek yr, for ogsaa at være vittig: — Jeg gaar ud paa røv-eri! — Fy da! sa mamma. — Jaja, siden det er pent veir!

De snakked om den sidste literære foreteelse — han vidste nok. — Han hadde vel ogsaa hørt hvilket besøg haven hadde faat iaften.

Gabriel Jahr smilte i mørket og lekte blødt med ordene:

— Man har visst moralen i rier her i Norge, i torden-byger; den har ialfald det tilfælles med tordenveir at den slaar saa styggelig ned paa slump. Man skulde næsten tro, at man ikke kunde opdrive moral som stille egenskab og eiendom saa langt nord.

Det var i grunden første gang han hadde optraadt slagfærdig og svaret straks.

Hun kom skøieragtig lige hen til vinduet, og hendes glatte nise-øine fik et glimt av hans øie: — Hm. De er visst en ful feier De? — Og hun risted ham let efter trøie-opslaget.

Han smilte. Men der fór paany en ed gennem ham mod dette hans gode dyre-blik som gjorde folk trygge og saa «ligefremme», at de straks tog ham i trøiekraven.

Og hun gik. Han satte sig tilbage i den mørke krok. Og de knirkende moral-brokkerne nede i haven drukned for ham; for han kom nu isteden tilfældig til at tænke paa Paris mod aften — paa broerne, og lysene, og den melkeblaa dis, paa menneskehodernes letsindige stim-

mel forbi hverandre mod bag...
solnedgangs-himmel . . .

Hans dør aabned sig sagte ...
paa skridtene at det var den ...
veninder, Elise Krækling. ...
aabne vindu, lytted gennem ...

Gabriel sa: — ...
indetræet, frøken Kræ...

— Uf, jeg blev saa ...
De var gaat ned til ...

Han blev ved: — ...
ansigt om moral?

Hun trak sig ind ...
mod døren: — Jeg ...
lernede under lindetræet ...
lammende med alle ...
fru Peel! — Undskyld ...

Inga Peel sad ogsaa ...
og tænkte: — naar to ...
hun, og der var hele ...
dette maatte ikke moren ...
... at hun fik lov til ...
... fra skoledirektørens ...
en dagbog: og hun tændte ...
... før det skulde ...
... saa de dernede ...
at hun var kommet hjem ...

klukked Lagerta. — Nei, fy da alligevel! sa mamma, og hun ogsaa klukked lydløst . . . .

Folk søgte ud mod aabne pladse og sol. Og paa disse hadde byens vise fædre støbt paalidelig malm om stadens to-tre solrige plæner og indenfor brudt, den grønne glade flate for variationens skyld og kommet naturen tilhjælp med overflødighedshornet og kostelige urter. Udenfor den forsølvede støbemalm stansed arbeider-far op i sin slidte bonjour og for lange stok, med hele sin barneflok om sig, — og de lyssky muldvarpe-øine tindred og beundred by-fædrenes forudseenhed og farve-instinkt, som kom naturen til hjælp netop paa de avgørende punkter, hvor den ellers paa egen haand vilde blit kedelig og ensformig . . . .

Charcot's ven professor Droysen tørned ud en time før idag; han damped nedover mod stortinget av gammel vane, selv om det var søndag, pløied folkemassen med cigarstumpen, — for om muligt at indfange en folkekaaren eller en statsraad, og gi de gode raad . . .

Folk strømmed langs alle fortaug, svømmed i solen. Det er det morsomme, naar Kristiania saadan pludselig kommer ud at spasere, at det intet fælles præg har. Paa Langeline og i Fredriksberg have ser man tydelig Køben-

havn og vaudevillens skikkelser komme glidende. Paa Champs Elysées peger vi: nu er Paris ude! Paa Monte Pincio, i al fremmedsværmen, kan vi alligevel ta dem ud: der kører Romere! Og Unter den Linden kender vi igen i hver mands bukseben millionlandsbyen Berlin. — Men hvor kan nogen komme til at si: der kommer Kristiania spaserende.

Det er med det, ganske som med byens gaarde: at der findes ikke stil! Det bare spirer, og man ved aldrig, hvor næste skud kommer. Saa der er ikke rum for det som heder stil, for tidens golde marmor-glose. Det er dette som gør Kristiania uudtømmelig, saa haardhændt i hver tillært livsytring, saa snobbet larmende, saa underholdende over alle grænser, ligesom mange menneske-ansigter som ikke ligner hverandre er det, — alt dette som gror og mangler saa himmelropende stil; inderst inde en sky by, forskansende sig og guttebut og blyg, hvor den er sig selv, fordi altid udbruddets form blir ny, fordi den da vrager form og stil, — en undselig, bagtalt by, saa østlandsk varm og god paa hjærtebunden. —

Udover Drammensveien spaserte Elias Lysne og hans ven Birger Seim, tause, tungsindige; og Birger Seim's klare store øine ligned en

vanddraabe, hvori verden speiled sig, og vented en idé, en stemning, av sin livsforundring. Thi idag var Lysne blit en stor digter. Halvor Bürger hadde nemlig skrevet to spalter om hans bog Opstandelse i avisens morgennummer: det var genialitet parret med eleganse som her hadde frembragt et harmonisk hele — kunst! Her var da efter gæringens uklare morgentaage en stor digter traadt frem — den første av de unge. Og der var føiet noget til om en ny digter-generation og de «nationale opgaver», naar andre unge svigted; — thi Elias Lysne hadde hjærtet paa rette sted. Birger Seim hadde tidlig om formiddagen været oppe hos Halvor Bürger i hans privatbolig for at takke ham paa sin vens vegne, sa han; for han var ensteds inde i sig blit urolig over den overvættes ros som vennen fik. — Men nu gik de to sammen i det nye solskin den lange vei udover forbi Skarpsno, ud til Bygdø, og snudde og gik indover igen, tause, for at være paa post, naar nu stemningens dyre draabe drypped befrugtende nedover de smukke gloser som han allerede lykkelig hadde pønset færdig. Birger Seim vilde nemlig lave en legende; for idag — sa han oppe hos Bürger — var hans sjæl som en violin. Og de to saa sig ikke tilbage paa noget

menneske; ingen dames hofter ægged dem, ingen ranke ankler. Thi de gik og vented paa verdens-forundringens dyre draabe.

Men efter dem spaserte Halvor Bürger og Leopold og beundred det nye digter-kuld. Leopold holdt sig lige i hælene paa dem, for at være nær, naar nu den dyre draabe faldt.

Gabriel Jahr kom en hel time for tidlig ned til jernbanen, og han tog sig en tur bortover kaien under de zinktækkede skur. Han følte sig ledig og svævende let: han hadde skrevet en bog — og det var kanske en fillebog, og det var kanske en god bog — men Halvor Bürger skrev en lovtale om Lysne's bog isteden; men det var ikke glæden ved at være færdig med den som gjorde ham saa løs og glad svævende i rummet. Det var det at han efter bogen nu igen hadde frie havet foran sig, hvor der kunde dukke op nye syner, hvad tid det skulde være, og hvor der vented eventyr.

Han gik mellem sækkerne og stablerne og landgangene, som laa i søndags-hvile. Og klokken blev halv. Han vendte og kom op igen under det øverste zinktække. Der gik en dame baglængs ud i gaden derhenne for at kunne se hvad

klokken var over stations-indgangen. Det var Inga Peel.

Og han stilled sig unna, bag sækkestablen, uden at vide hvorfor, og skotted op mod stationen; det var et underligt brusende indfald, som kom lynsnart saa langt borte fra, men som tog al magten fra ham. — Hun saa sig rundt paa pladsen; men der var ingen. Hun gik ind i vestibylen, ledte i ventcværelserne — han kunde se hendes hvide straa-hat bag et vindu. Saa gik hun vel videre og ud paa perronen for at se om han var der.

Hun kom ud igen og slog sig til ro: han kom nok, før fem-toget gik! Og hun stilled sig midt i indgangen til at vente.

Han stod ligesom fastnaglet og vented ogsaa; der maatte ske noget i hans indre saadan digterisk ved det. Han vented ligesom der skulde dryppe ned derinde en klar draabe kostelig essens. Der blev fremmed paa jorden; og høit og lydt op under himlen — frihed blev det til to og til alle sider.

Men tiden gik sin gang paa jorden, og fem-toget skrek, da den halve time var gaat.

Han saa, at hendes straahat fløi som en hvid fugl ind gennem vestibyle og ventesal. Og hun kom tilbage saa underlig forrevet.

Hun stilled sig midt i indgangen igen, til at vente.

Han stod under skuret og stirred ind i sækkestablen, uforklarlig haardnakket — en grum ekstase var over ham. Han huked sig endog for at være sikrere mod at bli set. Men i det øieblik skedde det: der kom et stort digt stimlende, et underligt tungsindigt epos om ham selv. Det var som der stod et bluss i hans bryst og brugte al luften i hans svælg og tog hans aande; han hadde ikke følt d e t paa maaneder.

Digtet handled om en ung viking:

. . . Hele den nationale mystik som var et folks religion, saasandt der længer fandtes religion paa jorden, stod som en bred havbris i de gamle vikingers seil, som et brusende veir, og løfted til i hver ledings-færd, mod fjerne klare opgaver udadtil. De seiled ud i havbris, de kom tilbage paa vinterstormene med hærtagne faner og ranede kvinder og røvet gods. — Men den unge viking var kommet til, da viking-færd var gaat av brug, og den ikke dirred længer denne udvidelses-trang, som ligned dampen som steg av grosvanger muld om vaaren. Han laa ubeslutsom og slarked med langskib langs sin egen kyst og seiled ind i fjordene og sundene og

vikene. Der kom ingen bred havbris og fyldte seilene. Der var intet brusende veir. Han greb det i hvert fald ikke. — Og der la han sig en vakker dag fore inde i bugtens bund. De «nationale opgaver» var pludselig ikke længer udadvendte eller ledings-færd mod fremmede have. Han gav sig til at grunde inde i bugtens bund; han vendte sit kunstner-øie mod selve den nationale mystiks væsen; — og havbrisens larm derude, som han kendte og som skulde baaret ham til de fjerne kyster, blev h a m bare en syg sorg. Nationen hadde blundet siden vikinge-togene; nationen kunde ikke tænke nationalt, fordi den sad lummer og brandt inde med hundredaars usvækket daadstrang. Og nu dukked dette lumre op i h a m! Han blev liggende aar i samme bugt, og blev nummen i sit blod, og hans haand blev valen. — Men han kom ikke til nogen klarhed over mystikens væsen.

. . . Men de gamle vilde bersærker, som i sin ungdom hadde herjet byer og skændet kvinder, de begyndte pludselig at snakke om samfundet og rusled stilt fra borde, en efter en, og iland fra den unge viking: — Det maa kunne gaa an at dyrke jord her, sa en og trodde han tænkte «nationalt». — Og saa antar vi ligesaa godt kristendommen alligevel, sa en

anden. — Saa indfører vi kortere skoletid for barna, sa en tredje — de var blit saa humane om hjærtet herinde i bugten, og det, de hadde set av slikt i vesterleding, slog ind. — Og saa anlægger vi et ledende tidsskrift, sa en fjerde; — thi nu er det jo igrunden slut med al virkelig kamp. De trodde alle at de tænkte «nationalt». — Og de bygged et lysthus under det ældste lindetræ, hvor saa de gigtbrudne sjøulker sad og røgte sin pibe petum og dømte tungt om dem som svigted de «nationale opgaver». — — Men den unge viking blev igen ombord og tjælded over sig, og grubled videre, fjernt fra borgere og skolebarn og ledende presse. Og langskibet raadned under ham i bugtens brakvand, og sjømarken drilled de dræbende hul i dets herlige egeplanker . . . . Men saa hændte det, engang vinterstormene naadde ind i bugten, at han fornam en stor dynning under skroget, saa den usalige hundredaars daadstrang skød op i ham. Og han blev vild af daadstrangens befriende fryd, og han den fredsæle sprang ud av tjældet, og stilled sig forud i stavnen, og bed i skjoldet som en bersærk i gamle dage, og skrek hedensk mod blod og kamp. — Men skroget taalte ikke længer dynningers løft, og rakned op i raadne fliser. Den

unge viking gik tilbunds. Og sjøulkerne under lindetræet de kradsed ud sin pibe og smilte som det var deres værk, og stopped en ny med petum, i øget fortrøstning til hjærtelagets og samfundets overlegenhed og endelige seir . . .

Da Gabriel Jahr saa op fra sækkestablen, var Inga Peel borte, paa hjemvei.

Han styrted avsted efter hende, saar av medynk, og tog hende igen paa singel-siden nede paa Karl Johan. Men han fik ikke et ord frem.

Hun sa, og hvirvled sig unna ham: — Og det digtet, du skrev til mig i høst, sætter du ind i din nye bog!

Han stønned tonløst: — Ja—a.

— Og saa er det skurken som skriver det til den kvinde han har bestemt at forføre og bedrage!

— Ja—a.

— Altsammen i den bog har snodd sig, vrængt sig! — Hvad mener du av alt dette? Hvad mener Gabriel Jahr? Hvor er han henne blandt alle disse fæle menneskerne?

— Ja—a.

— Hvad er kunsten? . . . Sjælens snoning, og ordenes snoning om den! . . . Nu slaar flodbølgen sammen over mit hode! —

Hun lo og svinged sig unna ham som i en dans.

Men han fulgte efter, og nu stormed hans ord utrøstelig indpaa hende og tog ikke hensyn til alle de spaserende, som snudde sig overalt og spidsed sine gamle øren for at lytte til kærlighedens røst:

— Kunsten udhuler karakteren! Kunsten gør menneskerne til løgnere og løftebrydere! — De lever saamange sind til ende — og aldrig lever de sit eget! For deres eget er netop spillet og speilingen av de manges sind — er selve farten fra det ene og til det andet — er distraktionen — er forventningen — er det synske! Derved blir de kunstnere! . . . Du hadde ret: kunsten tar medynken og sørgmodigheden! Og dræbe-lysten — tørsten efter at flænge — tilhører fantasi-giganten! Der hvirvler en mænade i hans sjæl, svingende et tveægget sværd over det uskyldige lam —

— Snoning! Snoning! — gentog hun tonløst.

— Aa! Men du kan tro der kom et digt over mig dernede nu! — Det handler om fædrelands-kærlighed som ulægelig syge, som margpiller viljerne! Eftersom jo ens eget folks mystik er den mystik i verden som mindst

taaler det granskende øie; thi den er den mindst begrundede og anes ikke, uden man selv lider av den, som syg lammelse i udfærdslængslen; — og lider man først av den, kan man ikke udgranske den! Det er dette som i bøgerne heder «romantik!» — Det er et digt om Norge og om mig —!

Da var Inga Peel allerede oppe paa en sporvogn og kørte fra ham. — —

Gabriel Jahr spaserte udover mellem sommerdagens glade mennesker. Han svinged ind paa Drammensveien.

Og der kom Charcot's ven slæbende med en statsraad og Askeland under armen, straalende tilfreds med fangstens udbytte. Gabriel Jahr hilste. Men den anden rev uvillig av sig hatten, som om det plaged ham; — efterdi det jo var mer end tvilsomt, om Gabriel Jahr efter hans bog at dømme nogengang kunde slaa igennem som digter. Han snudde sig om efter de tre, og han blev saa lystig, da han saa hans benklær -- de var saa side i bagen: — Bukser-baad! tænkte han.

Og han gik videre. Han gik haardt paa, som han skulde ensteds hen til et bestemt klokkeslæt og var forsinket. Det var som digtet slog tilbage og besatte ham med dets

trods og krigsmod paa de raadne planker; byen og de spaserende laa langt henne i en dyb dal, hvor de enkelte ikke længer kunde skelnes.

Først mødte han Halvor Bürger og doktor Leopold — de var nu kommet foran de to lyriske venner. Leopold sa, og samled slutstykkerne i sin spytrige flab:

— Men Deres bebudede digtsamling, Jahr? — For publikum vil ikke ha det derre derre De nu er kommet med.

— Hvorfor?

— Det er altsaa ikke tidsmæssigt og brugbart. Smagen er en anden altsaa, end den var. Der er jo intet lyspunkt, intet høisind. Bare haarde trodsige mennesker, som hykkelsk klær sig i borgerdyder.

— Det jeg har gjort, kan alligevel ingen anden end jeg gøre!

Leopold lo sin gneldrende kornskrike-latter, som hørte med ved al kunst-kritik: — Det var fan saa vel!

Elias Lysne og hans ven kom til, slutted sig til klyngen. — Halvor Bürger sa, og han var til en begyndelse munter:

— Synes du jeg er slik en passe stabeis til at bruge til — huggestabbeis? — Du er rigtignok elskværdig mod pressen i den bog! Hvad

er det han siger: Den ledende presse er forretning, siger han, og gaar aldrig foran med noget, naar abonnentflokken ikke er lige i hælene. — Hvad er det han siger et andet sted? — og Halvor Bürger snakked ligesom til de andre for at sætte dem ind i bogen: — Pressen slæber sandheder og alt hvad den kan faa klo i, ud paa traverbanen og arrangerer kapløb, — for ellers faar den ikke abonnenternes interesse op . . . Den griber den celebre uret og de celebre sandheder som har udsigt til at vinde i kaprendet; og lar dé smaa ligge, om de er aldrig saameget større og finere og menneskeligere . . . «En præmietraver av en sandhed!» Og den kaster vi os paa for at komme standsmæssig op at køre. — Han lo høit: «Præmietraver av en sandhed!» — den glosen har han skabt.

Leopold gneldred igen. Og Gabriel Jahr syntes, at det netop lød som et hesteknæg fra en traver, som var kommet først ind paa banen. Leopold sa, og stak Elias Lysne i brystet med pegefingren:

— Og naar hensynet til abonnenterne ikke stiver pressen op, saa er det en skæbne ved al kamp, at det en kæmper imod slaar ind og ender med at bli ens eget standpunkt. Eller

at en fra først av netop kæmper imod en ting, fordi den er en del av en selv. Det er jo det skære nonsens!

Halvor Bürger lukked det ene øie: — For det er vel mig du har tænkt paa med den jurnalisten? — Og nu var han allerede lidt blandet i det skælmske smil.

Gabriel Jahr famled: — Jeg? Jeg! — Jeg har aldrig tænkt paa dig. Jeg har bare tænkt paa mig selv ved ham.

Leopold blev glubsk: — Jamæn det er jo en kæltring!

— Vel! La mig saa være en kæltring! — Men ellers, saa skriver man om det man er gladest i. Og man er gladest i det man mest savner hos sig selv.

Leopold lo: — Han er altsaa ond, fordi han er god!

Gabriel Jahr blev ved, og nu kom sætningerne pludselig som bønner: — Der er nogen som er hensynsløse og haarde i sit liv, og deres viking-hjærte har aldrig graat i løn. Og saa blir de blide, og troende, og lekende i sin kunst —

Elias Lysne sa haanlig: — Ja hva saa?

Han lod sig ikke forstyrre: — Det er det samme som hænder, naar vi ser at redak-

tører og politikere og kontor-mennesker falder i staver over bøger om hjærtelag og kærlighed: De har maattet dyrke pointet, eller staa paa post mod snyderi, eller være vittige hele aaret, og ikke faat sig en blund, paa kafeer, paa redaktions-kontorer; saa er det saa deiligt, saadan en naturtrang i det, saaledes lige under jul engang at faa gi sig helt hen i en bog om kærlighed. Det er store syndere som gaar i kirke én gang om aaret —

Elias Lysne kom igen og vilde dæmme ham inde: — Og saa? Hva saa?

— Men saa er der fine sind som er blit syge av indtryk. Og bruger hele sit liv for at skrive av sig saarheden. Det er bøger til alle fine beslægtede sind i verden. De slutter sig ved dem saa tæt sammen, i en ubrydelig ring mod bersærkerne, og forstaar hverandre, og hjærterne nikker til hverandre i løn, fordi man leved hverandres saarhed igennem og til ende; men medlemmerne kender hverandre ikke av navn, og de bor udenfor alle samfund og alle gamle lindetrær —

Elias Lysne gjorde nyt tirrende forsøg: — Og resultatet? Hva saa?

Gabriel Jahr blev ved som før: — Tro de bøger ikke er tidsmæssige?

Halvor Bürger smælted pludselig.

— Men hvorfor skriver du ikke dette i aviserne? Jeg har før stillet vort blads spalter til raadighed. — Saa publikum kan faa den virkelige sandhed om dig at vide?

Det skifted med ét inde i Gabriel Jahr, for han kendte dette ømme retsind hos Bürger, naar han trodde folk bad om grid: — Sandheden! — Sandheden, det er en fin vare, det, Halvor Bürger. Man gaar ikke i det skab hvor det dyre krystal staar, naar man skal skænke en hestehandler en dram. Man lyver frækt, med ord, med fortielse, med miner — man lyver saa frækt man bare kan! . . . Og aviserne det er hestehandlere som driver forretning med præmie-travere og som man derfor bare lurer i en dram haar-kognac.

Men da retted Halvor Bürger sig fra al den sammensunkne ømhed: — Det der skal du vogte dig for at si, min ven!

— Du gaar ud av dit vittige skind, Bürger. Og han husked hans ros av Elias Lysne's bog i morgennumret og indsnævredes i sit sinne: — Jeg skal si dig: Kampen for tilværelsen er i den grad gaat ind i din presse-hjærne, at du tror selve kunsten kan avgøres paa traverbanen!

Halvor Bürger bukked: — Mange tak!

— Her idag lukker saaledes atter en kritiker døren op for en digter og melder ham ind til de største kunstneres reserverede sal, hvor de sidder som vil bli staaende i historien og hvorhen enhver avis-reporter tror, han har nøklen. Bare han nu ikke vrir døren i baglaas — det pleier gaa slik! saa den ulykkelige storhed derinde ikke kommer ud mer.

Elias Lysne stak sig hidsig frem: — Ja hva saa? — Og resultatet?

— Resultatet? Resultatet! — Man er ikke større eller mindre! Man er sig selv, — og dette selv kan ingen i hele verden være uden jeg selv! Paa traverbanen, Lysne, hvor publikum sidder paa tribunen og paa sadelpladsen, og nogen staar udenfor ringen og glor over skuldrene paa de andre, der er de større, og mindre, og hurtigere, og senere!

— Ja det var fan saa vel.

Men Gabriel Jahr drev videre, ud i stammende og kneprende mundhuggeri; han vendte sig mod Halvor Bürger:

— Historien om en menneske-hund som slikker saar — hva! . . . Den bogen hans er nemlig ikke god — ja du forstaar — de franske siger sans fleurs . . . duften, det kunstneriske, det lille som er morsomt ved en bog, altsaa —

Og Halvor Bürger veired uroen i hans stemme og nød den: — Men jeg synes netop, det var duften som —

— Og saa mangler den plastik. Plastik i høi grad! . . . Tilslimet! . . . Farverne ikke samstemte heller — c'est dur, som franskmanden siger.

Elias Lysne's ven saa op med et forløsende bredt smil.

— Han er misundelig! sa han.

Og Halvor Bürger sa, stolt av sin anmeldelses magt til at vække misundelse, og blev blunkende vittig i blikket:

— Du ser avskræmt ud i øinene, akkurat som en skolegut som netop har staat sig i det skriftlige med 4,5.

Gabriel Jahr famled efter det første det bedste gensvar; han kom til at pege paa Birger Seim's øine:

— Jeg er saa angst for, at de to synske kloderne Deres skal finde paa at dryppe sin vei en vakker dag.

Bürger sa: — Du maa ikke tro, du gør ende paa os pressefolk med slike bøger!

— Det tror jeg heller ikke! — Han ropte det ud, yr av modstands-fryd, for de var sinte! — fordi han hadde rammet dem saa godt

i bogen: — En dræber ikke aalen ved at flaa den!

Der hadde staat en høi bred mand bag dem og hørt det sidste, og nu drønned hans stemme — det var skoledirektøren som brød ind i ringen med Sjur Spanskteigen:

— De er Elias Lysne. Tak for Deres bog! — Han saa usikker hen paa Birger Seim, sanked sig saa sammen: — I har bolet for stærkt! Mn . . . mn . . . mn . . . Jeg er ikke rædd for at si det bent ud; — og jeg ved at jeg har det norske folks flertal bag mig, naar jeg siger det: Jer kønslighed er ikke i orden . . . mn . . . mn. — Han slog om, gik hen og letted paa Seims hat og sa med bekymringsfuld lunhed: — De har jo ikke længer engang haar paa hodet, min unge ven! — Han letted paa Elias Lysne's hat: — Ikke De heller! — Og saa lo han en knæglatter op i sommersolen: — To pur-unge blankskaller!

Gabriel Jahr sa:

— Nei de to har ingen hestehaars-hjelmbusk, som De.

Skoledirektøren blev usikker: — Det er jo forfærdelig, sa han spak og famlende . . . Men, aa tak for deres bog, Lysne! — Han vendte sig forsigtig mod Gabriel Jahr med de mysende smaa

fækar-øine: — Hvem er saa De? — Halvor Bürger nævnte ham: — Mn . . . mn . . . Det var De som slettes ikke vilde komme ned under lindetræet? . . . De har ikke sendt mig Deres bog? . . . Der laa et eksemplar og slængte oppe hos Deres søster imorges — jeg saa lidt i det hist og her: Det er hæseblæsende literatur, det De gør. Det er ikke kraft! Kraften kan ta det med ro.

Birger Seim dumped pludselig høimælt ind fra sin digt-verden: — Nu kom legenden! sa han.

Der blev en kort fortumlet taushed, hvor skoledirektøren søgte at finde tilbage til sin tankegang: — De mangler det historiske syn, Jahr! fortsatte han. — Overblikket. Den gyldne frase. Har De aldrig været i Rom? Reis til Rom, far min! — Og han tog Elias Lysne under armen: — Nu blir De med op til fru Peel og spiser middag! — Han snudde sig til Birger Seim: — De faar bli med op og spise, De ogsaa, raringen! — De blir ogsaa med, Jahr! Vi spiser ude idag under det gamle lindetræ.

— Jeg spiser aldrig under fru Peel's gamle lindetræ.

Da slog skoledirektøren igen op sin knæglatter:

— Dekadent! — Og kom saa energisk hen til ham: — De har forhaanet vort aarhundredes store tanke i Deres bog, saameget har jeg set — det vi har strævet med i en menneskealder. Og dets mænd kalder de udtjente bersærker, som ikke længer taaler bide skjoldrand for sine murkne tænder eller lægge ud til strid mod overmagt, men som altid kræver flertal bag sig; De siger det er gammelmandsfeigheden ved dem, og ved tiden, denne store lov om flertallets ret — et senilt skalkeskjul! Mn . . : mn . . . man siger ikke den slags ustraffet, unge ven! — — Og saa har De siddet deroppe og lyttet ned i lysthuset — jeg kender ytringer igen! De trænger Dem ind i fremmede familjer og krænker husfreden! — Han saa op i den blaa sommer-himmel: — Aldrig har hjærtelaget bredt sig vidunderlig paa jorden som idag! Og saa kommer De med Deres lodne vildmænd lige ud av skogen! en flok slagfærdige stridbukker, uden høisind, uden redelighed! — Og midt iblandt disse en skurk, som forfører en ren pige — hun snakker jo som frøken Krækling! — Slagfærdige lømler, som holder blanke fraser, men svigter dem i gærning! — og saa er det vore fraser de tar i sin mund! . . . Nei, da har Lysne her,

ganske anderledes intimt lyttet til tidens store tanke!

Gabriel Jahr svarte: — Religiøsiteten i den bog er den sidste liderlige trækning i kroppen! Et sløvet natur-instinkt, som famler efter ny stimulans! . . . Det er jo naturligt at det smager den erotiske gammelmands-kløe.

Skoledirektøren blev igen usikker: — Og hos ham er det plastik, sa han famlende, og trak fortrolig avsted med Lysne: — Mn . . . mn . . . det lugter alligevel lidt gammel værk av Deres bog, unge ven. — Saa slog han opmuntrende om: — Men! vi skal nok faa vaagmora ud! vi skal nok faa vaagmora ud! —

Gabriel Jahr stod tilbage og studsed: — var det bare det han var kommet til at gøre med sin bog — skrevet et svar til nogen hestestriglere! bare rammet dem med den gamle literatur's kendte satire over hykleri! . . . Han var blit klemt ud i mandringen trods alt, og disse mennesker med kanter hadde trykket sit stempel fast i ham som i voks? Hadde han slet ikke selv tænkt en tanke, som rak opover det gamle lindetræ? . . .

Mens han stod og spurgte sig selv, saa han efter dem, som de klumped sig sammen omkring skoledirektøren. Der kom professor

Droysen med de indfangne politiske spidser under armen, og Askeland og statsraaden løsned fra ham og blev med i klumpen. Og klumpen øged udover om direktøren. — Da glimted der et lystigt billede gennem alle hans spørsmaal; han tænkte: — saadanne klumper ser man, naar en tæve slipper ud paa gaden i den kritiske tid. Han-hundene samler sig om hende, kurtiserer — med tungen ud av munden, og øiet solskinsblankt av elskov og smiger og lykke — hverken hører eller ser, ud i rennestene, ned i grøftekanter, lige lukt paa lygtepæler — kurtisen har ingen grænser! . . . Alt hans smaalige sinne gled pludselig av ham ved dette nye billede.

Der kom den ene av dem hidover — en kæmpetæve, Charcot's ven! — Og Gabriel Jahr fik et indfald. Han gik udover imod ham, retted ansigtet paa ham, men indstilled øiet paa en hel kilometer, gik forbi ham som om det var en lygtepæl. Han hørte skridtene blev usikrere og usikrere bag sig; de stansed helt tilsidst, snudde, kom trippende gemytlig og overstrømmende efter ham og op paa siden:

— Det var fan til god bog, den Deres igaar!

— Tak! — Tusen tak! — Det glæder mig oprigtig at en kender som De —.

— Der er noget universelt ved Dem — efter mit bestik. — Merkværdigt forøvrigt hvor De minner mig om et ungdomsportræt av Charcot!

— Det er forresten mere betryggende i det at ha universet imod sig, svarte Gabriel Jahr; — jeg mener: da arbeider man uden overhæng! — Han hilste farvel i det samme. For udover paa andet fortaug saa han Elise Krækling komme, og hvert stænk av lystighed gled av ham. Professor Droysen stod igen og maabed over ordene.

Gabriel Jahr hilste paa hende. Men hun krøb unna med blikket.

— Hvor De ser godt ud idag! sa han stille.

Og hun fik et stikkende smil og den stramme blide mund og den rappe fodstilling: — Mange tusen tak! sa hun og blev ved at gaa.

Men han sa paany: — Ja; er det ikke sommer idag, synes De! — Og han saa paa hendes avblomstrede haand, idet han sa det.

Hun gik hurtigere til: — De maa ikke anstrænge Dem saa!

— Hvorfor er De saa paa post imod mig? — Ved De noget ondt om mig, siden De er saa sky med øinene?

Hun stansed op refsende harm: — Jeg har læst Deres bog idag. — Hun gik igen.

— Er det nok?

— Haa! Javisst skulde det vel være nok!

Han blev staaende, og hans hjærte blødte. Saa gik han efter hende igen; men han gik ikke op paa siden av hende, rakte bare haanden ud efter hende, naar han snakked:

— Der er ingen giftbrodd bag ordene! — Herregud! De er jo den, som gav min bog mening og for hvis skyld jeg skrev den! Jeg kan ikke seile snekker isænk. Det kan bersærkerne. — De er sangen i bogen, mellem bersærkerne!

Hun bare gik: — Alle folk er saa spydige! sa hun graatefærdig. Tilslut var det som hun sprang.

Og han blev staaende tilbage alene: — De rømte for ham idag! Han hadde ikke beregnet nogen ting! han hadde bare lat det krible og stimle op fra lindetræets rod og fylde sin bog!...

Han gik ind paa en kafe og skrev et kort. Og en gut sprang med det. Det var til fru Susanna Bürger:

Jeg maa faa tale med Dem — gazelle med de stærke ankler. — Iaften kl. 10 i den bratte bakke nedenfor dammen og broen bag fru Peel's villa.

Og da aftenen kom, stod han paa en sten ude i bækken og vented under trærne. De sidste spaserende gled opover stien. Og han syntes, alle som gik forbi, saa ud i bækken først, og saa saa de tilbage hen i bakken, som de ante der forestod et stevnemøde. Og han la merke til, at han syntes det; og lo til sig selv derover.

Men som han stod der, visned han hen. Og han gjorde et hop ind paa bredden for at løbe sin vei. — Da stod fru Susanna der punktlig, blond, i tæt slør.

— En-delig skrev De! sa hun.

Han famled og pegte: — Jeg trodde De var anderledes end dette . . .

— Har jeg tabt mig?

Men da tog lystigheden ham og han sa med høitidelig salvelse: — De har vundet paa det, frue.

De gik lidt.

— De spør naturligvis om jeg har læst Deres bog. Om jeg har —! jeg kan bare simpelthen ikke faa takket Dem —!

— Hvorfor?

— De har skrevet saa vidunderlig om mig i den fortælling.

Han studsed: — Jeg ved ikke hvormeget

jeg akkurat har skrevet om Dem i den. — Men det lystige ved stevnemødet tog ham paany og han sa med salvelse: — Men De er i den. Det ved jeg. Og De er i mig endnu.

Hun stansed op: — Vi reiser ud sammen — lever høit paa denne rest av mig som er i Dem endnu.

— De ligner en kronhjort i skogen, der De staàr!

— Om otte dage tar jeg ud i fjorden til Grønsund for at bade i sommer. Der kommer fler — Anna Ravn, De ved, og andre. Saa det vækker ikke opsigt, om De ogsaa —? Og hun lo den brustne korte latter: — Saa kan vi snakkes mere ved om — bersærker.

Han gik ind paa tvetydigheden og trykked hendes haand: — Jeg kommer, bersærk!

— Saa tilbage til knarkerne og moralen under fru Peel's lindetræ. Adjø, ven! — Og hun tripped begivenheds-rig tilbage opover stien.

Bækken skratted. Han syntes at det var rart ikke ogsaa haugene aabned sig med store gab og skratted.

Da han kom hjem, listed han sig op trapperne og stængte sig inde paa sit værelse. Han tog frem papir og skrev:

Jeg ved ikke noget om det. Men jeg maa ha saaret Elise Krækling i min bog. Vi var jo godvenner før og tog hverandre i haanden, naar vi mødtes paa gaden. Nu var hun sky og rømte fra mig. Jeg er kommet til at overseile en snekke.

Jeg er ikke koldere jeg end mange andre! Jeg vilde saa gerne gøre godt. Jeg vilde saa gerne pege paa fryd for menneskerne. Jeg er en sygepleier av natur. Jeg kunde sidde nat efter nat og vaage ved syge børns sænge. Men der er en ting som jeg ikke kan staa imod, trods den trang: det er min egen fryd, naar jeg træffer paa stier, hvor ingen før har gaat. Og nu er det dette jeg ikke udstaar: dette kor av gavtyve, denne sværm om tæven. Jeg vil være fri alle disse som slaar sig vældigen for sit tomme tøndebryst. Da følger jeg stien; da fryder jeg mig og jager den, indtil jeg naar til enden av den. Jeg maatte ha tæverne fra mig!

Én fryd indtil døden. Altsaa.

Og denne gang traf jeg et fuglebryst som haarde mennesker krysted angstens forvirrede sang udav.

Men jeg har ikke «tænkt» paa hende, eller paa nogen. Jeg har bare skrevet om mig selv og min lidelse. Det gør de jo alle forfattere.

De skriver altid om det de mest mangler og savner. De skriver nok reoler fulde av bøger om mangt og meget, men de skriver om dette ene hele sit liv. Og nogen skriver om det som gjorde mest indtryk engang i et barnestille sind. Men disse to ting falder jo sammen: de skriver om det som har gjort mest indtryk, det vil si, om det som de selv savner. — Man ser det overalt at folk skriver om det de savner; en hel tidsperiodes penne kan kradse om periodens savn: Man siger saaledes for øieblikket at vor tid er hjærtelagets tid. Man læser om det i bøger og i tidsskrifter og i aviser. Især i tidsskrifter læser man om hjærtelagets tid. Det er meget muligt; — man pleier ellers ikke si at de som snakker mest religion er mest religiøse, den er modigst som snakker mest mod, de som snakker mest moral, at de er mest moralske, den grundrigest som klirrer mest med mynt, de som snakker mest kultur, at de er mest kultiverede. Og jeg tror ikke, det er en undtagelse, naar man for øieblikket overalt læser om hjærtelagets tid. De snakker bare om, og priser, og længes ogsaa her efter det de mest selv savner.

Men naar saa disse to ting falder sammen: det man savner og det som gjorde stærkest

indtryk en ubevæbnet barnestille stund — og jeg saa et fint karakter-ansigt med stormende livsmod grumt svige den, som sad trofast og kirkestille hjemme — da blir det grundbrot. Da syder det. Da stiger en digter av havets skum. Da kan du aldrig se bund. Da sidder du ombord paa digterens egen livsens skute og forliser i hver eneste bog. Det kan se ud som det ikke er forlis; det kan ende i sang. Men sangen er da som bølgen, som glatter over skutens grav.

Herregud! — Men det er de intimeste kunstnere alligevel som det gaar saa. Og det er en fryd for dem at forlise paa det samme, atter og atter. En fryd indtil døden . . . .

Men der er andre for hvem kunsten er en florbetrukken spisesal i et hotel, eller en fest-tale, eller en valgtale, eller en banket-tale, hvor folket sidder lydhørt bænket om bordet. De bringer aldrig noget saadant bud om grundbrot. De bare løser ud og klargør og samler folkets tanker, binder dem i bundter for dem. Og naar folket gaar hjem fra talen, saa har de med sig hver sin lille bundt tanker.

Men disse banket-talere er ikke fremtiden — er ikke det som spirer! Og hver den som seiler sin egen livsens skute, slænger bundten

fra sig udenfor trappen, straks de blir alene med den, og de tramper paa den, og de spytter paa den; thi det var avlægse folke-fraser altsammen.

Og alle begavelser opover i historien, som skabte noget nyt, seiled sin egen livsens skute — og de stod ensomme fordi de stod foran de andre. De skabte overhodet ikke noget nyt, hvis de ikke netop stod ensom, og blev hadet, og forfulgt, og kringsat, og overdrysset med de isnende ord: at de var en satan, en rise uden hjærte paa sig! For saameget veirer folket med sine banket-talere, at hvis han og dette ny fik ret, saa blev jo deres eget med ét slag saa op i dagen avlægs. Saa der er kamp for tilværelsen i disse dryss av isnende hestestrigler-ord.

Og der er saamange i Norge, som ligesaa godt da spiller satan, og tror det selv, at de er det. Eller vil tro det, og blir frysekunstnere. Da gnir vikingerne under lindetræet sig i den barkete næve . . . .

For det gaar saadan paa snoning i gamle Norge: det er tæverne som flokker folket, og karaktererne som klemmes udenfor. — — Eller kanske det billede i grunden er billedet av mange land: det er de som er tæve paa sjælen

som netop maa til, for at samle det aensartede som heder et samfund og et folk! . . .

Gabriel Jahr reiste sig og saa længe ind i lindetræet, som lyste i sommernattens tusmørke. — Saa bøied han sig over bordet og skrev videre:

Kom menneskers had! Det er som et blomstertæppe om vaaren. Det er blomsterdryss. Det er geniets blomster-dryss! — At I ikke ved det, I borgere av Norge!

Sommeren gled fremover for hver dag.

Stortingsmand Askeland holdt sit løfte til fædrelandet, før han reiste hjem til slaatten, og gav kunst og literatur et svepesmæld i salen, saa det kvak i al Norges land — og da tænkte han med speciel harme paa en dumdristig digter, som hadde vovet at la en stortingsmand en april-aften stikke ned en sidegade som snarest paa veien hjem fra komite-værelset. Han forbeholdt sig at foreslaa «maalargasi» til en bondegut næste aar: selv om vedkommende mangled «sjenni», saa burde der gøres en undtagelse, naar man hadde arbeidet sig frem, ud av en fjordbotn — arbeidet sig frem! For geni det var jo desuden bare en gave fra vorherre, som

kunde times den første den bedste; men det det kom an paa var da virkelig, hvad en selv fik gjort ud av det pund som var nedlagt i en. —

Men sommeren vokste sig stor i byen for det.

Og i Dronningparken sad der fuldt av unge piger og læste verdensliteraturens perler i udvalg, og lekte med sin unge brune flette, som de med vilje bandt for løs hjemme, paa det at den her i parken skulde gaa op næsten aldeles ganske av sig selv. Og der kom en gymnasiast hen, som hadde faat udmerket i skriftlig og var høvisk stemt mod al verden, — eller endog en ung student, og hilste og sa: Deres flette løsner visst frøken! — Nogen kunde si: Deres deilige flette! — men det var en fordærvet Don Juan som holdt paa at stryge i sum til eksamen; og han var fræk nok til helt at sætte sig ned paa bænken, til at skotte. Men da lærte man knægten nemlig mores og braasnudde pige-ryggen til, før man indlod sig i nogensomhelst konversation paa nogetsomhelst punkt . . . For de leved sin første lykkelige pige-vaar og titted ind i kærlighedens underfulde have. —

Men inde i syrin-hækken borte paa slotspladsen var to skolegutter i knæbukser stanset op med bogknippet, skumle og samfundsfarlige

i enhver henseende; de hadde læst om Jomsborg og foragted Dronningparkens blødagtige levnet og dens kælne pjutr, og de hadde just begge faat fire i historie. Der gik en ældre herre opover forbi dem, lutende og langsomt, og hadde saamæn næsten faat sommervarmen i kroppen; — det var visst en kærring av en professor, sa den ene jomsviking i syrin-krattet, — han vilde vel op til kǫngen paa slottet for at bli statsraad, hvis nu om den gamle skarveministeren fik afsked. Men han rusled forbi slottet; og da tænkte de to, at vi var jo bare et lidet fille skidt-folk paa to millioner, saa det var akkurat til pas om vi maatte vente . . . .

Og imod den gamle herre kom Charcot's ven dampende nedover mod det tomme storting, efter gammel vane, for at indfange en statsraad eller en anden av de politiske lægtere; han sveded, som det var ham som styred landet, — og det var jo ogsaa noget i det: i stilla er altid bukserbaaden fornemste person paa vandet. Der stod en konstabel i hvide bukser borte i skyggen under en dryssende hæg, med tommelspidserne forstandig mod hverandre, og saa kendt nedover pladsen efter professor Droysen's side benklæd-bag, som nu var det problem løst . . . .

Solen sken i dage. — — Støv; og hvid sol paa Karl Johan. Baand flagred, gule, røde, blaa, under byens unge trær, som led av engelsk syge og endnu holdtes spjælket i bandage; kjoler lyste — det var som der lugted friskt vasketøi over hele gaden. Sommer-heten begyndte at lægge sig i lumske, usynlige klumper og skalv ude i gaden, eller i baghold om et hushjørne, flytted sig pludselig frem i smaa hvide støvsky-pust. Og damehatterne reiste sig saa stilt paa toben fra hoderne. — Saa en dag dured der et flyttelas, med blanke palmer op paa toppen, efter en rask beslutning ud av byen til landstedet — selv om barna ikke var rigtig færdig med eksamen.

Gaderne tømtes. Og de som gik igen paa fortaugene langs de varme husvægge, saa grætne ud; og naar en snakked til dem, spurgte de om, hvormeget en tjente. Eller hvad nu den næste bog skulde hede.

Byen døsed . . . Kærrer skrangled visst ensteds i sidegaden. Stundom kom en landauer stilt forbi paa fornem gummi rundt de blanke hjul — og der sad udenlandske ansigter opi. Langt borte ved randen av en aaben plads stod en tjenestepige og viste en telefon-arbeider sit nye fotografi . . .

Menneskerne smiler. Og menneskernes smil er mylrende mangfoldigt som der er mennesker til. Og hvert enkelt menneskes smil er igen mangfoldig skiftende som der er tanker til.

Men fru Susanna Bürger's smil var blit mekanik. Og oprindelig var det dyrets forsøg paa smil; for hunden letter ligedan paa læben inde ved mundvigen, naar du kommer hjem og han er glad og tar imod dig logrende, ligesom brætter den udad. Du ser det smil hos kokotten og hos skøgen, hos alle dem som har udleveret sig og solgt sin ømhed de hundrede gange.

Og øiet er taust og spilet.

Du træffer det samme smil hos hotel-værten som driver et tvetydigt hotel; — for det smil smitter av som intet smil i verden, eftersom det er et ursmil. Du træffer det hos direktøren for varieté-etablissementet, som enga-

gerer og avskediger chansonetter. Jeg har set det hos ældre præster, hvis medfølelses forraad er sluppet op, men som endnu i sin mund har beholdt de varme gloser fra sit første sognebud. Det er det smil som træffes i alle Europa's byer — det er netop et gade-smil: du træffer det paa Karl Johan, og du træffer det paa Toledoen i Neapel. — Du træffer det oftest langt sydpaa. Thi det er et dyre-smil; Eva fik det hvergang hun hadde spist sig mæt av kundskabens træ og saa sig tilbage hen paa sin Adam. Det er de elskov-betuklede legemers smil, paa hvem der ikke længer findes en flæk skjult henrykkelse. Det er de sjælefattiges smil, de liderliges smil. Det er de forstenede sinds smil. Og dog er det oprindelig et blidt dyresmil.

Susanna Bürger hadde faat det smil, allerede før hun var skilt fra sin første mand.

Og hun hadde det den morgenstund, hun kom paa sin første visit til lodsens stue i sundet ude i Kristiania-fjorden, hvor Gabriel Jahr bodde. Det hvide hus laa høit; lige bag det laa et kridhvidt kikut, hvor før i tiden toldvagten hadde staat og tittet i kikkert ud mod leden. Bag det igen laa en tæt lav furuskog.

Hun kom i et veir ind i stuen; men han saa straks smilet:

— Hvor Deres bog er deilig! Nu har jeg læst den én gang til. — Hun tog hans haand og holdt den længe; og det var det underlige, syntes han, at det alligevel var en myg ildhaand, trods smilet. Og hun strakte sin langfinger ind over aarerne paa indsiden av hans haandled og lod den logre frem og tilbage derinde ganske sagte: — Saan som De har skildret mig i den! sa hun. Og han tænkte: den haand har strøget om mangen mands lænd og har mistet evnen til at udvælge.

— Det var jo fælt morsomt, svarte han tørt. — Vil De ikke ta plads? . . . Hvor bor frøken Ravn — jeg syntes De nævnte, at hun ogsaa —.

Da lo hun sin bakkanal-latter: — Jo da. Jo da. Vær ikke bekymret: hun kommer imorgen. — Og saa sa hun, at tak! hun skulde slet ikke sidde, hun maatte straks gaa igen. Men i døren vendte hun sig og spurgte: — Hvorfor er vi nu saa fremmede, ligesom, ligeoverfor hverandre?

Han lo kameratslig: — Ja, jeg kan ligesom ikke faa mig til at folde sig rigtig ud i Deres nærhed.

Hun lo sin latter: — Det var infamt sagt! sa hun, og gik.

Da han sad igen, kom den varme strøm anger rislende ømt over ham. Han sprang ud paa trappen, sa ned i haven efter hende: — Ja tusen tak da! Det var jo morsomt at De liker bogen!

Hun blaaste haanlig over en saadan smaaskaaren hverdags-glose: — «Mor-somt!» . . . Men jeg advarer Dem mod Anna Ravn — det gør jeg. Det er en kat. Av disse moderne Hedda Gabler-naturer, som man blir det, naar man har været uden mor fra barnsben og er opdraget i et fransk institut . . . . Men kanske De liker katter? Katten har lægetunge, siger de jo under det gamle lindetræ . . . . Men hun blir vanskeligere at haandtere end den gaas som De sværmed for i fru Peel's pension . . . Jeg bare vil ha sagt det. Saa det ikke skal være min skyld . . .

Og et par dage efter var Anna Ravn kommet til sundet. Gabriel Jahr gik forbi hendes stue, og da der sad en dame paa verandaen, hilste han og gik op. Men det var ikke Anna Ravn; det var Henriette Bjerck, som nu delte

værelse med Elise Krækling hos hans søster — det «knakende dygtige menneske», for hvis franske spørsmaal han saa ofte hadde rømt. Han tog hende i haand; han kendte hvor huden over de blaa og røde aarer paa indsiden av haandleddet var varm — aarerne laa visst lige op i huden. Og i et lystigt indfald stak han langfingren henover dem, lidt indunder kjoleærmet, og holdt den saadan sagte logrende. Efter den hilsen satte hun sig med et og blev aldeles stille, og saa falkelangsynt i øiet.

Men da han saa det, gjorde han sig høimælt og ligesæl i ordene: — Det var da fælt morsomt, at vi skulde træffes her!

Imens kom Anna Ravn ud fra sit værelse. Hun tog ham fast i haanden, og han genkendte det magre rovfugle-greb; han saa, at hun i grunden ogsaa var mager i ansigtet — ligesom saa rumskindet over fregnerne under øiet.

I samme øieblik kom fru Susanna ropende hidover fra sin stue; hun foreslog, at nu skulde de to indfødte rigtig vise de nyankomne omkring udover stranden, hvor de kunde se leden og fyret og dampskibet, naar det nu kom vestenfra.

Og de gik udover. —

Anna Ravn kunde fortælle at skoledirektøren hadde holdt foredrag om Elias Lysne's

bog; «hjærtelagets digter blandt de unge» hadde han sagt, «vor Francisco d'Assisi». — Og hun hadde ogsaa det nummer av avisen med hvor Halvor Bürger anmeldte «Vikinger» i petit: «hæseblæsende literatur» stod der, med laan av skoledirektørens glose; «rent forfeilet produkt i sammenligning med Elias Lysne's mønstergyldige kunst» . . . «koldbrand i digterens sjæl» . . . der stod «isbræ-gufs av hans stil» . . . saa det var «en lettelse ikke at behøve at dvæle ved dette artistiske galleri slagfærdige lømler. Det er saameget tristere som der tydelig er anlæg hos ham, naar han nu blot lærer at spade dybere» —.

Henriette Bjerck begyndte at sukke tungt. Men fru Susanna lo sin brustne latter:

— Ja min mand vidste, at De ogsaa skulde bo herude i sommer — hæm!

— Jeg forstaar ikke?

— Han er hjaloux! —

De stansed paa bærget. Og derfra saa de udover mod det hvide fyr og ud i hav-gapene; øerne laa spidse og jagende ud fjorden som hurtig-steamere som stak til havs, men valgte hver sin led. — Postskibet kom buldrende indover. De stod og saa paa det sorte skrog — den rødmalte stribe i vandgangen — det grønblaa

vand som skummed mod stavnen og vælted sig larmende unna til begge sider av baugen.

Henriette Bjerck sa: — Aa dette deilige vandet! Man faar lyst til at putte sig ned i det. Putte sig ned i det med hele sig! — Og hun gik fra dem og lige ned i vandkanten.

Men Anna Ravn sa lystig til Gabriel Jahr — hun stod blond og tæt mod himmel og havgap:

— De tar det saa alvorlig i Deres bog. De bent frem gaar ud paa at stikke og dræbe! — Det er ingenting, publikum blir saa rasende over som det at man ikke kan vente pardon. Og det kan De da ikke fortænke dem i. — Halvor Bürger har forresten heller ikke ret: «Slagfærdig» — det er dog ikke det samme som at stikke mennesker ned. «Slagfærdig» — det er jo bare en sport!

Men Gabriel Jahr følte i det øieblik saa mistrøstig, at det ikke var for stikkene folk rømte; det var koldbranden de rømte for. Men han svarte — og hans ord var som en storm, som søgte fortvilet ud i verdensrummet:

— Gudskelov at man ikke er mønstergyldig! Gudskelov saalænge man farer som et jaget utyske over hei og bærg og i dybe dale! — Min kunst er personlig! Min bog vil leve!

Fru Susanna stilled sig over til ham og sa: — Ja han har saa aldeles ret!

— Det er deiligt, saalænge publikum hader og forfølger og er uretfærdigt. Det er noget saa trygt ved det at hades. Og fredeligt! Det er som at eie en oase for sig selv midt ude i Sahara.

— Ja, saa aldeles!

Men da han hørte fru Susanna, blev han med et ondskabsfuld og underlig veirende til alle kanter. I pludseligt indfald gik han nedover mod vandkanten, hvor Henriette Bjerck baded sine ben. Han pegte paa dem: — Har De gaat i fællesskole? sa han først.

Hun skotted op: — Saadant — bade ben i herrers nærvær — kan man gøre saa trygt nu, i vor tid. — Ikke sandt?

Han gik nærmere og blev ved, hornet og lystig:

— De skal jo være saa knakende dygtig i mathematik ogsaa. — De har ikke saa værst fødder heller.

Da satte hun i at le. Lo, lo. Han lytted; for det var som hendes latter slog skingrende brest i brest i den tynde skorpe som var hendes humør: — det var Elise Krækling's veninde — bare det at denne her hadde faat

det med at være «saa trygg» i herrers nærvær og le efterpaa.

Men han var hornet som før: — Ja, man lærer ikke at elske av professor Johan Storm's Dialogues français eller av Ola Jacob Brock.

Anna Ravn sa: — Han har ikke ord paa sig for at være en isbræ, for ingenting. — —

Og da de sa godnat inde ved de hvide stuer, hadde han sin moro av at ta Henriette Bjerck i haand paany og la langfingren logre henover de varme aarerne. Hun satte sig ned paa veranda-trappen og blev falkelangsynt i øiet for anden gang.

Anna Ravn sa: — Godnat, herr selveier til oasen! —

Men da Gabriel Jahr sad hjemme, leved Henriette Bjerck's øie i ham, og medynken kom ustyrlig rislende; for hun var jo paa sin vis ogsaa en overseilet snekke, ligesom Elise Krækling. Det drev ham ud av værelset. Og som han gik frem mellem stuerne, kom mismodet ogsaa; det kom som trippende spørsmaal til ham selv: for det om menneskerne hades av publikum, behøver de ikke være store. — Han fandt hende i haven under syrinerne. Han gik uden videre lige hen og kyssed hendes øie:

— Jeg kan ikke glemme Deres øie, om

folk saa stak begge mine ud! sa han. Og kyssed en gang til.

Hun kendte hvor der stod ligesom et bluss av bønner av hans aande. Og hun misforstod.

Det var som en væver skogkat klatred op-over ham:

— Men da skal du gifte dig med mig!

— Gifte mig! . . . Gifte mig? . . . Naa igen! — Nei! . . . Ja—a. Jo—o. Det skal jeg . . . .

Hun stod stille og vented nye kyss, ligesom saa smækker.

Men han tog bare hendes haand, og hans finger logred taus over de varme aarer. Og han gik.

Hun sa ingenting, der hun stod igen; han tænkte paa en vissen blomst, hvis smækre stilk man har baaret for længe inde i den varme haand, saa blomsten døde.

Om aftenen skrev han et kort, som pigen skulde gaa hen med straks næste morgen:

> Det hele er en misforstaaelse. Det er Anna Ravn jeg holder av.

En solskinsdag — det var et par dage efter og Henriette Bjerck var «forduftet», som

fru Susanna sa — da traf Grabriel Jahr Anna Ravn alene midt ude paa et grønt jorde bag furuskogen opfor kikut. Det blaaste. Og svalerne laa skraa paa vinden og skalv som bittesmaa papirdrager høit høit oppe. Men jordet strakte sig lavt og lunt bag stengærder og skog. Der var ren sval sjøluft, saa sjælen sad beruset inde i menneskernes bryst, som den drak god vin.

— Goddag! sa hun. — Alene ude og gaar? . . . De er saa underlig: De skyr de feiende skønheder, som ellers suger mændene til sig. Gaar De tur uden fru Susanna idag?

Han sa: — Husker De, da vi mødtes i grinden den frost-aften?

Hun svarte hurtig: — Der er andre som har retten til Dem her i sundet. — Og slog om: — Men, hvordan gaar det med oasefreden? — De udleverer Dem ikke nok i det De skriver. Eller rettere: De udleverer ikke publikum nok. For publikum er først fornøiet, naar det kan sidde saadan med pegefingren og følge med og si — og her efterligned hun fru Susanna's stemme: ja saa aldeles! nu siger han akkurat det jeg vilde sagt. Da blir de jo halvveis digtere selv —

— Efter det blir jo han, som tilvirker

teater-prologer, den største digter. Eftersom hans tankes flugt nøie følges med hjorden nede i stoleraderne.

Hun lo: — Siden De nævner teatret: har De ikke set, at de komedier gør allermest lykke, hvor publikum hele tiden har den smigrende fornemmelse: slike vittigheder kunde jeg ogsaa lage maken til. — — Men saalangt ned behøver ikke De at gaa. Men Deres tanke maa ikke saa aldeles glemme hjorden nede i stoleraderne, vil De bli en høvding for noget —

— Da vil jeg heller stille mig paa verdens-tærsklen som Birger Seim og lægge mig til hans synske klode-øie!

Hun blev ved: — Menneskerne trænger se store mennesker skildret, som gaar seirrige og store ud av al kamp og modgang —

— Jeg kan ikke støbe kobberslanger, at ophænges i ørkenen!

— Si Deres mening en gang! Gabriel Jahr's mening! Find Dem selv i en fortælling! Kan De ikke det? — Uden det faar De ikke følge. Deres navn maa bety noget, hvis De vil ha betydning! De maa vælge! det maa alle de andre —

— Jeg skal si Dem en ting, frøken Ravn: den avholdte kan gøre lykke og samle hjorder.

Men en hjord er altid en hjord. Den avholdte er i sammenligning med den forhadte som en pudseklut som glatter, er i sammenligning med en syre som ætser. Den forhadte sætter sig fast i menneskernes sind; han smitter av; han slaar ind tilsidst. Det er den forhadte og jagtede som bestemmer udviklingen. Det menige folk lærer tilsidst det nye av dem de bekæmper. — Har ikke De ogsaa lagt merke til det? — ialfald her nordpaa?

— Der er én skinnegang under Dem, Gabriel Jahr! De staar jo nu der og er ustanselig og besat som et iltog over en prærie!

Han saa paa hende. Det var som solgangs-vind og blondt haar og blankt græs blev ét. Og han tog hen paa hende, som han tog paa et blankt straa i solskin:

— Det er sandt, jeg er en tullebuk. Jeg blir syg av modsigelser. Jeg kan blot udøse mig, eller «holde foredrag» som det heder. Og saa blir jeg efterpaa syg indtil døden av det ogsaa. For det jeg har bekæmpet, slaar ind og ætser min sjæl —.

Hun stilled sig unna haanden og sa tørt:

— For guds skyld, ikke saa høitidelig og melodramatisk! Ikke snak om sjæl! — Der er

bare ikke nok spil i Dem, mente jeg. Hvor vil De hen med Shakespeare's halsende fantasi nu i vor tid? Det blir som en slik solgangs-vind som suser sig magtløs der oppe i trætopperne. — Og hvor tar De den ogsaa fra nu? Vi lever i en anden tid . . . Nei! Der skal være tusen kloge og husholderiske løb i én, for at bli en stor digter i døgnpresse-tider som vore!

— Hvad er en stor digter?

— Han vi læser om nu derude i Europa, er en stor digter. I ham har der saamæn været tusen kloge løb.

— Er det telegrammerne og aviserne, som gør ham stor? — hans banket-taler, som overspyr nogen byer i Mellem-Europa? . . . Jeg synes det for hver fest lyder dumpt som en ny spiker i likkiste-laaget. Og hver banket, hver tale er som et tungt hammerslag mod laaget. Thi det plumpe han har gjort, skaber ryet; det skæreste han har digtet, nævner ingen . . . Og det værste er at lik-kisten efter hvert ogsaa blir tom av det.

— Tom?

— Ja. Der ligger bare en mumie igen dernede, naar han nu vender hjem til Norge og skal pakkes op, — hvor storheds-tørsten og glimre-sygen har tat ud baade hjærte og milt,

forat mumien nemlig skulde holde sig under seiersgangen. —

En dame kom frem av skogbrynet og hidover stien paa stolte ankler. Han kendte fru Susanna og sa pludselig til Anna Ravn:

— De! aa snu Dem lidt. Jeg ved ikke hvordan Deres nakke er. — Men saa smilte han: — Aa, det er jo saameget paa Dem som jeg ikke ved hvordan er. — Han tog sig selv fra øret nedover hals-aaren: — Men her ved jeg saavel hvordan De er: Kobberrød — det eneste som ikke er blondt paa Dem! Og naar De ler, eller er i beknip for noget, saa blir De rød her — saa flammende flakkende rød! De blir vel ogsaa rød der, naar nogen kyssed Dem?

— De ynder digressioner, trods den ene skinnegang, sa hun bare.

Han blev ved med sit, og skyndte sig for at bli færdig, før fru Susanna naadde frem:

— De stod i grinden den frost-aften, og var ordknap og traa. De var som en sten, og det ægged mig, og jeg gir ikke tabt! Jeg gir aldrig tabt! Jeg slaar paa stenen; — og der skal springe gnister av den! Ilde som lyser vidt! . . . Gud hvor disse sten-mennesker beruser mig! De er varmere end nogen av de andre!

Og Anna Ravn lod som hun snakked om sit: — Og saa maa De ikke sky fru Susanna en anden gang. For det er ingenting som gør folk saa rasende, som naar de antaster sin skat forgæves. Man læser jo om dannede herrer som endog slaar damer i hodet med sin sølvholk, naar de en silde aftenstund kommer til at antaste dydsmønstre og blir forsmaat. Saadan er publikum. — Adjø!

Fru Susanna stod i et veir blandt dem. Og han mindtes hendes logrende langfinger og sa: — Goddag, fru Publikum!

Hun sa: — Og her har jeg skrevet et digt, tænk, om en erfugl-unge — hun saa efter Anna Ravn borte paa stien: — Aa undskyld, kanske jeg forstyrred —? . . . Det er et digt om en erfugl-unge — jeg vilde saa gerne høre Deres mening?

De to gik side om side. Men han snudde sig og brølte overgivent efter Anna Ravn gennem solgangs-vinden:

— Jeg rimer paa «skræppe», saa længe jeg bare kan sparke!

Fru Susanna saa sig tilbage: — Isch den Hedda Gabler-førkja! — Og blev ved: — Det er et digt om en erfugl-unge, skal jeg si Dem, — som — e —

— Ribber sig, faldt han ind.

— Ribber sig, ja. Symbolsk altsaa . . .

— En flunkende ny idé! sa han.

— Vil De ha den av mig? sa hun — —

Om aftenen stod Gabriel Jahr oppe ved kikut bag lodsens stue. Øerne laa derude og seiled til havs paa samme evige flæk. Han stod lige i skogbrynet og holdt øie med fru Susanna's stue-dør, for at kunne stikke av ind mellem stammerne, om hun viste sig med en forbedret udgave av erfugl-digtet.

Men derinde mellem stammerne gik Anna Ravn, og han fik øie paa hende. Han satte ind i skumringen til hende, tog hende under armen, gik med hende, stum — der stod et bluss i hans bryst og brændte hans ord op. Og hans haand tog om hendes liv og trykked hende ind til ham:

— Jeg kender disse hofter igen nu! fik han sagt.

Hun gjorde sig fri av hans arm: — Vær ikke saa graadig! Livet er langt. — Sæt Dem rolig her paa træstubben.

Hun blev staaende. Og han satte sig.

— De er saa urimelig ligetil! sa hun igen.

Han trak frem et papir og læste:

I siger at mine mænd de er haarde og ru: —
de kender saa lidet forsoningens skær; —
de staar før og brister i ryg og i hu,
før de godslig om godveir ber . . .

Jeg synger ud alle mine savn! —
Og de møer de korser sin barm:
hvor han er syg, og hvor han er ond!
hvor hans sjæl er en ravn! . . .

Jeg synger om ensomheds-stunder paa jord,
da mændenes hjerner de sliter sin kætting
og kommer i drift
som snekker i fralands-storm.
Og der sidder de oldermænd trygt i sit tegltække skur
og glor paa de snekker
som dupper og driver mod vildene hav
og ei gaar i fragt paa de kartlagte flækker.
De hvæsser sin pen og beretter det ind:
der er koldbrand i digterens sind! . . .

Jeg synger ud alle mine savn. —
Er min sjæl en ravn? . . .

Jeg synger om menneske-dyr som blør,
og gemmer sig bort i sin hule, og dør,
i had, i graat.
Jeg synger om tungen som slikker,
der hvor rans-mænd stikker —
slikker sit eget beskeste blod
i tyste hulers gemsler,
hvor der ikke glytter sol eller offermod.
Jeg synger om sjælenes skræmsler —

Anna Ravn ropte mod ham:

— Nei hold nu op! Det er jo akkurat som at høre en student.

— Jeg fortæller om det inderste i mig —

Hun lo en salt latter udover ham: — Herregud, har De ogsaa noget som heder det «inderste» i Dem! Mandfolkene begynder at bli saa jomfruagtige med alle disse indre organer nu.

Han reiste sig av træstubben: — Begriber De ikke at det er mit hjærteblod som rinder i det digt!

— Hjærteblod er daarligt blæk . . . Vil De skrive noget uudsletteligt, som staar for tiderne, maa De ikke skrive med det. Det har ingen av de store gjort.

Han satte sig og blev stille en lang stund. Saa sa han:

— Hvad mente De med alt det De sa i formiddag? . . . Jeg skulde finde mig selv i en fortælling —?

— Ja, vi ser disse skikkelserne Deres. Men hvad skal de bruges til? — De leter frem det i disse, som De selv ikke er: De skal lete frem det De er — det som vrænger sig inde i Dem selv ved dem og i kamp mod dem — det mente jeg — og elske det frem, og bygge op paa det! Med andre ord: Deres kunst maa bli personlig!

— De sa jo netop at hjærteblod er daarligt blæk. Forresten, skal min kunst bli mer personlig end den nu er, kommer den til at dræbe mig.

Hun bare blev ved: — De gaar visst og sparer paa et reserve-menneske, som De holder i et avlukke ensteds: Det maa slippes ud og bli med i leken!

— Hvis det reserve-mennesket slippes ud, begynder først ødelæggelsen til gavns —

— Og derfor er der stueluft over det De gør. Stueluft og sængestøv! Selv naar De tror, det er vikinger De skriver om. For De er selv saa puslet; og saa forfærdelig bund- og grundskikkelig. — De slaar aldrig aldrig igennem!

Han blev stum; — for stueluft! — det var gudsens sandhed. Hadde han i grunden nogensinde tænkt en tanke, som rak frigjort opover hustagene! De var allesammen inderst inde tænkt i spænding og i modsætning til dem under lindetræet! — Men han klemte læberne sammen ligesom i stille mordlyst: — Min bog vil leve! sa han. — Den er som en kniv som vrides rundt med begge hænder i et aabent saar! Jeg hører hvor de som rammes vaander sig!

— Er De saa skrækkelig stolt av det?

Han saa paa hende en stund. Saa knæk-

ked han pludselig sammen og rakte sine hænder efter hende i bøn:

— Jeg har ikke godt av at staa paa kampfod eller ligge i felt. Men min kunst har nu ført det med sig at jeg er klemt udenfor og al tid blir liggende i felt. . . . Jeg er klæggsaarere end nogen ved . . . De skal lægge Deres haand paa saaret! — Han reiste sig fra stubben og tog hendes haand og ledte vei ind paa sit bare bryst: — Her inde er det som jeg er! — Men hun veg unna. Og han blev hvid i ansigtet: — Hvorfor! — Har De ogsaa gaat i fællesskole, siden De ikke forstaar kærlighed!

Hun svarte: — Jeg vil ikke ha noget med Dem at gøre, før De blir en stor mand.

— Om jeg finder Sydpolen eller jeg skriver et verdensberømt drama, kommer ud paa ét for Dem!

Hun lod sig ikke forstyrre: — Og De blir en stor mand den dag De kan styre Dem og synernes golde prærie-tog.

Han retted sig: — Kamp er fryd! — Men han fik paany bøn i stemmen: — Men dagen derpaa svæver gribber over slagmarken — de gjorde det pludselig dagen efter Vikinger . . . Disse pan-gribbene, ser De, de vil herefter slaa

sine sorte vinger over bogens hvide uskrevne blade, endog før slaget er begyndt —

— Netop derfor skal De ikke i kamp, som De siger. For det er disse pan-gribbene som er koldbranden i Dem; — den oldermanden, De skrev om, hadde visst alligevel ret.

— De er jo ør av magtsyge! sa han — De snakker Dem jo rundt i skummende bagevjer: i formiddag snakked De om høvdingskap; i eftermiddag siger De, at jeg ikke taaler kamp! — For en stund siden snakked De om hjærteblod som daarligt blæk, og nu nys sa De at «reserve-mennesket» maatte med i leken —!

Hun blev ved, uden at ænse ham: — For kamp har menneskerne saa fuldskuendes nok av før, og savn og mismod. Men De trænger hjælp til at bære det onde. De trænger ingen artist, for hvem synerne er alt, og mennesker og virkelighed ingenting. De trænger en kobberslange. De trænger en som støber. Menneskerne trænger en Moses — manden med den robuste moral, med den naive livs-tykhudethed. Den raa hestehandler-natur trænger de, som tilbeder i ekstase det han selv ikke har. I religiøs ekstase! hører De. Har De ikke øine at se paa de store digtere med?

— Hvor strømhvirvlen gaar! sa han stille.

— Stenmenneske! — men der er brand i hver draabe blod i Dem!

Hun gik hjemover mellem stammerne.

— De er et glohedt jern, som vil svi koldbrand ud! sa han.

Hun smilte et smil, som gik som en rasp over ham:

— Ja kunde jeg saa sandt bare! . . . Men blir De en dag ærgærrig, saa er De reddet fra koldbrand og alle Deres «savn» og indre organer! ropte hun tilbage. — Godnat!

Han stod alene igen inde i skogtykningen: — Stenmenneske! sa han sagte. —

Og sommernatten dalte ned fra himlen og gled ind fra horisonterne, udover menneskesindene. Gabriel Jahr kom frem av skogen og stod ved kikut og saa udover den hvide fjord og øernes graa bærg. Han tænkte paa hende som snakked sig ind i de store strømhvirvler: — midt inde i dem laa der en stille uryggelig ø. Og øen, det var ham! . . .

Nedenunder ham bag odden var der en som baded i natten — en hvidhed som plasked med blyge figenblad-hænder som skærmed, udenfor sanden og bærgkløften. Og dette hvide punkt dernede, hvor det svimlende mætted himmelrummet med tunge, rige farver! Saa han kunde

vandret gennem det, beruset, og indtil verdens ende! . . . Denne hvidhed som plasked og smælted sammen med den uryggelige stille ø!...

Gabriel Jahr stansed paa sanden nedenfor bærgkløften. Da var Anna Ravn alt oppe av vandet og hadde kastet det vældige frotterhaandklæ rundt om sig. Han sprang hen og løfted bylten.

— Slip mig ned! sa det.

Han satte hende ned: — Men De vidste at jeg maatte komme til at se Dem, sa han.

— Gaa Deres vei!

Men han stod, og hans stemme tagg:

— Der er gaat koldbrand i mig. Jeg er bare en artist og menneskerne er leketøi for mig. Det er derfor de rømmer for mig . . . Og nu gaar Deres haanlige smil som en rasp henover et aabent saar. Sig mig hvad skal jeg gøre?

— Den som er ærgærrig ved altid hvad han skal gøre. — Der maa da være noget De har set engang, som De aldrig glemmer og som gemmer en mening for Dem for hele livet?

— Jeg? — Jeg har f. eks. set min søster smile.

— Hvordan?

— Jeg har set hende smile verdensklog av

et hjærtesaar. Det var det smil som første gang aabned mit øie ind til verden, ind til menneskernes kærlighed . . . at menneskerne ikke er skøre og svage. Kvinden er livs-vetet i kærligheden, er smilet, er humoret; men han er den selvfortærende magt. Hun vokser sig under den ustanselig rank og stor som hele landet; han det gebræklige kræk kryber krum og knust som en orm, til han av jorden faar slikket i sig ny saft, — men den ny saft er nyt begær efter hende, som paany fortærer ham.

— Ja. Skriv om det smil, for det naar ned i reserve-mennesket! Og saa kommer De med det samme udover dette bund- og grundskikkelige. — De har formelen: i kærligheden er kvinden livs-vetet. Find skikkelserne til smilet. Og lad det løbe ud paa noget, f. eks.: kvinden skal styre landene! kvinden skal ha stemmeret! — De ser selv hvor lidet der skal til.

Han tog efter frotter-klædet og vilde slaa det tilside:

— Jeg vil se dig, hvide glans i den graa nat!

Hun flytted sig unna: — Rør mig ikke! — Men saa slog hun det tilside selv: — Her er jeg, Gabriel Jahr! Bliv ærgærrig og stor!

Han knælte paa stranden, og saa ned i den fine sand og ikke op paa hende. Og saa sank han videre, til han laa næsegrus i sanden: — Lilje! hvisked han.

. . . Bærget aanded endnu varmt ud i nat-luften efter solen. Øerne laa og seiled udover til havs paa samme flæk. De hvisked — han og hun. Himlen lysned allerede i nord. Trærne var mørke. Flagstangen stod alene og sken hvid inde i lodsens have ved sundet.

Nu vilde Gabriel Jahr smede en pokal, hvorav jordens mennesker skulde drikke en styrkedrik. For da Anna Ravn stod der blændende foran ham, saa syntes han, at denne hendes idé var rig: kvinden styrer landene, eftersom hun er selve den uudtømmelige livsfornyelse og det ubændige livsmod. Og hendes tales strømhvirvel blev ved at gaa omkring ham og gjorde ham svimmel: Bliv ærgærrig og stor.

Han gik en dags tid og tænkte. Og om aftenen satte han sig ved bordet og skrev historien ned i korte sætninger for at beholde «formelen», som hun kaldte det — en bygning med bestemt arkitektur, en rationel samfundsroman med samfunds-mennesker i, som talte uskrømtet om stemmeret og gratis suppe til skolebørn og statsbagerier. Det var de samme

mennesker som i Vikinger; men nu saa han dem under livsformelens lys. Den «personlige kunst» som det ogsaa hed.

Han sad udover natten. Historierne kom og slutted sig ind i bygningen. Personerne kom. Han saa søsterens smil, den røde flæk overlegent livsmod paa hendes kind, at skuffelserne i kærlighed bare var for en skøierstreg at regne i forhold til selve livsfaciten. Det var fra det smil at skikkelserne kom stimlende: hun, han, alle de andre — livsmodige! Men hvor mange der end kom, — han mindtes Anna Ravn's sviende smil og knuged om formelen og bøied dem alle under den; det gør vondt, men det maa til, sa han, for at faa mænaden ud av mit sind. Og naar de vred sig for at holde sig oppe, eller en enkelt gang segned under meningernes vægt, saa reiste han dem op igen med kvindens sværmefri livsvet — med formelen som skulde gøre ham til digter-høvding og flokke menneskerne om ham.

Men saa ud paa natten, som han udpønsed ord og stillinger, begyndte det pludselig at spørge inde i ham, og han blev øde av spørsmaalene som en steppe: om disse skikkelser i grunden hadde nogen trang til at være slik som de var? Han maatte i det samme tænke paa Michel

Angelo's skikkelser, som vred sig og strakte sig efter almengyldige verdens-meninger, efter noget han og menneskerne kunde «leve paa», efter formelen. Og han spurgte paany sig selv: Ja, hvad har menneskerne i det hele trang til at være! . . .

Men under disse spørsmaal kom nye skikkelser ligefuldt stimlende og bød sig frem, som han nu ikke længer vandt bugt med. Og spørsmaalene snudde sig nu mere indover imod ham selv, som laa saadan under i vanmagt ligeoverfor synerne. Han kom pludselig til at tænke paa det digt om den unge viking, som blev til, mens han narred Inga Peel: i det digtet saa han de gamle i lysthuset under billedet av senile bersærker, som røgte petum av duskepiber; men bare en times tid efter kom et nyt billede som fortrængte dette, dengang han stod og saa efter skoledirektøren: da saa han dem som tæver! — Han husked mere saadant: Se tilbage paa denne billed-sværm, som laa efter ham overalt, det var modbydeligt som for en fyldesyg mand den ædru dag derpaa at stige ind i det værelse, hvor orgiet stod igaar, og se ødelæggelsens vederstyggelighed rundt omkring efter rusen — se de iturevne gobeliner, de knuste vaser, kostbarhederne, de

uerstattelige arvedele, drysset om mellem skaar av tomflasker!

Han kunde ikke holde synerne i age! — Det var saa trangt og kældermørkt her hjemme, at det blev lummert, saa billederne grodde over hverandre som fordrevne blege planter. Det maatte gaa saa i Norge; naar folk vilde være ærlige: hos den de pleied kalde landets første digter, begik jo billederne bare ustanselig selvmord, eller jaged hverandre til døde nede mellem husvæggene! . . . Nordbo! — det blonde saftløse haar og de praktiske blaa hestehandlerøine — var der groe i det! De kunde i høiden realisere parlamentarismen. Men fik de syner, saa kunde de ikke styre dem! . . .

. . . Der var ligesom et mørkt kammer ensteds i hans sjæl, med rustne hængsler og laas for. Han hadde aldrig før siddet og tænkt slik paa livs-formelen — han hadde altid endt ved den dør der, ved avlukket. Og det kammer hadde staat stængt fra den solskinsdag, da barne-øiet første gang saa livsvetets overlegne latter-flæk paa menneskernes kind. Inat sprang den dør langsomt op paa klem, og det ligesom skrek i de rustne hængsler, da det skedde. Og derinde i det mørke rum stod der en skummel seid-kone gemt og kogte giftig verdens-

seid: det gufsed som klam taage paa ham ud fra rummet — en underlig lammende verdenspanik udover alle hans utæmmede syner.

Og i den giftige taage kom nu nye vældige skikkelser stimlende frem — ansigter med træk av den store uforstaaelige bedrøvelse, men som var for stolte til at vise sit smerteforvredne ansigt frem, forbrydere, fanatikere — smerten gjorde dem vilde og stærke, og de gjorde ikke andet end at sprænge livs-formler, som det var spindeltraa i skogen . . .

Gabriel Jahr lytted pludselig ud i natten: det skrek virkelig ligesom fra en rusten hængsel ensteds derude. Han saa ud gennem vinduet. To skærer sad i et kirsebær-træ og sladred, og var blit lyriske over det fiske-avfald som laa igen i rennestenen. — Han steg ud i gangen og hented lodsens rifle, som var ladd — han kom fra andejagt iaftes — og han gik ind igen i stuen. Han skød ud, tvers gennem vindus-ruten. En skær faldt. Den skrek stygt og laa og hvæste i det røde svælg av dødsangst. Han slukked lampen — klokken var tre — og stod i vinduet og saa ud paa sommernatten; øen udenfor var hvid, og det var odden og sjøen; havet langt derude slængte sig op paa boerne i grætten graa morgendøsighed. Men himlen var overskyet.

Han lukked op vinduet og krøb ud gennem det; han tog den dræbte skær i haanden og kælte med den; den var endnu saa varm og lun. Men dens næb hadde lukket sig over dødsangsten . . .

Der kom en trippende paa tøfler om hushjørnet i det samme; det var fru Susanna:

— Skyder De midt paa natten! . . Jeg kasted bare dette over mig — jeg maatte ud og se. Der kom et hagl gennem mit vindu?

— Jeg fik ikke sove for denne skæren, sa han langsomt.

Men han saa ikke paa det hun «bare» hadde kastet over sig, saa hun kom nærmere og var saa oprømt:

— Hvad er det for en morsom gammel ring De har der paa lillefingren? — Hun tog om den og vilde stryge den udover hans finger, og under kampen maked hun det saa at hans haand blev liggende indtil hendes bløde bryst: — Den stjæler jeg! sa hun og tripped sin vei. Hun kom tilbage og hvisked: — Min ven! Hent den imorgen nat! — Og ropte: — Gudskelov at det bare var en skær! — Og saa blev hun borte.

Men ved morens ring fór hans tanke lynsnart tilbage til den tid da han endnu leved

med døren ind til det inderste kammer paa glytt, som dengang da han sad i den graa røis, med én bevidsthed, fattig, bare med én smerte, men netop derfor saa rig, med kun et eneste bluss av ord, som ikke ante hvorfor de brandt eller hvor de vilde hen . . . Og saa nu! — udhulet, porøs paa sin sjæl av de fremmede smertegange, — hvor mænaden snoed sig i sin hvirveldans. — Og det svimled for ham av en avgrunds-fornemmelse. —

Han skyndte sig hen til den gamle hvitting-fisker, bad ham ro sig ind til byen med det samme. Han pakked lidt ned i sin rypesæk og steg i baaden. Da hadde han endnu ikke bodd ved sundet i fjorten dage.

Han vifted op til en stue:

— Adjø fru Publikum med flæske-barm og med tæve-smil!

Og han saa op til Anna Ravn's stue og nikked farvel til ruterne og snakked stille med sig selv:

— Der bodde nogen mennesker paa jorden, sa han. — Men der bodde ingen ingen formler! Først ved dem blir menneskerne leketøi for kunsten.

. . Himlen var overskyet. Det skulde til at regne noget hvert sted langs skærene. Stille tæt luft. Det lugted salt av fjære og sand, og tangen blev saa lysgul og sken ude ved næssene. Gabriel Jahr sad paa toften og vented paa de første draaper i det blanke vand.

Regnveiret letted den morgen Gabriel Jahr vaagned paa turist-hotellet — det laa ytterst ude i den dal han tilsidst var kommet ind i. Da han saa ud paa draape-blinkene i græsset og paa taage-klatterne, som krøb til fjælds opover lien og rev sig sund i buskene, og minked opover, saa kom der et spil inde i ham ogsaa. Der gik en vei opover skraaningen, som bugted sig husimellem og glemte ingen gaard, og endte som sætervei op paa heien; der løb en graa skigar paa hver side av den. Og inde i et lidet aaspeholt deroppe holdt kraaker leven; det var i slutten av juni, saa de unge allerede var kommet ud og øved sig for tilsidst at lære at flyve — de sad der i rad paa skigaren, lubne og opblaast i fjærhammen, blaagraa og nye. De sad og fløi fra den ene skigar over gutuen til den anden; de jumped ud i, flaksed, greidde det saavidt. Men nogen

dumped ned i grøften; eller blev siddende dumme midt i veien, ligesom nummen av jaalet latter, saa de maatte ha sig en skræk av et menneskes skridt, for at kunne faa tat sig sammen til nogen slag op paa skigaren. Men der var bare jaalet jubel selv da, og de var bruskete og myge i vingeslagene. Og i det samme mennesket passerte, slap de sig ned i aaspekrattet den lille stund, og sad kloge i græsset og skotted bag stænglerne.

Han gik hen og tog gardinen tilside en gang til. Men han maatte slippe den straks, for lige derude paa verandaen sad nu en dame og spiste frokost og plystred, -- og han var ikke klædd paa lang vei. Der laa en barket rype-pose paa gulvet hos hende; han saa hun stjal av sukkerkoppen og putted i posen, og brød stak hun nedi, og lo med sig selv og plystred. — Han hadde hørt hende traakke imorges og nynne bag den tynde væg i sideværelset; og nu sad hun saa tæt indpaa ruten. Hun var høi og stor, og hendes haar var ikke gult som korn eller hør, som damehaar er i bøger, men det var graalig gult som græsset, naar det modner med de graa blomster-dusker saa dunet i den skraa aftensol; og det var hendes øine ogsaa — de var graalig gule. Og blikket fra dem var dunet.

Og da hun var gaat, og han sad derude og spiste frokost, vokste spillet inde *i ham*; han kom til at tænke paa en laks — at han nu var som laksen paa udvei, ned trappen igen, naar den hadde gydt: klask-klask, det staar til havs, ud i den store ubestemmelige bølge-verden, hvor der vented nye kærester og nye eventyr! — Han spurgte pigen hvor den dame skulde hen, og da han fik vide det, sa han, at netop den vei over heien tænkte han sig ogsaa idag. Og han satte efter hende opover dalen. — Han fulgte landeveien langs fjorden først; det var i fløtnings-tiden, og der laa tæt av tømmer og drev. — Saa svinged han ind paa sæterveien, som gik gaard imellem, kom forbi aaspeholtet; lige efter kraakungerne tog han hende igen.

— De skal opover? sa han.

— Ja.

— Jeg skal over heien, sa han.

— Det skulde jeg ogsaa.

Det var et ungt rødt ansigt, hovent av sommerhede. Og de fulgtes opover gutuen uden at si mer. Oppe paa høiden stansed de og pusted paa.

— Jeg vilde ud og se paa Norge! sa hun. Jeg har ikke set Norge før. Jeg er fra by.

Han maatte smile, da hun sa Norge, for hun sa det som det var et fyrværkeri eller stortingets aabning. Han tog sin lommelærke frem og skænked i og bød hende. Hun blev ved at snakke:

— Se hvor skogpelsen ligger lun og lubben opover aaserne og røter paa en og anden flæk. Der borte — ser De det? — der røter den to brede gaarde. I himmelbrynet derinde — ja hvad er d e t for noget?

— Det er en sæter.

— Derinde røter den en sæter. Gud, hvor de tre graa stuerne trykker sig ørsmaa og rædde indtil hverandre! Det er ikke underligt heller: du store min, hvor Norge er svært, da! . . . Og se tømmerstokkene dernede i fjorden, som kommer glidende udover dalen i tykke klumper: det er som et trold skulde ha mistet fyrstik-æsken længer oppe i dalen.

— Hvor gammel er De? sa han.

— Aa! Jeg er meget jeg. Jeg er otte og tyve. Jeg passer telefon. — Og De er digter?

— Hvordan ser De det?

— De har indgrodd blæk paa langfingren.

— Hvor længe har De ferie?

— I fjorten dage. — Men nu faar vi visst gaa igen! sa hun. — —

En time efter sad de og hvilte paa et bærg, som solen hadde tørket efter regnet. Der laa en myr lige nedenfor, og en bæk pusled udover bærget og hen i myren.

— Her er sukker; og her er brød, sa hun og roded i rypesækken. — Jeg stjal nede paa hotellet. — Jeg stjal en smørklump ogsaa, — men den er vel smæltet. Der var ikke tid til at faa papir om den med det samme. De faar lete efter den selv! — Hun gik bort i bækken og trak strømperne av og stak fødderne ned i.

Han sad og saa paa, beruset, og ledte efter smørklumpen, — og solen sken, da de snakked:

— De bader ikke ben moralsk, sa han.

Hun lo: — Bade ben moralsk?

— Ja. Jeg har set paa det. Der er mange damer i Norge som gør det. Jeg saa nyss et knakende fikst menneske som baded ben i herrers nærvær «saa trygt» og snakked om fællesskole.

Hun trak paa sig og kom tilbage paa bærget: — De kender visst en del damer, De? —

Han sa om lidt pludselig og stærkt:

— Den kunst som der er sjæl i, dør aldrig!

Hun smilte og sa: — Gud trøste os, det var som De sendte et blik gennem mange verdner!

— Ja, tror ikke De ogsaa?

— Det tror jeg. Naturligvis!

— Men det sjælløse som gør lykke, dør før den halve menneske-alder er udrunden? — Han ligesom tagg hende for at faa ja.

— Hvordan kommer De paa dette nu? . . . Men vi faar gøre modstand! — Hun brugte «vi» efter bare to timers samvær.

— Ja ved De nu hvad vi skal gøre modstand imod?

— Mod det sjælløse. Naturligvis! Mod publikum. Mod smagen. Mod retningerne. Mod vanhældet.

— Ja det er nu ikke det værste —.

— Men ti stille! — Vi snakker ikke om kunst her. Vi kommer bare i daarligt humør av det.

Og det vilde ikke han heller. Men han kunde ikke stanse sig:

— De som oplever meget, i deres øine mangler kunsten illusionens røde skinnende guld. For desillusion i kunst, det vil ikke si andet end fornemmelsen av, at livet dog har mer værd — at livet dog er rigere, at det er

hurtigere i sit pulsslag. Da springer der en dør op til et underligt grufuldt kammer, hvor hekser sidder og koger verdens-seid.

— De snakker saa rart —!

— Og har ikke d e kanske ret!

— Jovisst har de ret. Naturligvis! — Men snak ikke om kunst! det er som at drikke lunkent vand.

— Ja, der nævnte De det værste selv! — det er artisten i mig som folk egentlig rømmer for.

Hun reiste sig pludselig og la sig paa knæ foran ham:

— Jeg ser du er vetskræmt. — Saa det er visst ingen som rømmer for dig . . . Høgen har været efter dig. — Og hun strøg hans haar med bange og nykkefulde hænder.

— Ja det er Norge, sa han.

Hun strøg hans haar i bange ryk: — Der er nok høg i Norge. Landet er svært. Der er plads til saameget. Saa er der vel høg ogsaa.

— Her er saameget livsformler i Norge.

— Livsformler! Hvad er det for noget? — Ja, saa reiser vi bare fra Norge og de livsormerne.

— Vi kender jo ikke hverandre!

Hun kyssed ham paa munden: — Vil du ha min koppe-attest forinden!

Han hvisked: — Du er som en stor snil sjæl med en lodden varm pels om. Hvem er du, grønøiede! . . . Naar du retter dig slik og ser paa mig og siger livsormerne, blir du saa stor! vældig! Nu kommer der saameget sort i dine øie . . . som et fjældvand i skygge om du er aldrig saameget fra by . . !

Hun klapped ham febrilsk nedover haaret og ansigtet, ligesom hun skulde trykke en trang hætte udover ham.

Med et tog han om hendes hænder og holdt dem ud fra hodet og saa paa hende, og ligesom tagg utrøstelig om naade:

— Ved du at jeg følte et digt nu, mens du klapped mig og kyssed mig! — Aa! det er dette ulykkelige: det er som sjælen hænger løs inde i brystet paa mig og aldrig kan være hel! Der er altid klar stille kold høstveirs-dag som lurer lige i nærheden: da kommer det! da skabes synerne! — De synerne forvitrer os!

— Ti stille nu, vetskræmte mandfolket mit! — Manden har høstveirs-dage, naar han elsker. Men vi har dem ikke. Det er bare forskel i kærlighed i dette, du, mellem mand og kvinde, mellem mig og dig. Verdens-mis-

modet hører dig til — saadan elsker du. Og da kommer digte og slikt. For din kunst er som mandens kærlighed. Er som din kærlighed. Du er den ødslende og fattige og mismodige; jeg er den gemmende, skabt saadan fra naturens egen haand. Der er ikke nogen «kunst» i dette.

— Hvor —! hvor har du lært dette!

Hun blev ved at klappe: — Jeg har et billede av MichelAngelo hjemme paa min vægg: en dag saa jeg paa hans øde øie, og da skønte jeg hvad mands kærlighed var. — Og mens hun snakked over hans hode og strøg det, saa var det som han fik øie paa livs-mylret og paa det vitale, paa opløsningens lov, paa det som kaldtes «frafald» og svig. Det var et vidunderligt syn! Da saa han, at det var selve det vitale hos den enkelte, hos karakter-ansigterne paa jorden, som forfusked sag og overbevisning! Var det noget at være sørgmodige for? eller sidde til doms over, som han hadde gjort i Vikinger, — over dem som borred og gennemhulled «livsformlerne» og skifted sind i livets skole? . . . Nu først følte han at han tænkte en tanke som rak opover hustagene!

Hun sa videre: — Du kan forbrænde! du kan forvitre! Jeg skal nok fornye dig!

— Hvem e r du, grønøiede!

— Jeg har været forlovet engang. Herregud, men det har saa mange. Og jeg vidste dengang ikke hvad mands kærlighed var —.

Han sa: — Aaja, det kan være det samme hvem du er . . . Du har ikke navn! Du har bare et stort fang, hvor jeg gemmer mig!

Og h u n sa: . . . For saa du ikke kraakungerne der nede i skogholtet, hvor de øved sig op til at flyve? De lærer engang, selv de, og blir flinke, — saa flinke som kraakunger nogentid kan bli. — Hun reiste sig og tog rypesækken: — Men nu faar vi gaa igen lidt.

De gik. — Langt inde ved en bæk tog han bægret op og slog igen vin i.

— Faar vi lommelærket os frem til gaards til natten? sa hun.

— Der er altids en løe eller sæter ensteds, om ikke, sa han. — —

Udpaa eftermiddagen engang stansed hun og sa:

— Saa reiser vi bare fra Norge. N a t u r l i g v i s! Jøss, hvad skal vi med Norge! — —

Og før de skiltes næste morgen udenfor sætren, sa hun:

— Og saa Gabriel Jahr, kan du være saa

fjern og fremmed i øinene som du bare vil, naar vi træffes næste gang! Jeg skal nok fange dem ind igen. For det er bare mandsøine, de øde øine. Der er ikke nogen «kunst» i det.

Han sad igen og saa efter hende.

Men digtet som kom mod hans vilje, da hun kyssed ham, skrev han ned i sin lommebog:

Jeg vil va' i brede elven
mellem stok og sten og tømmer!
Jeg vil kende hvirvlens skælven!
Jeg vil did hvor fiske-mylret svømmer!

Saa du manden hvor han glap med blikket?
Saa du haanden hvor den løi i trykket?
Kendte du kjøen hvor den krisled?
Saa du bykset efter stakkars flue-kræet
som laa havsnødstedt og døde?
Saa du mord og livets lek?
saa du dem som svor, og sveg?
Saa du gamle-auren hvor den fisled
til slutning let med sporen
bagom bærge-skaaren:
han blev mæt den feige trasken! — —

Kjøe — smaaørret.

Hvor det lyser, hvor det vinker!
se det strømmer, se det blinker!
Jeg vil lyve. Jeg vil glippe.
Jeg vil va' i verdens-elven!
Jeg vil kende hvirvlens skælven!
Jeg vil did hvor fiske-mylret gaar!

Og du skal va' ind ved min side.
Du skal se paa gamle-aurer ride
sleipe over sand og sten,
se med mig og le.

Gabriel Jahr stod til havs som en stærk laks. Den morgen han nemlig naadde ned i nabobygden, skrev han til bestyreren av farens gaard, at han fik sælge den for hvilkensomhelst pris, naar bare salg kunde ske straks og pr. kontant. Han vidste at han i grunden allerede ved det bedrog sin søster for en sum. Men han tog intet hensyn til det, eller syntes synd; for han beholdt altid det lille glimt av den røde flæk livsmod i hendes kind. Han var endog stolt av det lille bedrag. Og han hadde planer som gik endnu videre. —

Sommeren gled. Provins-pressen blev ved at ta Gabriel Jahr's bog av dage alle hundedage- igennem og roste i modsætning Elias Lysne's Opstandelse. Halvor Bürger skrev en ny artikel om Elias Lysne i det nye tidsskrift Underlindetræet og beretted træk og minner fra digterens barndom — han hadde nu pludselig kendt ham saa noget nær fra barns-

ben av og hadde slidt skolebænken med ham — desværre saa altfor kort! — eller ialfald gaat i samme skole, og de to hadde selvfølgelig været uadskillelige.

Folk begyndte at vende tilbage til hovedstaden. August-dagen laa over byen mat og blass som en vasketøis-kjole mod sommerens slut, falmet efter de sollyse dage og efter mange ganges vask. Og de som hadde levet der hele sommeren, gik omkring genklangsløse i sit sind og skumforladte, hver især som en doven seidel øl, som har staat uden laag i heten. Men alle de under det gamle lindetræ hadde bodd paa landet, og kom solbrune og spænstige tilbage for at ta fat. Elias Lysne og Birger Seim hadde bodd ude i sundet hos lodsen paa Gabriel Jahr's forrige værelse. Og fru Susanna hadde derude opdaget Birger Seim's store skønne øie; hun hadde skrevet om igen sit digt om erfuglungen, som ribbed sit blodige bryst, — og nu var fuglen en digter, som ribbed sit saare bryst for sange til menneskernes opbyggelse. — Birgit Jahr hadde været forlovet med pastor Askeland sommeren ud, saalænge han var paa reise vestover til sin hjembygd; men mod høsten sendte hun ham et brev, at det fik være forbi mellem dem.

Den sidste mandag i august samledes de i fru Peel's have. Og pastoren bar opslaget kristelig og var ligefuldt tilstede nu den første gang under lindetræet. — Flokken var fremdeles i øgende. Skoledirektøren hadde bestemt, at de to digtere Elias Lysne og Birger Seim skulde gaa i pension hos fru Peel, forat han kunde faa «halet vaagmora ud av dem begge», sa han. Birgit Jahr bodde nu paa værelse sammen med sine to veninder. Og fru Peel hadde avtalt at overta hele anden etage. Der var ogsaa kommet en ny stortingsmand til.

Det mer tilfældige besøg paa modtagelsesmandagen var ogsaa tiltat. Saaledes hadde lige før ferien endog professor Droysen været der. Men han sad der ikke i aften; det var overhovedet tvilsomt, om han nogensinde kom igen, for de vilde begge ha ordet, baade han og skoledirektøren — og to lysthus hadde man ikke — og skoledirektøren laa under i konversationen, trods ordets overmagt forøvrigt, eftersom han jo ikke kendte Charcot personlig; han hadde principielt ikke opholdt sig udenfor landets grænser.

Der var hvile og tryghed under træet denne mandag som man spaserte i gangene, eller sad. Og stemmerne var lave, enten det

nu var fordi stortingsmand Askelands uheld med «kanarifuglen» endnu øved et lidet tryk, eller det var av seierstryghed, fordi man fra nu av hadde to unge digtere i sit skød. Der var ialfald kommet en stans i staaket. Birger Seim stod ensom ved fontænen og lytted med sit øie til dens lødige sølv. Og skyggerne udenfor stakittet, som før hadde staat og lyttet saa ængstelige, la merke til, at ingen nævnte moral eller landets fremtid idag; de skønte at det var fordi alt det var sikret nu: — sagen hadde ligget i de bedste hænder . . .

Fru Susanna sa: — Nu synes jeg saamæn, folk skulde begynde at tie hans vikinge-produkt ihjæl. Ja undskyld, frøken Jahr!

— Det skulde vi gjort før, sa skoledirektøren. — Men man er jo ikke dreven taktiker, straks man kommer i felten. — Har de forresten hørt noget fra deres bror i sommer, frøken Jahr?

— Han skrev idag at nu er gaarden solgt.

Han snudde sig: — Naa? De blir et godt gifte paa den handelen?

— Han fik 8 000, sa hun sky.

Pastor Askeland rørte paa sig: — Men her i vaares saa vilde han ikje sælge den for 15 000, — syntes jeg du sa?

Hun svarte ikke.

— Eg siger, Birgit, at her i vaares saa vilde han ikje sælge for 15 000? — Og siden er skogpriserne stegen?

Hun svarte ikke.

Sjur Spanskteigen sa: — Men skriver han ingenting om konsta?

— Han nævner en digtsamling, svarte hun som før.

Anna Ravn lytted: — Og saa? spurgte hun ligesom lystig.

Birgit skyndte sig videre: — Og saa reiser han til Paris i høst. For at studere videre. Til Charcot's institut. Han reiser paa en lastebaad fra en by vestpaa.

— Charcot nu igen! sa skoledirektøren.

— Han skriver det, sa hun, ilde tilmode, og reiste sig.

Men pastor Askeland kom efter hende indover havegangen: — Til Charcot nu igen? sa han ogsaa.

— Han skriver det.

— Hm? . . . Slike konstnere —! . . . Har du faat pengene? — For jeg syntes, du fortalte mig, at han ikje hadde betalt dig for pensionen her heller —?

— Nei . . . ja . . . jeg skal faa dem, skriver han.

— Hu—um? . . . Slikje konstnera. —

Men fru Susanna hadde tat sin mand under armen; de to talte sagte inde i en anden havegang. Og ovenpaa det sprang Halvor Bürger over i telefon-kiosken. Han ringte op Gabriel Jahr's forrige forlægger, om det var der hans digtsamling berodde? — Hvem det var de hadde den ære at tale med? — For da vilde han bare si, at forfatteren var et stykke av en bedrager — der var nogen arve-transaktioner —. — Samlingen var iøvrigt alt sendt tilbage til forfatteren. Men, hvem man hadde den ære —? — Halvor Bürger ringte av.

— Bamse! sa fru Susanna, hun tog ham taknemlig indtil sig henne ved Birger Seim og fontænen. — Man faar begynde at tie dem ihjæl, sa hun.

— I ôs skal aa stemmes, sa Halvor Bürger munter.

— Din vittige hund! lo hun.

En ny mandag var de samlet, længer ud paa aaret. Høstens første pust av raaddent løv. Luften var tættere og stillere. Ingen

snakked om moral. Birger Seim hadde skrevet et digt om næste-kærlighed i tidsskriftet.

— Har du hørt noget fra din bror? sa pastor Askeland.

Og Anna Ravn retted sig og lytted.

— I aften gaar lastebaaden herfra, skriver han. Om vel en uge tar han den der vestpaa.

Halvor Bürger noterte; avisen burde ha en notis om det — det skyldte man sine digtere. For han følte det som en slags lettelse at han saa at si var ude av landet, og blev godslig ved det.

— Men digtsamlingen —? sa han.

— Han gir sig paa turné langs kysten, læser sine digte op, sa hun hurtig og reiste sig.

— Da har han altsaa ikke fundet forlag!

Og skoledirektøren sa: — Mn . . . mn . . . ja det hævner sig at haane vort aarhundredes store tanke!

Anna Ravn reiste sig: — Da er han blit ærgærrig! sa hun stærkt.

Men pastor Askeland var igen efter Birgit Jahr inde i havegangen:

— Reiser han om en uge?

— Han skriver det, sa hun ærgerlig mod ham.

— Har du faat pengene nu?

— Nei . . . Ja det vil si —.

— Han har altsaa med andre ord — — bedraget dig for din del av arven — bedraget sin søster! — Han gik stille ved hendes side: — Men! det er det samme! sa han pludselig og varmt, og holdt saa inde en stund: — Det er ikke godt at mennesket er alene?

Hun gik i gangene.

— Eg siger: det er ikje godt at mennesket er alene? . . . Birgit, kan det ikke bli igen, som det var, imellem os?

Og pastor Askeland og Birgit Jahr blev forlovet inde i de høst-lumre havegange for anden gang. —

Men den aften var skoledirektøren overstadig lystig:

— Har dere set en vasstrukken, flatbundet pram langt oppe i en leret evje? sa han. — Det er ikke raad at rikke den av flækken, om de saa samled sig paa den allesammen, disse banditerne! Slik — trygg — ligger moralen i Norge idag. Ikke sandt, Lysne? — Og han mored sig ved billedet, som ingen av de tilstedeværende urgerte eller blev stødt over; for det var trofaste tropper allesammen: — De som vil rikke den, sliter bare brok paa sig! Ikke sandt, Sjur?

Og Sjur Spanskteigen klipped med øiet bort paa Inga Peel ved det billede.

— Men der er hændt mig — os — noget idag. Til Jer, mine venner her under det gamle lindetræ, vil jeg si det allerede i aften!

For der var ogsaa to andre som hadde forlovet sig, og den forlovelse stod fast: det var skoledirektøren og fru Peel. Den aften nemlig da professor Droysen hadde været der og skoledirektøren sad trist igen inde paa sit værelse, fordi han hadde tabt i konversationen, banked fru Peel's runde knoker paa, — hun vilde bare si at de nationale strømperne hun sømmed ind med inskriptionen: «Alt for samfundet» skulde han ha, fordi det alene var paa ham de ord passed. Imorges laa de færdige paa hans stol — et lidet mesterværk av haandarbeide! Med dem paa sig kom han ind og foreslog ægteskab.

— Naar man har en saa udsat stilling som vi, sa fru Peel og saa sig rundt paa dem i lysthuset. — For at forebygge sladder, hvisked hun til Inga.

Elise Krækling og Henriette Bjerck sad igen og pusted saa tungt som de ikke hadde gjort, siden Elias Lysne's K ø d e t s g æ r n i n g e r kom.

Men Inga reiste sig: — Det er sandfor-

dyden for køligt at sidde stille! sa hun og spaserte ud gennem havegangen.

Men Sjur Spanskteigen var efter hende: — No fek eg en udmærket idé til en vignet for tidsskriftet! sa han. — Den prammen opi evjen — ka? — Han fulgte med udpaa gaden.

Og det endte med, at hun nede i Slotsparken paa bænken i alme-alleen tilsidst sa ja.

Hun sad og graat stille. Der føg blade. Lygterne lyste og blafred borte paa pladsen. Der gik folk op, og der gik folk ned. Hun saa ud paa de mange folk — det var vel teater-tid — og det gjorde saa vondt at de som gik nedover, tog rent luven fra de faa som gik opover, saa disse maatte staa stille lange stunder og rykked bagover stundom. Og de mange mennesker derude gjorde det saa ensomt herinde ved træstammerne.

Men Sjur vilde kysse hende for første gang.

— Men vi vil ikke kline som forlibte kærestefolk! sa hun mod ham.

— Men eg har slik hug! sa han.

— Du er en tosk! sa hun og snudde sig unna.

— Kjættaa har lækje-tunga! hvisked han hedt indpaa hendes kind og kyssed ligefuldt. —

— Og til vaaren faar eg maalar-gasi av tinget,

seir han Askeland — Nei paa munden liker eg han bedst sa han, da hun blev ved at snu sig unna.

Hun sad og graat stille, og saa paa alle fødderne derude i lygte-lyset, som skyndte sig nedover mod byen.

Gabriel Jahr *gjorde* ingen lykke paa turneen heller. Smaaby-pressen var i tvil og naar de nævnte den, mored de sig i sin almindelighed forsigtig over denne «moderne fin-de-siècle-digter», som ingen samfundsfølelse hadde. Men som regel forsøgte de at tie den ihjæl, eller kom med notiser i petit om den «hæseblæsende kunst». — Men han blev haardnakket ved at læse sig vestover fra by til by. For han trodde hele tiden dog at publikum tilsidst var bedre end aviserne, for publikum skifted mening, om ikke for meningens skyld, saa ialfald for et lunes skyld; men aviserne var ikke saapas fri, at de turde ha luner engang, og skifted ikke mening, før de hadde den nødvendige abonnent-flok i ryggen.

Og nu var turneen slut. Men et par av smaaby-pressen i sidste by hadde maket det saa, at de kom til at slaa følge vestover paa

samme dampskib, for at gøre sig «nærmere bekendt med digteren». De skulde desuden vestover for et større sjøfarts-mødes skyld. De fleste deltagere var alt reist vestover. — Halvor Bürger kom ogsaa med Gabriel Jahr's baad som referent for hovedstaden.

Denne digtsamling hadde gjort disse to-tre urolige og saa klængete og seige av tvil, om muligens her var noget nyt under opseiling, — det var som de hadde faat ond samvittighed for sine petit-notiser og krøb efter nu for at faa det opgjort ialfald med en ørefig, før han slap landet. For Gabriel Jahr hadde været i en eneste ekstase, mens han læste. Og det var dette bluss av usagte ord de ikke fatted, fordi den slags ikke hadde passeret dem før: — det var kanske det samme som sjæl! — Det galdt nu at faa et umiddelbart indtryk, om Gabriel Jahr personlig var «moralsk»: — før det var bragt helt paa det rene, kunde ialfald den almene mand, hvis ledende organ de var, vanskelig komme til at opgøre sig nogen begrundet mening eller avsi den endelige dom om den nye digtsamling ligesom om hans kunst i det hele taget.

Røgelugar og pjolter var netop en opfordring til at blotte sig og gi et indblik paa dette punkt.

De sad plirende ved pjolteren og tæfted. Den rødmussede med snadden i munden hadde engang været præst ensteds nordpaa og lærer paa en pigeskole; men saa blev der en liden historie der, og saa maatte han væk og blev redaktør i smaabyen sydpaa. — De tre kosed sig til en begyndelse og kaldte ham ligesom tilfældig «en av vore». For Halvor Bürger hadde ymtet noget om at Gabriel Jahr nok hadde nogen ikke helt hæderlige transaktioner ved et gaardsalg paa samvittigheden, og profiten ved den forretning stod nok ikke uden i en viss forbindelse med nærværende udenlands-reise.

Men Gabriel Jahr fortalte ingen intim historie, endda han sad i røgelugaren, og gav netop ikke noget indblik, endda den ene smaabyjurnalist først hadde git tilbedste en historie om sin fars kønssygdomme for at lokke til fordomsfri meddelsomhed. — Der la sig en fornærmet stilhed over det blanke spilbord efter det forsøg. Og Gabriel Jahr forstod tingen.

— De Halvor Bürger! sa han, — De sa dengang ifjor, at pressefolk ikke liker dem som er ranke og umedgørlige i ryggen —.

— Jeg forstaar ikke —? . . . Jeg tror nok, vi to skal være dus, forresten.

Gabriel Jahr svarte ikke. — Da sa Halvor

Bürger om en stund, og han var lige gemytlig for det:

— Hvor faar du egentlig penge fra til en saadan tur?

Da reiste Gabriel Jahr sig og saa paa ham; han skønte pludselig tingen tilbunds og lo:

— Det er jo med mig og dere jurnalister akkurat som med præsten og kærringerne fra Blaasenbærg: der blir først rigtig forstaaelse ud av det, naar præsten er falden i synd. Eftersom man ikke blir «en av vore» før!

Halvor Bürger svarte igen i bred gemytlighed: — Jeg forstaar ikke —? . . . Maa jeg smage paa din pjolter, forresten? — Han hadde den alt ved læben og tog en gemytlig dusbroder-slurk.

Men Gabriel Jahr gik ud paa dækket fra den halvfulde pjolter — dampskibet stimed nu indover til bryggen i næste smaaby. Og den almene mands organer blev siddende igen derinde og undre sig saare. For pjolter i en røgelugar og historier om fædres hudsygdomme, det hadde da fan hente dem ingen staat sig imod før her ombord! . . .

Herborg Lyhr, den grønøiede, kom brusende op landgangen til Gabriel Jahr, trængte sig

frem gennem sværmen ombord, med sit røde unge ansigt, hovent av hede ligesom oppe i dalen i sommer, da de mødtes paa sæterveien ovenfor aaspeholtet og kraakerne.

— Denne modbøren skal vi bare bli store paa! hvisked hun mod ham.

Han skyndte sig at fortælle det hun allerede vidste, at han ikke hadde gjort lykke. Han lo og skravled lystig, med den vanmagt til at holde op, som nattevaak gir, med den søvnløses lasete aabenhjærtighed:

. . . Det stod som et befriende pust imod mig fra alt publikum, at det dog var godt, dette her bare var digt og ikke sandt. Stundom løsned der et suk ensteds ude i forsamlingen fuldt av moderlig medynk med mig, som mangled høisind og ikke magted at finde «lyspunktet». Naar buskapen staar i fjøset om vintren og tænker paa vaaren, stønner den slik i baasen; det var som der bare sad fuldt i salen av Elise Krækling og Henriette Bjerck. — Men ensteds hvor de hadde en flink præst, peb de av mig. Jagu peb de!

— Vi skal bli store paa denne modbøren! sa hun.

— Det er let for dig at snakke. Men nu er jeg blit ærgærrig: jeg maa beseire dette

tunge vinterstøn i baasene. Og nu er jeg blit træt.

— Det var meget at bli paa én gang, sa hun.

— Jeg vilde va' i verdens-elven; og nu rømmer de for mig! — Ja du kender jo ikke mine digte.

— Jo. Jeg reiste ind til en av byerne og hørte paa. Jeg undgik dig. Jeg vilde gemme mødet til idag. — Hun trak ham med sig bag lugaren, hvor ingen folk stod.

— Hvad syntes du saa, sa han tørt, — om den unge viking og om hestehandlerens vise, han som vassed aa og elv, og løi med de andre og solgte heste med feil?

— Hvad jeg syntes! Jeg sad bare og husked paa, hvordan det var at ha dig i mit fang! Jeg tænkte bare paa din mund, hvordan vel din mund og dine læber kyssed nu! — Hun stilled sig paa taa og strakte sig og lukked øiet, med en smal stribe vaagent syn igen, som gløded indadvendt mere kærlighed. Og øiets laag svulmed glinsende av tyk fryd: — For jeg skulde jo va' indved din side! sa hun.

Han var stum, og tog hendes haand. Og han saa bare paa mylret opover landgangen:

— Det ser virkelig ud til at bli mange idag, sa han tørt. — Trods veiret.

— Nu har høgen været efter dig igen! sa hun med et. For hun kendte at ogsaa med den lasete snakkesalighed fra det første han hadde fortalt, søgte han at gærde sig inde.

Men hans øie ledte svævende og træt efter fremmede ansigter, og hans øre var lydhørt. Han saa først to gamle par mødes paa dækket og hilses under almindelig keitethed. Og den ene smaaby-ægtemand sa galant: — Ser saa godt ud, fru Ammundsen! — Og han gentog det lavere: — Ser rigtig saa godt ud, saa! — Og det snille borger-blik gled godfjottet nedover hendes figur: — Ser rigtig saa godt ud, saa! . . .

Han saa ogsaa en omreisende liden skuespiller-trup et andet sted; der fulgte nogen lærreder ombord og et par kasser udstyr. Impressarioen og første elsker var mulat, en stor kar — Othello; for det var blandt andet dele av Shakespeare's stykke udsat som ballet de spilte. Men han var ogsaa den eneste store av truppen, med en graadig underlæbe, floshat og sid gul vaarfrak. Det øvrige personale var et par flatbrystede negre paa tynde pindeben og en hvid liden dame i slør; og saa en gut

med lirekasse. Mulaten gav sig straks til at spasere urolig op og ned paa dækket; han holdt selv til paa første plads av hensyn til disciplinen, og de andre drev han forud paa dæksplads. . . . Og skibet ringte. Der kom en mager mand stormende frem paa bryggen, ropte paa mulaten. Man gav plads for ham ved rælingen; og manden strakte dirrende op en regning — og han hadde hvide sinte læber: leien for lokalet var ikke opgjort! — og han hadde ogsaa hjulpet til ved oversættelsen av de lokale vitser! — Mulaten vrængte øine: — Din fordemte tif der You staar! You har faat mere end You fortiner! . . .

Gabriel Jahr hørte og saa alt omkring sig, skønt han stod med hendes haand i sin.

Skibet gled ud fra bryggen. Mulaten fræste ned til regnings-budet: — Tif—f—f! — Og Herborg Lyhr gik længer forud, op paa kommandobrættet, med Gabriel Jahr efter sig, for at snakke ugeneret. De satte sig op i seilduken som var spændt over livbaaden.

Men han blev ved som før at lete efter flere fremmede ansigter: . . . Forud paa bakken gik de to negre og knækked nødder og kasted skallene i hodet paa hverandre. Lirekasse-gutten spilte. Den blaaøiede hvide dame

stod der stille op til iskassen, med en stor hat-æske i haanden; det var Desdemona. Her oppe paa kommando-brættet stod tre par sjø-ulk-øine bag skvætt-duken og stirred frække ned paa hende; og den ene fortalte en drøi historie i skægget, som han hadde fersk just nu fra bryggen om en enkelthed · ved hendes kontrakt med mulaten. — Det kan en kalde at være svinebundet! lo kapteinen. Og rormanden smilte fjærnt ind i skyen som rormænd smiler paa post. Men hun stod ubevægelig. Og øinenes spil heroppe bag duken stilned lidt ved denne tætte, men blaaøiede gaadefuldhed.

Billettøren begyndte at gaa omkring dernede paa bakken; og negrene og damen henviste ham til mulaten paa første plads . . .

Herborg Lyhr lænned sig tilbage i livbaadens seilduk; hun vented paa at Gabriel nu ialfald vilde si noget, efter det hun sa ham bag lugaren:

— Jeg tænkte paa dig, hvordan du kyssed! gentog hun.

Han hærmed fremdeles efter de to gamle: — Ser rigtig saa godt ud, saa, fru Ammundsen! . . . Saa du de to bag røgelugaren?

Hun smilte og blev stum. Han blev leende ved: — Ser rigtig saa godt ud, saa!

— La du merke til det, du! sa hun kort.

Der la sig en mur imellem dem. Og de sa ikke noget paa en lang stund. Men da hun sa det, syntes han i et glimt, at han var vokset fra hende: . . . Paa fjældet hadde de nok avtalt at mødes. Men en avtale! et løfte! — det fór rislende gennem ham: hvad var et løfte? — Et løfte var et brutalt indgreb i den frie naturlige udvikling! For var forudsætningerne uforandret de samme, saa var man ogsaa selv den samme og følte den samme trang til at mødes; men var forudsætningerne ikke de samme — ja hvad var et løfte! . . .

Dampskibet svinged om ytterste odde og hadde nu faat fuld fart; rorlænken klirred og klapred i dæk. Det skød sig frem, duvende i bronsegul dynning langs Lister, i rennen mellem de sorte takkete skær udenfor og den blankskurede bærgvæg indenfor; og røgen vælted stygg og brun iland og gjorde gneldrebikjerne i skaarerne rasende. Det hadde været storm. Og der var ogsaa storm langt til havs; for skyerne laa faste derude som en fjældrække med spidse graa tinder. Dynningerne var blanke endnu, og der var faa vindkast; og i det blanke her indenfor skærene gik smaasei-stimer og stak hundreder av vaade fiskekæfter op i vand-

skorpen. Men det klirred ombord og drønned fra bærgvæggen, saa ingen hørte den rislende lyd av snuderne eller de bristende luftblærer som de lod tilhage i det blanke, naar de dukked igen.

De to stumme i livbaaden sank ned i bølgedalen, og de steg op paa ryggen. Men begge var de sjøstærke, saa duvingen bare hjalp dem til at snakke igen.

— Det er som jeg siger, sa han, for med magt at skrue sig tilbage til sommerdagen og løftet paa heien: — Den kunst som der er sjæl i, dør aldrig! Men det sjælløse som gør lykke, dør før en menneske-alder er udrunden!

Men nu vilde hun hævne sig paa ham for det vigende blik: — Du skriver altsaa for efterslægten! — Hvordan er det ordsproget lyder: den som gemmer for natta, gemmer for katta.

Ved det ordsprog blev han var at hun hadde to store voks-porer paa hver næseving. Og derved blev ansigtet i et nu et andet; det blev et borgerligt kontor-ansigt; eller et fornuftigt lærerinde-ansigt — av de ansigter som aldrig hadde løbet en line ud; et kokkepige-ansigt blev det! . . . Og han lænned sig forsigtig bagover i seilduken ovenpaa det syn. Han vendte sit ansigt mod bærget, hvor de

vældige dynninge-kanoner drønned tunge minutskud. — Hun skotted paa ham: Han ligned pludselig et eller andet rovdyr — av de smaa rovdyr, en tusmørkegraa væsel eller maar . . . Trætte dybt liggende laag sidt nedover mysende smaa øine; og læben krused sig skælvende ligesom i blodtørst — med glinsende hvide stærke tænder indenfor; og næsen som skød sig frem lang og krum, kom der noget skarpt veirende ved. Og han hadde en fremskudt hake, som aldrig gav efter — et underlig kødfuldt lidet firkantet plateau, som flytted sig følsomt; men som alligevel aldrig gav efter.

Billettøren kom op paa kommando-brættet med væsken.

— Ja jeg skal faa lov til at vente, sa hun trodsig. — For nu ved jeg ikke hvor langt jeg blir med.

Og billettøren snudde sig til kapteinen paa brættet: — Disse underan siger, dem er konstnere, og vil reise gratis. Dama danser ballet.

De tre øiepar bag skvætt-duken begyndte at spille ned mod hende ved iskassen: — Saa la os faa sjaa konsta! svarte det. — Saa publikum kan opgøre sig en begrundet mening sjøl. Men Di størmand! varsku pressen og verdens-

magta i røgelugaren; saa hu kan bli med og knibe konsta i læggerne!

Dermed gik billettøren. — Og lidt efter kom mulaten foran paa bakken og indbød hende ved iskassen at komme nedenunder.

De holdt til paa mellemdæks-luken. Men dæks-luken stod aaben, saa én saa ned her ovenfra. De tre pressemænd blev budsendt og kom ud fra pjoltrene og blev væk nedenunder hos konsta. Lirekassen begyndte at sveive en dans. Og øinene bag skvætt-duken fulgte trinnene dernede.

Herborg Lyhr strakte sig pludselig ud efter ham igen, tog efter hans haand, som laa paa seilduken. Hun fik ogsaa fat i den; men der var ligesom ingenting i haanden. . . .

Og lirekassen skrek paa luken under. Nu var det bare rormanden igen paa kommando-brættet som ikke hadde været nedenunder og set konsta; og lodsen tog roret for ham den stunden.

— Hm? Hm? — spurgte Herborg Lyhr og trykked for anden gang paa hans haand.

Han svarte løselig, og gæsped, mens han snakked, men med Leopold's dobbelttydige og skravlende pathos, naar han talte om kunst:

— Kunsten maa ha havbris og sol i seilene. Saa i smaa lande, hvor selv anerkendelsen

maa bli fattig og faatallig. — Ellers sættes en til vægs, maatta, av høgen, av høgene under det gamle lindetræ . . . Har du aldrig set lemæn bli ærtet eller forfulgt? — set dem bli drevet op i en krok, som en liden fræsende vanmægtig klatt —?

Hun prøved stanse den underlig drillende tone, retted sig i seilduken:

— Dit øie er saa frygtelig tomt!

— Mit?

— Koldt! Du saa irettesættende paa mig, Gabriel! — ondt!

— Det er vel de mands-øinene, du snakked om paa heien det, sa han og lo.

— Hele dit ansigt blev aareladt, ligesom, nu pludselig, med én gang!

— Saa — aa. — Ja, saa fór vel billedet av kunstens kaar i Norge forbi mig.

— Du snakker bestandig om Norge. Norge er ingenting. Det er bare en stue med daarlig luft, hvor en kirkestatsraad sover middag —

— Og en bukserbaad! Og en skoledirektør —

Hun blev ved: — Men menneskerne i Norge er vi saa uforglemmelig glade i, at vi vil ikke miste dem for nogenting i verden! —

Nu stansed lirekassen nede paa luken. Rormanden ·kom tilbage med knisende latter i øiet; han tog sin post igen ved rattet, og hans blik var paa lystig langfart ind i skyen.

Damen stod paany forud ved iskassen. Og Gabriel Jahr saa at det blaaøiede nu var blit et graaligt blyblik, som skulte ondskabsfuldt rundt paa menneskerne.

Men saa var ogsaa reisebilletterne reddet. Og de røde negergab knækked sorgløst videre paa sit utal av haarde nødder.

Paa agterdækket dukked igen de tre pressemænd op og drev frem og tilbage. Som de spaserte, blev de var Gabriel Jahr i livbaaden, at han sad sammen med en ukendt dame; og den rødmussede med snadden fik en idé, om de ikke nu skulde faa det moralske indblik? De kom langsomt hidover, drev diplomatisk frem og tilbage, som de i grunden ikke agted sig hid.

Herborg Lyhr prøved paany at strække sig ud efter Gabriel:

— Husker du, da vi lommelærked os over heien, og du sa, desillusion var det værste?

Men han myste paa en halvt beruset mand, som kom seilende hidover kommando-brættet med en snadde i munden:

— Ligner ikke denne rødmussede redaktøren en tyk liden rødspætte? . . . og ansatsen til mave er som en liden sild han har slugt, men som han ikke kan faa fordøiet: et billede paa hans nybagte redaktør-overbevisning! . . . og saa er flyndren reist overende paa sporden, og sporden er kuttet ret over — ser du ikke hvor de vide benklær staar i dækket over de smaa uskyldige mannequin-fødder? . . . og saa kan det runde jurnalist-hode bukke til alle kanter — nu skal du bare se, naar han hilser!

Hun sa, og famled vegt hen i veiret over menneske-haanen: — Flyndren gaar jo bestandig saa dybt, den.

— Det ved jeg ikke. Den har ialfald let for at synke dybt, ialfald.

Hun følte al rovdyrets blodtørst og sukked: — Det er et fræsende lemæn en blir i Norge! Nu ved jeg hvad der er værre end desillusion!

Men han blev ved at knise, og det steg inde i ham til en vild skred, mens flyndren kom glidende ind mod livbaaden — han gik og gentog mæt for sig selv, og saa næserynkende op i luften: . . . Knibe konsta i læggerne! . . . Konsta!

Og lige bag ham, som en jolle, kom den lille reporter fra den anden smaaby-avis,

med et fint udlevet race-ansigt. Gabriel Jahr sa: — Han har ingen ufordøiet sild i maven! Se paa de blaa uskiftelige øine, som har roet sig for længe siden og sluttet evig fred med al verdens samvittighed, og freden ligger som et dryss av fine rynker paa øienlaag og i øienkrik!

— Aa, ti stille! bad hun.

Han myste paa den tredje, Halvor Bürger, som drev hidover med ulsterkraven op over den fede hvide kvindehals og med en halvfuld pjolter i haanden: — Og se den lille knold til næse paa den tredje, rød og hidsig i huden og ligesom raadden i roden der hvor vingerne fæster sig til kindet — raadden av al uhumskheden den har snuset rundt i for at skaffe sensation til avisen; men saa er blit brændende inde med av feighed. Og saa de korte tænderne! — faar du ikke lyst til at stikke en totomsspiker bort i og faa den benket? — Gabriel Jahr taug; for det var som han kendte sig tør i munden og sad igen med en eneste giftig draabe, som var tørket ind og giftigere end alt og kunde slaa ind og dræbe ham selv i næste nu, hvis han rørte den.

Halvor Bürger rakte glasset frem: — Her er din pjolter. Skal vi ikke drikke dus!

Den runde røde stansed nærgaaende tæt

op foran Herborg Lyhr: — Konsta, ja! snakked han, og letted lunt faderlig paa reiseluen, som dog blev siddende fast i den kortklippede nakke: — Hvem er saa De da.

Gabriel Jahr forestilled hende.

— Aa! De følger ham som en slags skjoldmø—

— Skald-mø! sa Halvor Bürger?

Den rødmussede lo: — Vittig hund til det sidste! — Skald-mø, altsaa, da, forstaar jeg. Ligesom de gamle i vikinge-old som fulgte sin svein . . . og hvæssed hans pen . . . og spændte hans brynje — han lo, og citerte: Og du skal va' indved min side . . . som en slags fylgja, da, forstaar jeg. — Han snudde sig pludselig til Gabriel Jahr: — De var ikke nede paa luken nu, De? De var ikke tilstede og saa dem knibe konsta i læggerne?

— Jeg synes, jeg ser paa det hver dag her i Norge.

Halvor Bürger lo og la sig paa poterne op i seilduken til dem: — Hu-um. Det er den konsta som redder billetterne.

— Det ser jeg ogsaa hver dag i Norge. — Han flytted sig ned av livbaaden: — Men, vil De ikke ta plads heroppe, herr-e —?

Halvor Bürger svarte: — Jeg tror, vi skal være dus, forresten?

Men den rødmussede krabbed hurtig op i forbi Bürger, sad og mol som en kat ved hendes side og kosed sig: . . Spændte hans brynje . . . som en slags fylgja da, forstaar jeg —

Halvor Bürger krabbed op i livbaaden paa den anden side.

— Naar kunsten lar sig knibe i læggerne av pressen, saa redder den nok billetterne, sa Gabriel Jahr.

Herborg Lyhr kasted sig pludselig oprømt tilbage i seilduken: — Det er vel det som kaldes kunstkneb, herr redaktør.

— Rigtig, frøken! Rigtig! — Og den rødmussede slog hende frydfuld paa ryggen: — De har hu-mør! — til en liden brander! — det var som Bürger skulde gjort den. — De har nogen satans underlige øine, ogsaa, De!

— Hvordan øine har jeg? — Hun kom ham saa tindrende imøde, og hun skotted paa Gabriel Jahr, om han lod sig ægge.

— De har en egen sort gullige øine, har De! — Han lo: — Jeg har aldrig set saant! — Stemmen steg i forundring; men saa sank den ned i grublende indadvendt bas, og han lo ikke mer: — Det var som sa-a-tan! — Han tog snadden ud av munden, tørked mundstykket

mod tomlen: — Er De kilen under næsen, frøken? Hva.

Hun retted sig i seilduken, lukked munden og vented æggende. Og han blev et øieblik usikker, for dette hadde han ikke forudset; og saa stak han mundstykket forsigtig hen paa hendes overlæbe: — Faa se om De er kilen under næsen? — Hun sad urørlig og lod ham søge efter det kilne punkt. Sjøulk-blikkene spilled igen bag skvætt-duken, og rormandens øie saa lystig langt ind i skyen.

Da strakte Halvor Bürger sig over hende og tog efter hans snadde: — Faa jeg faa prøve nu!

Den anden svarte værdig: — Jeg protesterer!

Gabriel Jahr stod og holdt sig i en kætting borte ved skorstenen; han saa ligegyldig paa hende og de to:

— Der er vel ogsaa andre veie til anerkendelse i pressen end «kunstkneb»? sa han: — En pjolter? . . . En uhelbredelig sygdom, f. eks. kræft?

— Kræft!? sa den lille reporter med raceansigtet forskrækket.

— Med kræft i kæve-regionen f. eks. maatte en kunster vel ha udsigt til at slaa igennem og redde billetterne?

De to redaktører i livbaaden hørte det ikke. Halvor Bürger strakte sig igen efter snadden: — Faa jeg faa prøve nu! — Jeg protesterer! svarte den anden — han sad fortryllet og søgte efter det svage punkt, og snakked hen for sig: — Det var som sa-a-tan! — Halvor Bürger ledte frem en tandstikke av vestelommen.

Og den lille reporter maatte igen svare ham; han var lystig, — men der var en ugrei truende knivs-egg under humoret:

— Hm, De skal være lidt forsigtig, De min mand. Vi kunde nemlig finde paa at begynde at tie poeterne ned!

Gabriel Jahr fór hidsig frem som et ærtet lemæn: — Men om nu saa vi fandt paa at slutte at tie?

— Hvad nytter det, om De og alle Norges poeter pistred lidt i viser og vers om vore præmietravere av sandheder? — De maa jo selv vide det av erfaring.

Det hørte den rødmussede i livbaaden: — Pressen er, sa det hæst og avvant med al tale — han svælged brunsten og fik frem resten i rusten bas: — en verdens-magt! — Han napped tandstikken ud av Bürger's haand og brak den i to. Saa sa han lavmælt og med-

tat til hende: — Skriver ikke De digte eller bøger?

Halvor Bürger skyndte sig paa sin side: — For saa skulde vi anmelde Dem.

— Men Gabriel Jahr skriver! sa hun.

Alle tre blev med et kloge i øiet: — Ja Gabriel Jahr skriver, snorked de i kor.

— Han taaler ikke modstand! sa hun. — Han maa ha bør i seilene! Han maa ha ros!

Gabriel Jahr lo: — Og hvis jeg nu virkelig var paa vei til en kræft-specialist i Paris, for at underkaste mig en operation?

Den rødmussede la sig hende nær, og gemyttet blinked rødspættet i de kogte øine: — Men da vil De bli taknemlig stemt . . . gunstig stemt . . . skænke mig Deres gunst, som det heder. — Han strammed sig borgerlig op: — Hæm-m-m! — Og reiste sig i seilduken og slap sig ned av livbaaden: — Tror De, vi faar storm idag, frøken? — Og han børsted sig, og strakte sig av velvære.

Halvor Bürger slap sig ogsaa ned: — Hæm-m-m! — Og gæsped ogsaa og strakte sig godt som efter en middagslur: — Du har nok ikke kræft i kæfte-regionen! smilte han forskende. — —

For nu var de fremme ved næste stoppe-

sted. Kystbaaden stimed indover fjorden; i bunden derinde laa den lille vestlandsby's huse opskyllet som skæl og røde rækeskal. Nu var det blikstille paa dæk, for lufttrækket fulgte efter indover. Damperen skrued sig frem rundt blanke odder, og forbi den hvidmalte teglstensstue i ytterste bærgskaaren, og den skræmte snekkerne klaskende og steilende i veiret indover sundet — de laa dvaske indtil udstikkerstangen som heste efter grimen. Den dreied i krappe svinger, og der stod to mand til rors her.

Herborg Lyhr løste billet hid alligevel: — Der skal jo være et stort diskussions-møde her iaften? sa hun.

— Og saa er der soirée paa «Hjorten» efter, sa rødspætten. — Maa jeg ha den fornøielse? . . . «Og jeg vil va' indved din side». — Hun takked.

Den runde redaktør rugged først ned landgangen. Hun var lige efter. Og saa kom Halvor Bürger. Hun gik lystig opover gaden mellem de to. Den lille gik forsigtig et stykke bagefter dem.

Og Gabriel Jahr lod som han ikke saa det, og han hilste ikke farvel. Han hørte bare nogen ord av hende til en av dem: — Tror De han spøgte med det kræft-tilfældet? sa hun.

— Desværre . . . Og ved det tilfælde kan man ikke bedøve, heller! . . .

En mand klemte sig frem opover landgangen, med brun lakeret stok og guldtresse om luen. Han beslagla skuespiller-truppens samtlige effekter ifølge telegrafisk ordre.

Den blaaøiede stod alene paa dæk og nægted trodsig at udlevere sin hat-æske, fordi den var hendes egen, sa hun. Det saa Gabriel Jahr og gik hen til hende; — det var bare det han vilde si hende, at han kanske ved bekendtskaber kunde skaffe hende gratis herfra over til Frankrig — om det ikke blev England eller Amerika, saa var det ialfald et blidere land end Norge . . .

Men blandt dem som kom ned landgangen var ogsaa en blond dame, tæt og rund og fast i gangen, som hadde ligget i køi for sjøsyge hele tiden ombord. Det var Anna Ravn.

Det var torsdag eftermiddag de landed i smaabyen. Men da Gabriel Jahr telefonerte ud til trælast-tomten, fik han det svar, at lastebaaden blev ikke rigtig færdig idag; lørdag morgen først gik den. Han vidste det jo ogsaa, at fredag var en illevarslende dag for sjøfolk at tørne ud i, saa den sprang de simpelthen over ved lastebaader og plukraadne skuter, som godt kunde komme til at trænge en liden haandsrækning i en snæver vending og derfor ikke turde trodse sig frem mod gud og djævel.

Han holdt sig oppe paa sit laasede værelse i hotel «Hjorten» fredag formiddag og læste ingen aviser. Han laa i sængen og lytted til de mange tænksomme skridt nede paa gadehellerne, for byen var fuld av fremmede i anledning av det store diskussions-møde. Der kom engang en op i hotel-korridoren og fore-

spurgte om hr. Jahr's befindende — han genkendte Halvor Bürgers stemme. Og han svarte da pigen gennem den stængte dør, at det stod nogenlunde med det samme. Han lo ved sig selv: Halvor Bürger trodde visst paa den kræftskrønen og vilde lette sit ømme hjærte, før han fik forladt landet!

Om eftermiddagen mod skumringen tog Gabriel Jahr sig en tur indover landet bag byen. Men først gik lande-veien udover forbi lastebaaden, som laa ude i elveosen og hadde lat som den tog ind resten av dækslasten hele dagen. Den laa vaad og rusten og tung i sjøen, og paa dæk laa det og pjutred hvid damp av et utæt rør. Regnvand silte ned langs skibssiden fra luker og lemmer, og en mand med malerpotte fór over det forkomne skrog med sort maling for at dække de værste skuringer. Elven gjorde en sving for en bærgknatt herude i udløbet; bærgknatten var rustrød og sleip og bar; for ikke trivedes saltvandsvækster her, og heller ikke det grønt som likte ferskt elvevand. Havet deroppe under den lave graa stormhimmel kom stupende hvidt indover de sorte skær, som en flom indover dæmningen.

Og efter den bærgknatten svinged veien indover mod land, og han saa ikke længer

havet. Det hadde skylregnet hele dagen, og nu var der en liden opholds-stund, saa bakkerne og dalene og veiene laa og pusted betat i skumringen og lod det vaadeste sile av sig. Langt inde stod takkete sorte fjældtoppe paa rad. Men bag dem var der en underlig lysning, som der skulde ligge et lykkeligt og lyst land derinde, med sol over sig; — hidover og ud mod havet laa tykke, lave skyr.

Han stansed og stirred indover; en fik næsten lyst til at komme saa langt ind i landet, at det gik an at kige ind i lysningen og det solrige. Og Gabriel Jahr forsøgte at gaa lidt til; han gik til næste veisving; og da han var der, saa gik han endnu til næste. — Men det var jo meningsløst at tro slikt, at der skulde være sol derinde. Og lysningen lukked sig da ogsaa, da han stod helt ude paa landet.

Skumringen øged og blev bred over markerne. Ud av skogen kom telefonstolperne stimende i gaasegang imod ham, med de rare hvide porselæns-ansigter, gloende vanvittig gennem høst-mørket; de stimed ustanselig fremover paa sine høie elge-ben, over gærder, gennem haver, over hustage, over smaa sund, styrted sig i havet ogsaa, for at komme frem. En blev næsten beklemt om hjærtet, naar de

kom saadan ovenfra dalen gloende i flok og følge imod en.

Og Gabriel Jahr snudde for dem og gik indover igen til byen og husene og de tænksomme diskussions-trin paa hellestenene. —

I mørket samme aften kom der to glidende nedover elve-strømmen i en pram, mellem granit-lægtere og anker-kættinger, og steg opover skibstrappen. Det var Gabriel Jahr og den blaaøiede miss med hatæsken. Den ene fik køi i salonen, den anden i lugaren indenfor.

Men om aftenen la der endnu en pram til, og en høi dame kom stille op skibs-trappen. Det var Herborg Lyhr, som hadde stukket av fra festen i «Hjorten». Hun bad kapteinen om at faa bli i den lille bestik-lugar paa kommandobrættet; og kapteinen var galant.

Der kom nok en pram om aftenen, og den dame fik plads i en anden lugar. De saa ikke hverandre nogen, for de kom til forskellig tid, og det var skummert inde i gangen og salon'en og lugarerne.

Lørdag morgen lod kapteinen trosserne gaa i land. Efter en times tid var skibet ude ved skærene og begyndte at arbeide i sjøen; det var næsesjø. Kaptein og styrmand mødtes ude i gangen og mumled: — Fært saa stygg

han er i lukta! — Men den ene ropte kækt ind i salon'en: — Naa har vi slæft Norge, herr poet!

Og Gabriel Jahr krøb frem av køien og op i salon-døren og keg ud. Himlen var bare anløbet rødt kobber forud i sydvest, og tunge likkiste-skygger fór gennem luften og over bronsegult hav. Han krøb ned igen og laa og hutred ind under uldtæppet. — Kaptein og styrmand mumled dystert, naar de mødtes ude i gangen.

Havet gik tungt. Den ny storm var begyndt; men selve vinden hørtes ikke mod havets andre lyd. Han laa og lytted under det lave salon-dæk. Der var skælvende torden-drøn udenfor skibs-væggen. Der var hul, underlig sprød lyd, som det blir det under et glaskuppelhvælv — det var naar skibets skarpe stavn skar en fremstupende bølge til bunds og flækked den i to. Der gik ogsaa rislende forræderske slik langs malm-platerne.

Men det samled ham sammen, dette at kende at de stevned imod havet.

Og inde i lugaren sad «Konsta» i sin blege blaaøiede trods. Der var ingen dør for, kun et forhæng; og det forhæng seiled, naar skibet krænged. Men skibet krænged lidet,

for det laa tungt og dybt i sjøen, og sjøen gik over det, heller end at ha det besvær at vælte det over paa siden. — Hun sad paa køikanten urørlig og stirred ud i salon'en, hvor det var skummert; nat og dag var vel omtrent lige, for skibet laa saa dybt, — men nu om dagen var det kanske den forskel, at der lyste grøn sjø udenfor ko-øiet. — —

Og det blev aften, og stewartens haarete arm stak ind og tændte lys i messing-holderen, og det grønne ko-øie lukked sig av sig selv. Salon'en blev et festligt kapel ved det ene andægtige lys, og larmen udenfor gjorde det saa ensomt.

Gabriel Jahr sprang frem av sin køi og faldt paa knæ foran missen og la hele sin arm op i hendes fang:

— Jeg hader menneskerne! sa han paa engelsk. — Jeg tror, jeg saa, at De ogsaa haded menneskerne. — Hun hørte ikke for larmen, og han maatte lægge munden lige i hendes øre og si det en gang til. Men han kyssed hende ikke, for hun var som det tætte fjæld, og det øret var saa mandfolkehaardt. Hun saa paa ham, da hun hadde opfattet ordene, med store forvildede øine som paa en gal, i hvis tale man ikke griber sammenhæng ud av et

eneste ord. Men hun vilde være ham til viljes og nikked blaaøiet: — Oh yes.

Og han kendte, at her ingen sjæl var længer; og han reiste sig og gik ud igen til sin egen køi.

Men i salon-døren stod kapteinen og førte Herborg Lyhr ind; — det var ikke værdt at holde sig i bestik-lugaren nu! brølte han og gik.. Og han la i slikt veir ingen vægt paa, at Gabriel Jahr kom ud fra missens lugar.

— Er du fremdeles med? sa han og hutred.

Hun hørte ingenting i larmen, og sa: — Jeg vil fange dine fjerne øine ind igen!

Og han hørte ingenting. Han krøb sin vei ind i køien.

Han la sig til at tænke mer paa havet, og saa det for sig, hvor det slog ind paa landet Norge der vest, og skylled over skolt og strand. Han tænkte paa havets ørkesløse slit og mas dag ud og dag ind omkring dets haarde kyst: hvad var det havet fik løsnet? — et ubrugeligt sandkorn! . . . . en glat rullesten! Men selve fjældenes rod —? — Og han snudde sig og snakked ud 'av køien, men i larmen hørtes aldrig et ord: — Ja, hvorfor angriber vi landet Norge! — kan faarene borte i bærgskaaren for, at de er dumme? eller kan

ræven inde i heierne for, at den er ful? eller kan bukkene op i fjældnuten for, at de altid veirer ram brynde og rimer brunst paa kunst, og holder liv i kridt-tegninger paa grindstolperne? Herregud, hvad vil havet! hvad kan vi rasende løsne av alt dette! — Han blev god og rummelig inde i brystet, da han hadde faat sagt ud de ord.

Men efter de ord begyndte han at lytte til en anden lyd i skroget. Det var lyden fra maskinen lige ved salon'en, som arbeided utrættelig og ujævnt. Han saa maskinisten for sig derinde: han stod midt i maskineriet paa den lille blankslidte malm-platform, med tungen ret i munden, og holdt sig fast, og manden fik ikke blund paa sine øienlaag, og beregned bølgernes størrelse paa skøn, og satte det paa fuld fart eller stop efter det; for propellen taalte ikke sveive tør i luften med alle de vanvittige hestekræfter ud paa vingerne.

Han dernede paa platformen forvandled sig lidt efter lidt til en celle i en feberhed arbeidende hjerne, som aldrig kunde komme i grei spænding imod noget, som ordned maset og slitet, men ikke selv fik hvile, og heller ikke selv fik slaas. — Men havets had øged — en dødsfiende av denne lille pusling paa platformen! Og det var

som hjerne-cellen vokste underlig vældig under det, ligesom smerten rundt om en værkende svulst vider sig og trækker sig sammen, en murrende svulst midt i det suverænt rullende freidige hav, i det hedenske braak; for det var ligesom den som forsøgte paa at redde verdens-ligevægten i al kampen og ramlen. Det var samvittigheden, ansvarsfølelsen som tassed rundt i menneskesindene med vægtskaal av guld, det moderne hvileløse retsind som midt i angrebene la fingrene imellem og altid holdt de dristigste hugg tilbage, — som hindred menneskernes blodtørst og ondskab, som derfor ogsaa hindred dem i deres godhed! Verdens-klynken var det! Tidsskrifternes hjærtelag, som gjorde menneskerne smaa! . . .

Men hadet skulde seire! Det rulled indædt i vei nordover mod Norges kyst, det hedenske medynksløse herlige hav. Det hadde set sig saa fortærende sint paa bærgskaaren og heierne og fjældnuten, hvor bukkene gik og stinked stramt. Det var havet nok. Og da slog det ud med alle sine bølger for at naa fjældenes rod og sope dyrene av landet; — hvad vedkom det havet, om de ikke kunde noget for at de var faar eller ræve eller bukke! . . .

Han sprang frem av køien, holdt sig om hodet og ropte:

— Hvorfor lægger vi fingrene imellem! Den maskinisten skal væk fra malmplaten!

Herborg Lyhr saa op; for dette hørte hun gennem larmen. Han blev forlegen:

— Jeg — jeg — drømte visst, sa han usikker. Men denne gang naadde ikke et ord frem for larmen fra havet. — Men jeg reiser over til New York og blir skopudser! skrek han saa.

Hun gik tæt indpaa ham og la sin mund i hans øre og fatted om ham:

— Der er et menneske i dig, som længes saa saart efter havbris og medgang og sol. Vi kaster det tunge menneske som fræser overbord! — Saa er havbris-mennesket igen!

— Hvem «vi» formaar nu at gøre det?

— Jeg!

Han lo hende op i ansigtet: — Du! Du! —

I det samme gled kapteinen forbi ude i den mørke gang, stak hodet ind: — Naa saa dere er paaklædd! mumled han. — Godt! — Men ingen hørte ordene, og han blev væk.

Men ikke før var han væk, saa fór der en tordensmæld mod skibssiden. Der kom et ryk. Et jernstykke, eller noget tungt løsned

deroppe, skrabed henover dækket over salon'en; og den larm overgik al anden larm. Skroget la sig over paa siden, og blev liggende længer end ellers, laa forskræmt og dirred. Det laa fast, som et skær midt i Nordsjøen. Der blev saa rislende stille et par sekunder; eller var det menneske-hjærterne som stansed? . . .

Saa kom tramp av svære sjøstøvler over dækket . . . Hidsige hammerslag ensteds, rastløse som hamred det for livet . . .

Saa en ny, alt overdøvende smæld! Skroget reiste sig langsomt, la sig tungt over paa den anden side, snodde sig som en bug i brækninger. Han hørte propellen arbeide herreløs i vilde luften lig en gal . . . En gneldrende brest. Sus av vand: det var fyldingen som gik oppe i salon-døren! Stearin-lyset flakked i messingholderen av lufttrækket. Vand svømmed over linoleum i gange og salon, seiled sjøgrønt ud og ind over messingtærsklen . . .

Men da den blaaøiede trods derinde paa køikanten saa vandet stelle sig som det vilde, vaagned hun pludselig, fór op, var ikke til at styre. Hun snakked ustanselig; og det var hatæsken hun snakked om, som hun bar i haanden:
— Desdemona's hat! . . . Aa min hatæske! —

Desdemona's hat — aah! — Rundt i salon'en svæved hun; ud i gangen.

Og ud fra byssen kom stewarten vassende. Han trilled en salt-dunk foran sig med opbrættede ærmer over de haarete arme. Han hadde hast, og trilled og graat.

— Hvad er det? skrek Gabriel Jahr mod ham.

— Haa — é?

— Hvor er mandskabet, siger jeg?

— Agterud, slaar paa eit seil . . Luka!

— Luken: — Er De gal!

Han vrikked sig godlidende til alle kanter for at berolige passageren: — Aa nei da! Kære Dere! — Og han trilled hidsig videre, og graat.

Gabriel Jahr ropte: — Nu blir jeg ikke engang skopudser i New York! —

Anna Ravn kom ud fra sin lugar vassende frem gennem gangen og ind i salon'en, hvid av rædsel. Hun holdt en avis i haanden.

Han smilte, da han saa hende, og ropte: — De ogsaa! Skuten er jo en hel liden Noa's ark!

Men de to damer stod og stirred paa hverandre; han saa at Anna Ravn's læber rørte sig under hadefulde ord, men der naadde ingen lyd frem gennem larmen.

Og stewarten kom ind over salon-tærsklen imens, gjorde for anden gang en stor sving rundt paa gulvet, og derpaa ud igen, trilled dunken videre paa kant indover den flommende gang; fingrene krabbed febervilde rundt kanten — han hadde saa forfærdelig hast! Men naar han mødte hende med hatæsken, fik han især hast; da krummed han sin ryg som til vældigt sprang og gjorde en vild spurt forbi hende. Men straks de saa var forbi hverandre, stansed de op i gangen og saa hvide paa hverandre, og snudde og vilde tilbage, og igen forbi hverandre.

Herborg Lyhr fatted om Gabriel Jahr og kom tilbage igen til sin tankegang, og ropte ordene:

— Havbris-mennesket mit! Du fræser ikke! Du er god!

Men han saa sløvt rundt paa de fire hvide ansigter og pegte efter de to morsomme ude i gangen, som trængte til rivninger i sin sidste stund:

— Det gode og det sande gaar op i den høiere enhed: det skønne. Og det skønne ser du der: Konsta som redder billetterne og Desdemona's hat.

Hun saa hans sindssyge smil og skønte,

at han snakked over sig: — Uh! sa hun, — nu smiler du igen, saa jeg ser alle de hvide skarpe tænderne dine!

Da skrek han i:

— Se dog paa disse som spurter forbi hverandre paa vei til Hades! Kokken og Konsta som slaas til det sidste!

Nu sad hatæsken fast ude i gangen mellem væggen og saltdunken. Han slet. Hun slet. De slet til hver sin kant. Han slet som han halte en skute i land efter en trosse; sveden stod i brede draaber ud av hans skægstub-ansigt. Hatæsken klemtes flat. Og hasselbaandene om dunken sprang, og staverne rakned; saltet svømmed i sjøvand.

Der kom to fyrbøtere ind gangen i det øieblik, med en svimeslaat maskinist imellem sig. Og de stod fast for de to med hatæsken og saltdunken. — Derude paa sandbanken pisked propellens hestekræfter herreløs blandt grundbrotets skumblærer.

Anna Ravn stilled sig imellem Herborg Lyhr og Gabriel. Men da retted Herborg sig haanlig mod hende: — Gabriel, sa hun, — var det hun som baded sine ben moralsk?

Anna Ravn rakte ham smaaby-avisen hun bar i haanden: — Nu har du seiret med din

kunst! I den lille smaaby gror der nu op telegrammer og korrespondancer til din digtsamlings ære. — Nu dør jeg med dig!

Herborg Lyhr traadte mellem hende og ham, og hun ropte mod hende: — Det er mit værk hvad der staar!

De to ropte mod hverandre gennem larmen.

— Redaktøren bad mig bringe dig dette ombord, før du reiste! sa Anna Ravn.

— Men redaktøren fik lov til at søge paa mig med snadden efter det kilne punkt under næsen!

— Det er altsaa købt med Deres dyd!!

— Har Deres dyd sit sæde under næsen!

Da gik Anna Ravn tættere ind paa Gabriel med avskrift av et telegram: — Men dette telegram fra Halvor Bürger til hans avis, det er mit værk! Det har jeg besørget for ham.

— Men jeg fik ham til at tro paa kræften i kæve-regionen!

Da traadte Gabriel pludselig frem til Herborg Lyhr og han slog armene om hende og la munden i hendes øre og kyssed det:

— Ja, jeg vil dø i dit fang! . . . Lukke mig inde og dø der!

Hun sa: — Havbris-mennesket! Aa, nu fanged jeg dine skræmte øine ind igen!

Anna Ravn mumled, modløs og skadefro:
— Aa jeg kender slike øine som er som hans: de farer bare videre, naar de engang har besiddet!

En svær dynning løfted i skroget i det samme, bar det av banken. Propellen fik tag i andet end skumblærer. En ny dynning løfted i. Skibet rørte sig befriet fremover. Havet blev stillere udenfor.

Kapteinen stak igen hodet ind i salon'en som snarest og saa paa vandet, som flød frit ud og ind over messing-tærsklen, og trøsted, og brydde sig ikke spor om, at to stod og kyssedes paa øret:

— Jaja. Naa er vi da i den rette renna, alligevel!

Men Anna Ravn pegte paa de to og sa med sin salte latter:

— Herr kaptein! Er folk altid saa høitidelige, naar de skal til at forlise? —

Gabriel Jahr stod med aviser og telegramkladd i haanden. Stumper var understreget med blyant. Han læste sløvt nedover. Den rødmussede i smaaby-avisen skrev i anledning av Den unge viking blandt andet om «en ny folkets skald»: . . . «i alvor tat sit folks dybeste trængsler op til digterisk behand-

ling» . . . Og i Halvor Bürgers lange telegram stod der noget som: . . . «Vi varme venner af hans noble kunst mødes i ønsket om, at digteren maa forundes kraft til at overstaa den smertefulde operation som han nu staar i begreb med at underkaste sig i et fremmed land . . .» Der var tilsidst udtalt forundring over at en saadan mægtig digtsamling ikke forlængst hadde fundet forlægger.

Gabriel Jahr greb sig til hodet for at summe sig, og gentog langsomt og veiende hvert led.

— «I alvor» —? . . . «sit folks skald» —?

— Jeg slaar igennem som mit folks skald ved en snaddepibes hjælp og ved en fingeret kræft i kæve-regionen; . . . og ingen kniber længer kunsten i læggerne . . .

Men saa lægger skuten sig altsaa fore paa havsens bund for at dø og vil ikke mer . . . og maskinisten triller av malmplaten og svimeslaar sig . . . og alt er parat rundt omkring . . .

Men saa var det Desdemona's hat som ikke er rede til at vandre heden; og der var endnu lidt salt igen i stewartens dunk. Og saa blev det ombestemt for denne gang: Vi glir av sandbanken! . . .

Dette er verdens-styrelsen! — Han brølte pludselig av ellevild latter op mod det lave dæk: — Verdens-styrelsen svimeslaat! Verdens-styrelse, siger jeg!

Anna Ravn stivned: — Hvem var det som lo? sa hun hæs.

Han skrek som før: — Reserve-mennesket i avlukket, du ved! Reserve-mennesket som blir med i leken!

Hun vassed ud gennem gangen og tilbage til sin lugar.

Herborg Lyhr stod og lytted til latteren. Saa sa hun, ogsaa hæs av angst: — Den latteren, det er døden, det! Nu sidder vi i livbaaden, uden haab! — Den latteren; det er det værste av alt. Det er værre end at bli et fræsende lemæn.

— Hører du havet derude? sa han bare. Nu ruller det indædt videre og vil Norges sandkorn og rullesten saa ørkesløst til livs. Det var et slikt taabeligt hav jeg var blit uden den.

Hun slog pludselig om, og kunde ligesom ikke dy sig for at le:

— Oppe i Norge sidder inat efter festen i «Hjorten» en ensom rødspætte paa et redaktions-kontor i en smaaby og venter forgæves

paa stevnemødets time, for at høste lønnen for sit ændrede kunst-syn.

Han skrek av latter: — Sidder rødspætten og venter paa dig!

Hun mødte hans øine og sa henrykt:

— Nu ser jeg det saa grangivelig klart: du er en skøier, du, skal jeg si dig!

— Du sa det saa forunderlig høihimlet! — Nu har jeg dig igen: du er en stor snil sjæl med varm lodden pels om. — Saa smilte han: — Skøier, ja! Hvem maa ikke bli skøier paa havsens bund. Selv en fra Norge maa bli det! — Og han la igen munden i hendes øre og snakked: — Det har du ret i: havbris-mennesket maa leve! — lystspil-mennesket, som ser verdens-styrelsens lek med menneskerne paa deres vei imod Hades! Uden det blir kunsten i Norge svinebundet som den blaaøiede med hatæsken. — En hedensk komedie stimer imod mig, og alle dens mennesker, og deres kostelige sans for det væsentlige . . . og alle mine vikinger er i deres muntre følge. — Sidder virkelig rødspætten nu deroppe og venter! — Herborg, du høg over høg! Du høg over alle Norges høger.

— Du tar veiret fra mig! sa hun.

De satte sig, og var stumme en lang

stund. Og skibet gik underlig stille i den rigtige renne og ligesom med nyt mod. Ude i gangen stod mandskabet med pøser og øste sjøvand ud.

— Nu maa du bytte paa dine vaade ben, sa han tilsidst.

Hun sa, og kyssed ham paa munden, fuld av graat:

— Men dybt i mit fang vil jeg stundom gemme dig — den trætte rest sorgfuldt menneske, naar reserve-mennesket, som du kaldte det, kommer hjem igen fra leken! Og dybt i mit fang, der skal du være dig selv — være mennesket uden lyspunkt — være koldbrandsmennesket, som alle stønned tunge vinterstøn over og flygted for.

De sad og hørte paa bølgernes slik langs skroget. — Om en stund sa han:

— Ja dybt i dit fang vil jeg være mig selv! Indunder den varme lodne pels hvor kun du og jeg bor. For der er ingen andre mennesker til end du og jeg nu, siden jeg ser det saaledes og lærte at le. — Men hver morgen som solen staar op, maa du lukke mig ud igen som havbris-menneske! Ud til faarene! Ud til rævene! Ud til bukkene! — Han skoglo igen:

. . . «Sit folks skald» . . . «I alvor»!

Hun tog ham paa fanget uden at ænse mandskabet som stod derude med pøser og øste sjøvand ud: — Hver morgen som solen staar op, lukker jeg dig ud av den store pels! Sorgfulde salte havbris-mennesket mit!

Gabriel Jahr og Herborg Lyhr bodde væg i væg i et maison meublée i Paris. Der var en lav blaagraa løndør i den blaagraa væg. — Naar den staar saadan igenlukket, hvisked hun og lo, — saa ser det ud som den bare gik ind til et uskyldigt klæsskab!

Han arbeided udover høsten. Han gjorde en glad bog, en ubændig glad bog, med latter bag hver læbe og pudsighed i hver øienkrik. Han var kommet tilbage til broerne og lysene og Seine-floden. I gensynsglæden skrev han komedien. — Og han hadde forlisets stemning for sig, som hadde stillet verden og menneskerne paa avstand, saa han kunde le som en hedning, le ogsaa over sig selv ligesom han lo over havet, som rulled saa indædt og blindt for at drukne bukke og faar og ræve. — Han kendte sig forandret, som han var staat op fra en svær sygdom.

Det var de samme han skrev om som i sin forrige bog og i sit digt; det var om sine «vikinger», som var noget andet paa sit væsens bund end de sa de var. Han skrev om dem som gumled om «tidens aand», om «aarhundredets store tanke», om dem som hadde forsætter og programmer, eller som tilhørte retninger og doserte livsformler. Men det var ikke raa vikinge-naturer længer, hvis rans-lyst mod menneskerne vaagned paany under form av retninger og reform-kamp. De hadde alt dette bare for selv at ernære sig; verdens-styrelsen brugte overbevisninger til at fodre dyrene med. Og han mored sig ganske ligetil sammen med folk, som umerkelig faldt fra og «svigted» program, som det kaldtes i det høitidelige sprog.

Mark i osten hed komedien. Alle mennesker laa og krabbed om i en ost, — og hver flok hadde sin-ost, og mæsked sig med retningens og partiets stikord. Indtil «osten formelig gaar»! som en av personerne sa i stykket: Menneskerne «svigted», og fik en anden overbevisning, av den enkle grund, at de hadde ædt sig gennem den, saa de var blit mætte. — Og det komiske laa i det at la forhenværende menings-fæller træffes, naar de kom ud igen av osten; — de var gudskelov ikke nægtet

udviklingens evne, svarte de med selvfølelse, naar de mødte hverandre igen efter mættelsen.

Det blev et mylrende følge. Der kom ogsaa en skygge av Elias Lysne med, en som aad sig gennem kødets gærninger og kom ud igen som Francisco d'Assisi. — Birger Seim gik ligeledes formummet omkring og aad sig gennem sin foragt for publikums kunstdom; hans overbevisning var den at kunst, det var indøvelse i distraktion, i verdens-forundring, for at bli lydhør ligeoverfor sfærernes musik. Æolsharpen hed han, og han var av de ensomme poeter, hvis rige ikke var av denne verden, — som imidlertid instruerte en lystig revy ved et varieté-etablissement, da han kom ud igen av osten. — Og blandt personerne var der ogsaa en tungsindig vildstyring, en ung viking, som aad sig gennem romantik og «folkeaand» og kom ud igen som skær komiker.

Osterne var saa smaa og korte ogsaa i et lidet land som Norge; de kom hurtig ud igen og kunde greie fler end en paa en mands-alder, saa komedien kunde holdes herlig gaaende.

Allerede lige under jul var komedien færdig og sendte han den ind til et teater.

Den aften han leverte manuskriptet paa posthuset, hadde der siddet en ældre herre oppe hos ham. Det var en ven av hans far, en gammel læge, som gik omkring og saa paa byens sygehus og som Gabriel Jahr den dag hadde fulgt til Charcot's institut.

Og da han var gaat, kom Herborg Lyhr stille ind gennem den blaagraa dør.

Gabriel Jahr sa, og det var som hans glade komedies naglfaste kuppel-hvælving slog en revne:

— Han som gik der nu, han kunde fortælle! Som ingen av de unge kan længer for dette forbandede raketvæsen, dette «intense» som de er kommet ud for. — Hvis de ikke er dumme, da, — eller har en feil paa hørselen, eller paa synet —!

— Er du trist nu, komikeren min? sa hun.

Han blev ved: — Vi som nu er unge har lige stor fantasi som Shakespeare. Vi har lige rige syner som han. Men vi hviler ikke ud i synerne; vi seiler ikke paa dem — vi glir ikke. Som han gjorde det.

Hun gentog: — Er du trist nu, Gabriel? — Og sukked, for aldrig var havbris-mennesket vendt tilbage saa tidlig paa dag og krævet ly.

Men revnen i hvælvingen bare øged over ham: — Der gis ikke had længer, som i hin tid! Der gis ikke kærlighed heller! -- Saa har de fundet paa det vasne skvip som heder hjærtelag, — og det kan selv den svageste mave slikke i sig. — Og vi andre, vi fyrer løs med sprakende raketter.

— Du skal tie, Gabriel! Naar du staar slik og snakker, saa er det som kammer-taget letter sig fra væggen og slipper ind høgen igen fra sorte luften.

Han lod sig ikke stanse: — Ingenting tørner uforsonlig sammen mer! Der er heller ikke bølger at gli paa! Dette er ingen tid for digtere! — Hvad var det nu for noget elendigt tøis, som jeg sendte nordover idag! Nogen sprakende raketter! — puhhh! siger det. Og slukner — alle som én —

Hun tog ham i armen: — Nu vil jeg lukke dig ind, sa hun og trak ham mod den blaagraa dør: — Ind i mit fang lige fra komedien. Dække dig til med den lodne pels.

Men hvælvingen slog bare nye store revner, og selve livets himmel spændte sig over ham. Han blev staaende med ryggen til bordet og til lyset og stirred ind i det blaagraa tapet. Han snakked enstonig og sagte:

— Der sidder folk deroppe under lindetræet og glæder sig, at elskoven blir mindre sanselig med «kulturen». De har uret! — den blir jo for hver dag mer sammensat skælvende sanselig! Vi elsker ikke som vore fædre elsked eller Morten Luther. — Men de har ret ogsaa: satyrerne er færre nu end i Shakespeare's dage. Elskovens raahed skaber de store bølger . . . elskovs raahed — elskovs finhed . . . stiger — falder . . . som kolben som svinger klart klingende inde i taageklokken paa menneskepassionens hav . . . men det skælver ikke saadan smaatoppet midt imellem, som inde paa paa en lun havnevaag. — Hvordan kan kunsten nu bli andet end elendigt tøis!

Han stod og stirred. Hun sa sagte og ledte ængstelig i hans øie: — Hvor var du henne nu — hm? Du? . . . Hm?

Han blev pludselig ved:

— Har du set en stor mand være lykkelig? Eller rettere: Har du set en lykkelig være stor mand?

Hun tog ham i trøiekraven og vugged ham langsomt og vilde snu ham tilbage mod lyset: — Uf, slike almensandheder læser en og hører en make til overalt! sa hun. — Hvorfor kan du ikke snu dig mod lyset?

Han fik et blegt kast i øiet og vilde slet ikke snu sig. — Hun sa med et: — Aa, jeg orker ikke dette længer!

Han sa: — For genierne har aldrig kærligheden været livsindhold. De belumred ikke sin fantasi! De var ikke kvindekære! De hadde engang elsket, saa de vidste hvad det ogsaa var. Men siden —!

— Siden?

— De gik paa bordel, kort og godt og raat, og forretted sin nødtørft. Derved kom de store svingende klokkeslag ind i deres sjæl.

Da slap hun ham: — Hvor satyren reiste sig hæslig i dig nu!

Han hæved stemmen i et udbrud: — Eie al verdens kvinder! Og alligevel ikke eie én av dem!

Der fór stolt harme i hende og hun gik mod sin dør:

— Det er visst bedst for os begge du prøver paa at bli geni.

Han skrek efter hende, ude av sig av dræbelyst:

— En saadan telegrafist-frøken oppe fra en norsk hei! . . . Du har jo to snusfornuftige voks-porer paa næsevingen!

Hun hulked sig ud av værelset: . . . Som en halvt avtrukken strømpe er jeg blit! . . . Bare dette sidste spark med foden, saa er den av . . .

Den blaagraa løndør faldt i laas imellem dem.

Men Gabriel Jahr styrted ud gennem sin dør og nedover trappen. Ude regned det. Her paa fortauget seiled han op ved siden av en som ønsked ham godaften og tagg ham. Han saa paa hende og maabed. Hun sa stolt: — De faar gøre hvad De vil. Jeg tigger ingen. — Og lod som hun vilde videre til en av sine mange venner. — Han blev med hende ind i en smal gade og op en mørk trappe. Og derinde paa sit værelse tændte hun lys og klædte sig av for ham.

Men han visned, mens hun gjorde det, og da hun stod foran ham, spurgte han bare: — Men hvordan er De kommen ind paa dette liv? — hvordan blev De slik?

Og hun visned ved spørsmaalene. Hun trodde først han var en præst i pludselige anfægtelser; hun stak sin finger ned i strømpelæggen og hented op en bitte liden bønnebog av tøi, hvor der var sømmet ind en bøn til Jomfru Maria, for at gi ham nyt mod.

Gabriel Jahr la et pengestykke paa natbordet. Hun blev siddende igen paa sængekanten, fattig og mismodig og stum.

Og han stavred ned den mørke trap og gik ud av den trange gade. Han sprang op sin egen trap og ind paa sit værelse. Han laaste sig gennem tapet-døren og ind paa hendes værelse. Der var det mørkt; der var ingen hjemme. — Og han satte sig i mørket i hendes stol til at vente. Han sad og mindtes det kærlighedstomme kammer, hvor han nys hadde været. Han sad og hvisked hæst med sig selv; det hørtes som han holdt en præken til en, som hadde sit øre lige indtil hans mund:

. . . Naar man spiser sin mad, vil man ikke spise efter andre, men ha sit eget fad. Naar man drikker sin vin, vil man ha rent glas: Men, naar man elsker, saa elsker man gladelig efter andre! . . . Kærligheden er som et bæger av guld. Kærligheden er kun én. Vaskefillerne, ja! — bedærvelserne! — Men se paa de andre — de store mennesker; endog de polygame iblandt dem vender med mellemrum tilbage til den ene. Fordi den ene er deres kærlighed, og ikke blir andet end deres kærlighed, og fordi kærligheden kun er én. Der er noget

som heder renslighed, og den eier sit evige instinkt . . .

Og han tændte lys og skrev ned balladen om et bæger av guld som brygged gift, naar flere end den ene drak derav.

Han slukked lyset. Herborg Lyhr kom hjem. — Han tændte igen lyset. Hun hadde røde øine, og hun var vaad av regnet. Han gik hen i hendes kommode og fandt frem strømper.

— Vil du ikke bytte paa benene? sa han stille. — Det var saa sølet ude.

Hun kom nærmere. Han gik hen og hented en bolle koldt vand og satte ned paa gulvet foran hende:

— Du skal stikke benene nedi. Saa blir du varm. Saa blir du ikke forkølet.

Og hun gjorde det. — Det var stille i værelset en lang stund. Saa sa han: — Det var saa godt!

Hun sa: — Hvad var saa godt?

— Snakke, — var saa godt. Snakke som mennesker gør, uden komediens hvælving over sig.

Hun tog ham paa sit fang, og han tulled sig sammen der i en klump, som hun kælte rundt om med sin haand. Om en stund sa hun, med stærke støn til hvert ord:

— Sorgfulde, salte havbris-mennesket mit! Du har været fæl til at vende hjem og kræve ly i denne tid, Gabriel!

Næste morgen reiste balladen om bægret av guld nordover til tidsskriftet *Under lindetræet*.

Januar-stormen gik vaad og graa over Paris. Det skrek hæst i piber og i rustne veirhaner; byen lød som et vældigt værksted. Og da det var blit aften, skalv alle lys.

Der var kommet rig post nordenfra idag. Der var kommet aviser, som alle udførlig omtalte første-opførelsen av Gabriel Jahr's komedie. Den hadde gjort lykke. Det første indtryk paa publikum var uvished og forbauselse. Men saa hæfted det sig straks ved en replik; der gaar nemlig lige i begyndelsen en frue omkring og spør saa spydig kunstnerne: Hvem er saa De skilt med da? Det greb publikum øieblikkelig og begyndte at komme med. Der fulgte flere av den slags repliker, saa publikum følte sig trygt. Og den moderne dekadentdigter var tat paa kornet, stod der; den som saa slik paa affektationen, var en digter paa hjemvei.

Halvor Bürger skrev, at dette overlegne, sunde syn paa ting og paa mennesker tilhørte kun de store gubenaadede komikere; her var i det hele ikke rum for tvil længer. Og hadde man muligens ved tidligere værker næret nogen saadan om digterens tendens, saa gjorde nu ialfald til overflod den netop trykte ballade i tidsskriftet Under lindetræet det indlysende for enhver at i Gabriel Jahr hadde man for sig en digter paa hjemvei; her var nedlagt et skriftemaal og en personlig livsanskuelse. Og han var med det samme traadt ud av sine samtidige digterfællers flok, hvor det «hæseblæsende» bøder paa manglende begavelse og originalitet; thi som en stor samtidig engang saa træffende hadde sagt: Kraften kan ta det med ro. — Halvor Bürger hadde ogsaa skrevet en kronik, hvor han fortalte, at han hørte til de lykkelige som kendte digteren fra barnsben, idet de hadde slidt skolebænken sammen, og han støved op anekdoter og merkelige oplevelser fra den tid. Hans avis var blit et helt Jahr-nummer. —

Gabriel Jahr stod igen med ryggen til bordet og stirred ind i det blaagraa tapet: — Jugl! Jaal! — Jeg burde jo ventet det, sa han.

Og han la sig ned paa sofaen med ryggen

til lyset. Det skrek hæst i veirhanen ude paa taget. Han skalv. Hun la sig ned paa knæ ved siden og tulled et sjal om ham.

— Er du syg? sa hun.

— Nei.

— Hvad feiler dig? sa hun og risted ham sagte.

— Aa . . . vil saa gerne lægge mig.

— Er du syg da? . . . vel?

— Nei. — Bare længes ligesom efter at dø . . . bli væk. . . . Jeg hører min egen latter kaste tilbage i disse. Det er genlyden gennem disse som er saa fæl!

Hun stønned tungt: — Havbris-mennesket mit!

Han sa, og holdt øinene lukket: — Hører du ulen i piberne! Regnplasket mod zinktaget! Skønner du farten i de sorte skyrne! — Han gøs igen: — Jeg hører skoledirektørens hesteknægg-latter for mig — det umenneskelige hesteknægg har tradition i landet. Det er jo folkemøde-latteren, naar man stod pindende fast mellem optaarnede kendsgærninger. Dens magt er saa vældig, at den overvinder endog det uovervindelige; den overvinder selve den soleklare sandhed! — Og jeg hører Leopold'ernes kornskrike-latter!

Hun dytted sjalet om ham: — Aa—haah!

— Jeg er ikke syg!

Hun ringte. Det banked paa, og den gamle garçon kom ind: — Vous désirez, madame?

— Du feu.

— Aussitot, madame! — Il fait mauvais temps aujourdhui — tres mauvais. — Og han gik efter brændsel.

— Jeg er ikke syg, hører du!

— Og du som nu var saa glad i det samme posten kom!

— Men saa kom, sa han, — mellem den dette brev fra skoledirektøren i anledning av en ballade om et bæger av guld:

Tak! Tak! Nu har De endelig valgt! Dette er ikke kadaverliteratur. Nu har vi Dem igen paa den rette side. — Tak! Tak!

Hun la sig paa knæ, men reiste sig, for garçon'en var der igen for at lægge i.

— C'est tout ce qu'il faut, maintenant?

— C'est ça.

Gabriel Jahr reiste sig ogsaa: — C'est ça. — Og garçon'en gik. Og han reiste sig helt op fra sofaen og stilled sig foran hende:

— Den ballade var et suk! et støn fra et sygt dyr! Saa tar de deroppe under det gamle lindetræ det gudhjælpemig som en lærebog i

hygiene! — Og nu har jeg rakt disse mennesker min nye bog. Mere har jeg ikke rakt dem! — Men nu skal jeg ha fortalt dem eller skriftet min egen livshistorie! Nu har de pludselig gnid buksebagen blank paa skolebænken med mig! . . . Hvor der gaar stimer av glinsende sæl hjemme i Norge, som lægger den sentimentale flatsia til, straks én begynder at faa vind i seilene. Den gang ifjor misforstod de mig og haded mig; nu misforstaar de mig og elsker mig! Og det er æklere; det er ti gange æklere!

Hun stod og saa paa ham: — Og jeg som trodde du nu var saa glad! gentog hun.

Han snakked videre lavmælt og underlig hæs: — Naar en tæve glir nedover gaden en aftentime, og herrerne samler sig paa hende og stiller sig i klump om hende, da blusser der seirsfryd op i hendes hjærte. . . . Men naar det ikke er en skøge hun er, saa farer der angst i hende og hun kaster sig ind i den første port og rømmer op alle trapperne og ringer skælvende paa ligemeget om det er en ukendt dør: Luk mig ind! der er nogen stygge herrer efter mig! . . .

Jeg er ingen tæve! Tror de jeg vil kline! . . .

Charcot's institut!

— Hvilket?

— Charcot, alligevel! — —

Januar-stormen gik over Paris.

Og inde i en have i en by langt nord laa en gammel brun trævilla med et brunt stakit udenom sig. Der sad en dame paa sit værelse, ledig, for hun hadde netop slaat op med Sjur Spanskteigen paa grund av uoverensstemmelse i gemyt. Hun laa paa armene ud over sin fars store skrivepult. Det var hvidt derude i mørket. Snefoket gik yrt. Vinden hven kold om hjørnet. Der skalv stundevis mellem kaverne en ensom fosfor-stjerne langt oppe over lindetræet. Inga Peel rulled aldrig ned gardinerne denne vinter, naar hun vidste at snefoket gik derude, for det var jo mer end gardin nok. Og hun hadde desuden ligesom heller ikke stort at skjule mer. Der var i det hele saa lidet i verden som var værd at skjule. Hun var iaften kommet tilbunds i sin fars gemmer i skrivepulten.

Et par maaneder over jul blev der ledig en direktør-post ved et sindssyge-asyl hjemme i Norge. Gabriel Jahr søgte den og fik den. Han holdt da paa med en avhandling, som han agted at indlevere for doktor-graden: Den moralske bevidstheds-forvitring, sygens aarsager og symptomer; det sidste kapitel var færdigt, og det hadde han indsendt som bilag til ansøgningen, tilligemed en del attester. Der var ogsaa avsendt en personlig skrivelse til professor Droysen fra en av institutets overordnede, som hadde hat anledning til at sætte sig ind i arbeidet forøvrigt. Og den dag den skrivelse ankom, damped Bukserbaaden nedover mod tinget hidsigere end paa længe, for at snappe statsraaden.

Gabriel Jahr sa, da udnævnelsen kom: — Nu vil jeg samle op dem som er klemt udenfor og gaar alene; blandt dem findes de

eneste som har turdet være sig selv, — og paa det brast deres hjærne.

Allerede sidst i mars skulde posten tiltrædes. Men han vented, saalænge han kunde i Paris, for der var vaaren begyndt oppe i platanernes brune ponpon'er, og der kunde han arbeide. —

Men det begyndte tilslut paa vaar hjemme i Norge ogsaa. Høit oppe paa en snehvid hei tar «solræven» en døl en dag, just som han har været inde efter det sidste lass, efter skrabhøiet, — saa han siger overende ved siden av høilasset; han blir liggende i den kramme sne og mimrer vaarlat mod middags-solen og tygger paa en garvesyre-bitter bjærkekvist og tænker lidt paa jenter — det kom saan over ham med vaarlatheden. Og blakken snur sig i skækerne og prøver naa bort i en dott i skrabhøi-lasset.

Inga Peel var igen nyforlovet. En liden stund hadde det været Birger Seim. Men denne gang var det Elias Lysne; det skedde om aftenen paa hendes mors og skoledirektørens bryllupsdag, da skoledirektøren svor at han var en fandens klypper, som snart skulde overta hele redaktionen av tidsskriftet Under lindetræet. Der var kommet en væver kat op i

Inga Peel, og den hadde evnen til at stryge sig ufarlig op til nye mænd og saa smyge sig ufarlig av igen i rette stund og over i næste fang; for hun hadde fundet formelen, som ufeilbarlig løste det sidste trylleri: uoverensstemmelse i gemyt. Hun var nu blit rund og ledig i hofterne, saa lekende under gangen. Hun flygted ligesom altid og dreves av angsten for at bli betuklet i kærlighed, som fru Susanna. Og det saa ikke ud til at forlovelsen blev varende længer denne gang hellar. En dag hun vilde ærte ham, sa hun: — Stedfar har sat ny svær propel paa dig, Elias. Men maskineriet er s'gu det samme, og farten i grunden ogsaa. — Og til fru Susanna sa hun en dag: — Nei, skal jeg være forlovet med nogen, saa faar han ved gud være lidt muntrere!

Det var Sjur Spanskteigen kommet over at høre, og han fatted paany et lidet haab ved det og vented hver dag paa at de skulde naa frem til uoverensstemmelsen i gemyt. —

Sjur Spanskteigen stod hjemme og nimalte den mars-dag Gabriel Jahr og Herborg Lyhr kørte til kirke. Han vilde forære brudgommen et lidet billede i anledning dagen; det var en liden kopi av hans berømte altertavle i smaabyen dervest, som han vilde gi ham paa hans

hædersdag. Det var ikke blit helt færdigt, og han vilde ha det ophængt i salen, eller ialfald bragt ind under middagen, som holdtes i forhenværende fru Peel's pension. Det forestilled Lazarus hvis saar slikkes; men det var altsammen blødskindede sorte katte, just som en slags national version paa den nytestamentlige historie, saadan, eller en tilknytning til den folkelige forestilling — symbolistisk saallessen. — Og siden i kvæld, naar de hadde siddet en stund til bords og faat sig vin, vilde han ta sig et ordentligt tag igen med Inga Peel, om hun ikke skulde ville gi sig paa resten . . .

Men ellers var de tilstede under vielsen alle fra det gamle lindetræ. De sad i kirkestolerne og lytted til præsten. Bruden var i hvidt, som brud pleier være. Og borte i kirkens skumre kroker sad kærringer og hvisked, at nu var da alt med hensyn til samlivet i orden, saadan som kærringer pleier hviske. Gabriel Jahr saa dem og tænkte at menneskerne trængte galehus-læger: vorherre var saamæn den største av dem og hadde det sværeste belæg, om det ikke just var hjærnerne med de fineste vindinger han fik. — Det var kapellan Askeland som forretted. Brudgommen hadde for løier efter gammel kakseskik sendt ham dobbelt honorar,

saa der var en ungdom og glød i præstens ord som det ikke pleied være.

Inga Peel sad stærkt udringet. Længst fremme i kirken stod fru Publikum for rigtig at jagtta Gabriel Jahr's ansigt under svarene, om hun ikke skulde se en skygge i det; hun hadde paany skrevet om sit digt om erfuglen som ribbed sit blodige bryst; og nu var det blit en bryllupsvise: erfuglen var videnskabsmanden og lægen, som vied sit liv til pligten og ribbed sit bryst for digter-geniusen. Hun hadde det haab at det skulde trykkes i tidsskriftet, som nu i mars udgik i anden aargang og med ny vignet av Sjur Sjanskteigen: en stor pram nedsunket i en evje, som huldrefolk og utysker forgæves søgte at trække los og stjæle — symbolsk saallessen paa moralen. — Det var i grunden bare en av damerne som mangled, det var Anna Ravn, som ikke var i byen. Hun var i Paris, eller i Budapest — man vidste ikke rigtig hvor; hun var kommet saa umættelig ud paa livets langfart, for at finde den berømteste mand i verden. Og hvis hun ikke fandt ham og fik ham, saa vilde hun ialfald leve og dø i fri uigengældt kærlighed til ham.

Langt tilbage i kirken sad Birgit Jahr; hun hadde et stort sort øie. Og da Gabriel

Jahr gik ud av kirken efter vielsen, saa han hende og han forstod at det var det underlige tørste øie som ugifte søstre har, naar brødre tar sig en hustru. Og der var ingenting at svare paa det blik. Han hvisked bare til hende, da han tog hende i haand som om hun hadde villet ønske ham tillykke: — Du maa tilgi mig underslæbet! Men nu reiser jeg penge, og betaler alt tilbage. — Men hun skvatt unna som en skadeskudt fugl. —

Sjur Spanskteigen kom saavidt tidsnok at han traf brudgommen i kirke-døren og fik tat ham i haanden til lykønskning: — No likker Gabriel seg! sa han straalende.

Fru Publikum gik skuffet, for hun hadde ikke set andet end et smil over hans ansigt og ingen skygge. Og hun hvisked bitter til sin mand: — Ellers slutter jo folk med kunst, fordi de ikke er kunstnere, saaledes som vittige hunde gør. — Men denne raringen slutter, fordi han er kunstner! — Men hun opgav ikke haabet: skyggen kunde endnu komme, naar nu hendes bryllups-sang blev sunget ved bordet. —

Det var lidt vaar herude ved den røde teglstenskirkes væg, og det var bart paa brolægningen.

De steg i vognene, som smældte sine døre

igen og dured tilknappet og diskret bort fra granittrappen.

Gabriel Jahr smilte til Herborg Lyhr: — De gamle poeter vilde gjort en præst udav mig. Nu nøied vi os med at vies under kirkens hvælv.

Han titted ud paa gaden. Der stod arbeidere og hug is, saa spruten stod for hver jafs av øksen. Han fik en klatt isslut lige i speilglas-ruten i vognen, saa han rykked tilbage bag kaleschen i det samme. Det skvatt opefter husvægge og vogne og mennesker; men det var ingen raad med det, skulde en faa gaat over hovedgaderne til paaske. — Og blaa isvandbække blinked ivrige i eftermiddagssolen.

Paa gadehjørnet stod en spleenreden sportsmand og saa vintren og skiføret gaa, og længtedes til Nordpolen for at faa en oversigt over verden. Han stod melankolsk og stirred, ligesom renen paa høifjeldet, som røter og stønner i sin pels, naar den ser sneen forsvarsløs minke og kender sommerheten krybe opover mod sig.

Gabriel Jahr tænkte: — Saadan en skarp marsdag er jo selve landet! . . .

Men foraaret øged. Og sommeren kom. En ny junidag sad igen et nyt kuld kraakunger ude paa de graa skigarer oppe i en dal

og drev øvelser for at lære at flyve; de sad lubne og opblaaste i fjærhammen, blaagraa og nye. De jumped ud i, flaksed, greidde det saavidt. Men nogen dumped ned i grøften; eller blev siddende igen midt i veien, ligesom nummen av jaalet latter, saa de maatte ha sig en skræk av et menneskes skridt, for at kunne faa tat sig sammen til nogen slag op paa skigaren. Og den lille stund det slemme menneske passerte, sad de i græsset og skotted kloge op bag stænglerne. De blev nok flinke engang, de. Saa flinke som kraakunger nogentid kan bli.

AKTIE-BOGTRYKKERIET (DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI)

